

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ : ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**ΝΟΜΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
& ΟΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ**

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: κ. ΟΜΠΕΣΗ ΦΙΛΟΜΗΛΑ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΠΟΛΥΞΕΝΗ
ΤΟΥΠΛΙΚΙΩΤΗ ΘΕΟΣΤΩΡΑ

«ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ»

	ΣΕΛ.
1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2
2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	7
4. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ	13
α. Βιασμοί από κυβερνητικούς πράκτορες κατοχής και πολέμου	17
β. Ελληνικά ερευνητικά δεδομένα	22
γ. Στατιστικά 2003-2004	23
5. ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ	43
α. Γενικά	43
β. Φάσεις κακοποίησης	48
γ. Ψυχολογική κατάσταση κακοποιημένης γυναίκας	50
δ. Ερωτηματολόγιο για τον εντοπισμό ενδεχόμενης κακοποίησης	52
6. ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ	55
7. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ	61
8. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΥΜΑΤΩΝ & ΔΡΑΣΤΩΝ	65
α. Κοινά χαρακτηριστικά των κακοποιημένων γυναικών	65
β. Κοινά χαρακτηριστικά των αντρών που κακοποιούν τις γυναίκες τους	67
γ. Το σύνδρομο του χτυπημένου συζύγου	69
9. ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ	70
α. Νόμος για το βιασμό	71
β. Νόμος για την ισότητα	71
γ. Νομοσχέδιο Παπαληγούρα	72
δ. Νόμος ενδοοικογενειακής βίας	75
ε. Νομικά δικαιώματα θύματος	86
10. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ	89
α. Μικρή ιστορική αναδρομή	89
β. Κοινωνική υποδομή	90
γ. Που ν' απευθυνθούν οι κακοποιημένες γυναίκες	92
δ. Τι πρέπει να κάνει η πολιτεία	94
11. ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ	95
– ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	
α. Μετά το βιασμό	95
β. Άντρας ύποπτος δράστης βιασμού	97
γ. Οδηγίες σε γυναίκα που έπεσε θύμα βιασμού	98
δ. Ψυχοθεραπεία	99
ε. Πρόληψη και θεραπεία	102
12. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	105
13. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	107

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«ΠΡΟΛΟΓΟΣ»

Αν και βρισκόμαστε στον 21ο αιώνα, οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών εξακολουθούν να υφίστανται, παραβιάζοντας τις αρχές των ίσων δικαιωμάτων και τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Τα τελευταία χρόνια οργανώσεις, όπως ΟΗΕ, UNICEF, γυναικεία κινήματα και πληθώρα επιστημόνων(ψυχολόγων, κοινωνιολόγων, ιατρών κ.ά) καθώς και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης άρχισαν έναν αγώνα πρόληψης για την διαφύλαξη και προαγωγή της φυσικής και συναισθηματικής υγείας των γυναικών, καθώς και αποκατάστασης θυμάτων βίαιης συμπεριφοράς. Καμία γυναίκα και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να υπομένει σιωπηλά καμία μορφή βίας, πόσο μάλλον κακοποίησης.

Η κακοποίηση των γυναικών εξακολουθεί ν' αποτελεί ταμπού στις κοινωνίες. Τα περιστατικά καλύπτονται από ένα πυκνό πέπλο σιωπής και δεν καταγγέλλονται όλες οι περιπτώσεις βίας, με αποτέλεσμα οι στατιστικές ν' απέχουν από την πραγματικότητα. Πόσο απέχουν δεν μπορεί κανείς να πει με ακρίβεια. Για παράδειγμα τα νούμερα που δίνουν επίσημα οι αστυνομικές αρχές (από τις καταγγελλόμενες περιπτώσεις) είναι πολύ μικρότερα από τα νούμερα που προκύπτουν από επιστημονικές έρευνες διάφορων φορέων.

Ελπίδα μας, είναι η καταπολέμηση της μυστικοπάθειας, των πολιτισμικών ταμπού και των αντιλήψεων πως η βίαιη συμπεριφορά είναι αναπόφευκτη.

Η μετατροπή της κουλτούρας της βίας σε κουλτούρα ειρηνικής και ποιοτικής συμβίωσης των ανθρώπων είναι μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις του 21ου αιώνα και σ' αυτό πρέπει να βοηθήσουμε όλοι, και πόσο μάλλον εμείς σαν επαγγελματίες υγείας.

Ευαισθητοποιημένες από την εικόνα κακοποιημένων γυναικών που φτάνουν συχνά στα επείγοντα περιστατικά των νοσοκομείων, που ασκούμε την πρακτική μας άσκηση, αποφασίσαμε την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος για την πτυχιακή μας εργασία.

Σκοπός της εργασίας μας, είναι αφενός μεν η παρουσίαση του τραγικού μεγέθους του φαινομένου παραθέτοντας στατιστικά στοιχεία και αφετέρου η γνωστοποίηση της νομικής, κοινωνικής και θεραπευτικής αντιμετώπισης του συγκεκριμένου προβλήματος. Επίσης γίνεται και αναφορά στα αντίστοιχα στατιστικά στοιχεία κακοποίησης αντρών από τις γυναίκες τους, που αν και σε μικρό ποσοστό φαίνεται πως κι αυτοί πέφτουν θύματα κακοποίησης.

«ΠΡΟΛΟΓΟΣ»

Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε, αρχικά, όλους τους καθηγητές-τριες του Τμήματος Νοσηλευτικής του ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης για την προσπάθεια που έκαναν να μας μεταδώσουν γνώσεις και αξίες που όχι μόνο θα μας κάνουν άριστους νοσηλευτές αλλά πάνω από όλα ανθρώπους: χρήσιμα, λειτουργικά και κυρίως ευαισθητοποιημένα μέλη της κοινωνίας.

Επίσης ευχαριστούμε ιδιαίτερα την καθηγήτρια Ομπέση Φιλομήλα, η οποία μας έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθούμε με ένα θέμα που μας αφορά διπλά και σαν γυναίκες και σαν νοσηλεύτριες, μας αποδέσμευσε από την στερεότυπη ιδέα του κλινικού νοσηλευτή και μας ώθησε ν' ασχοληθούμε με ένα κοινωνικό πρόβλημα που αφορά την Κοινωνική Νοσηλευτική κατεύθυνση που στις μέρες μας φαίνεται μάλλον παραμελημένη.

Τέλος ευχαριστούμε θερμά το Γραφείο Ισότητας για θέματα Κακοποίησης Γυναικών του Δήμου Αθηναίων και τη Σχολή Δικαστών Φοίνικα Θεσσαλονίκης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«ΕΙΣΑΓΩΓΗ»

Ο ευρύτερος όρος «κακοποίηση γυναικών στην οικογένεια» αναφέρεται στην άσκηση βίας σε μία γυναίκα από τον σύζυγο, τον πατέρα, τον αδερφό της ή άλλο συγγενικό πρόσωπο, αλλά και άσκηση βίας σε ηλικιωμένες γυναίκες από τα παιδιά τους. Συγκεκριμένα περιλαμβάνει την κακοποίηση, τη σεξουαλική παρενόχληση, τον βιασμό και την ασέλγεια. Αυτή είναι μονάχα η μια πτυχή του προβλήματος. Η ψυχολογική ή οικονομική βία και ο φόβος της αποκάλυψης ότι κάποια γυναίκα είναι θύμα κάποιας μορφής κακοποίησης από τον σύντροφό της, αποτελεί την άλλη όψη του νομίσματος.¹⁵

Ο γάμος και η οικογένεια μπορεί να αποτελέσουν άλλοθι για την επιβολή σχέσεων εξουσίας. Η κακοποίηση, η προσβολή της σωματικής και ψυχικής ακεραιότητας της γυναίκας, που ασκείται στα πλαίσια της εκμετάλλευσής της στο χώρο της οικογένειας, αποτελεί πλέον ένα κοινωνικό φαινόμενο. Η κακοποίηση των γυναικών άρχισε να μελετάται συστηματικά τα τελευταία χρόνια γιατί δυστυχώς παρατηρείται όλο και πιο συχνά, και μάλιστα σ' όλα τα κοινωνικοοικονομικά στρώματα.

Οι γυναίκες σύζυγοι οι οποίες υφίστανται τον ξυλοδαρμό είναι συνήθως άτομα εσωστρεφή, αγχώδη, καταθλιπτικά και δειλά, με χαμηλή αίσθηση αυτοεκτίμησης και τέλος, έχουν υψηλό βαθμό εξάρτησης από τους άλλους. Οι γονείς τους ήταν μάλλον ανίκανοι να εκδηλώσουν τη στοργή τους και είχαν την τάση να ενθαρρύνουν την υποχωρητικότητα στα παιδιά τους. Τέτοιες γυναίκες είναι πολύ πιθανόν να πέσουν στην παγίδα της εξάρτησης- κακοποίησης και στη συνέχεια νιώθουν απελπιστικά δυστυχισμένες αλλά ανίκανες να κατορθώσουν να εγκαταλείψουν το σύζυγό τους και τρομάζουν στην σκέψη ότι θα πρέπει ν' αντιμετωπίσουν μόνες τη ζωή.⁴

Συνήθως επικρατεί η αντίληψη ότι η κακοποιημένη γυναίκα μπορεί ν' αφήσει το σπίτι της, όταν η βία γίνει υπερβολικά μεγάλη, όπως επίσης, ότι μένει στο σπίτι για το καλό των παιδιών. Αναφέρουμε για παράδειγμα ότι οι περισσότερες από τις γυναίκες που ανήκουν στη μεσαία και ανώτερη τάξη και υφίστανται κακοποίηση έχουν άντρες που κρατούν την οικονομική ισχύ στα χέρια τους.

Έχει επίσης διαπιστωθεί ένας φαύλος κύκλος οικογενειακής βίας: οι άντρες που χτυπούν τις συζύγους- συντρόφους τους προέρχονται από οικογένειες στις οποίες ο πατέρας χτυπούσε τη μητέρα. Συχνά, είναι άτομα που πιστεύουν ότι ο πραγματικός άντρας πρέπει να είναι επιθετικός και λόγω του ότι δεν διαθέτουν ιδιαίτερη πνευματική καλλιέργεια, ούτε έχουν ιδιαίτερα εφόδια για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της ζωής τους, εκφράζουν ενστικτωδώς το αδιέξοδο με την άσκηση σωματικής βίας.

«ΕΙΣΑΓΩΓΗ»

Οι γυναίκες τους συνήθως φοβούνται να βγουν από τον κύκλο της βίας για να μην υποφέρουν κοινωνικά, οικονομικά και ψυχολογικά. Με την κατάλληλη όμως βοήθεια θα επανακτήσουν σταδιακά τις δυνάμεις τους και θα μπορέσουν να ξεφύγουν από τις κακές επιλογές των συντρόφων.

Όσο και αν ακούγεται παράδοξο, ο μεγαλύτερος εχθρός μιας γυναίκας που κακοποιείται μ' οποιονδήποτε τρόπο δεν είναι ο σύντροφός της, ούτε καν τα ξύλα, τα εργαλεία και τα άλλα αντικείμενα που πολλοί μεταχειρίζονται για να την "υποτάξουν". Αδίσταχτοι εχθροί της είναι η ντροπή και ο φόβος για τις αντιδράσεις του κοινωνικού περιγύρου.

Τα στερεότυπα προκύπτουν πολύ εύκολα και ανατρέπονται πολύ δύσκολα. Οι γυναίκες δυσκολεύονται να καταγγείλουν την κακοποίηση τους, γιατί υπάρχει ακόμα και στις μέρες μας η προκατάληψη της γυναίκας που συνειδητά υφίσταται την κακοποίηση (συχνά ακούγεται η φράση «τα θέλει και τα παθαίνει!» σαν η βία ν' αποτελεί είδος απόλαυσης).

Το μοντέλο εκδήλωσης βίας μέσα στο σπίτι είναι συγκεκριμένο. Ξεκινά από καβγάδες και συνεχείς ύβρεις που προκαλούνται από μια αιτία συζυγικής διαφωνίας, κλιμακώνεται η έντασή τους και σταδιακά παρατηρείται ή πρώτη ελαφρά άσκηση σωματικής βίας. Τα περισσότερα θύματα περιμένουν πως η επίθεση εκ μέρους του συζύγου τους θα σταματούσε σ' αυτό το σημείο. Δυστυχώς όμως τα πράγματα δε είναι έτσι στο μέλλον. Κάθε απόπειρα της γυναίκας να υπερασπίσει τον εαυτό της μπορεί να θεωρηθεί από τον άντρα ως απειλή για τα κυρίαρχα δικαιώματα μέσα στο σπίτι οπότε και δικαιολογεί το θυμό του. Οι γυναίκες αυτές διατρέχουν κίνδυνο σοβαρού τραυματισμού ειδικά όταν ο άντρας κάνει χρήση αλκοόλ και δεν ελέγχει τον εαυτό του και τη δύναμή του, αφού το οινόπνευμα θα εξαφανίσει τις όποιες αναστολές του για την άσκηση της βίας. Το μοντέλο αυτό συμπεριφοράς επαναλαμβάνεται σε κυκλική βάση μ' επεισόδια βίας που ακολουθούνται από περιόδους μεταμέλειας, αλλά με σταθερή κλιμάκωση σ' ολοένα πιο βίαιες και σκληρές επιθέσεις.

Καμία γυναίκα ωστόσο, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες κι αν ζει δεν πρέπει να υπομένει την κακοποίηση της. Όταν εγκαταλείψει τον σύντρόφό της, στην αρχή παλεύει με μια τραγική πραγματικότητα όπως απώλεια οικονομικών πόρων, κοινωνικό σχολιασμό, αδιακρισία ή πίεση των αρμοδίων αρχών για συλλογή πληροφοριών και απειλή για καταγγελία του συζύγου. Δυστυχώς συχνά και τα

«ΕΙΣΑΓΩΓΗ»

δικαστήρια δεν επιβάλλουν σωστές ποινές φυλάκισης του ενόχου και τη μεγαλύτερη "τιμωρία" ίσως να την υποστεί και πάλι η γυναίκα του.

Με την δημιουργία Κέντρων Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) και τις εκστρατείες που οργανώνουν, έχουν κατορθώσει να ευαισθητοποιήσουν και τη κοινή γνώμη και τους αρμόδιους φορείς για τη βία και τον κοινωνικό εξευτελισμό που υπόκεινται οι γυναίκες μέσα από την ίδια την οικογένεια τους. Οι γυναίκες πλέον ενθαρρύνονται να σπάσουν τη σιωπή τους, να μιλήσουν για τα προβλήματά τους έχοντας στο πλευρό τους ειδικούς σε θέματα κακοποίησης και να ξαναφτιάξουν πιο λειτουργικές διαπροσωπικές σχέσεις. Η ενημέρωση μέσα από τις καμπάνιες, τα ενημερωτικά φυλλάδια και τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, έχει κάνει τις γυναίκες πιο δυνατές και ανεξάρτητες, διότι ξέρουν ότι θ' ακουστούν, θα βρουν υποστήριξη από μια ομάδα ειδικών ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και δικηγόρων που θα τις βοηθήσουν αυτή την τόσο κρίσιμη στιγμή της ζωής τους για να επουλώσουν τα τραύματα του σώματος και της ψυχής τους.²²

Η σιωπή λοιπόν αρχίζει να σπάει και είναι καιρός να πάψουμε όλοι ν' ανεχόμαστε την άσκηση βίας σε βάρος των γυναικών. «Η ΑΝΟΧΗ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΕΝΟΧΗ», όπως σωστά τονίζει η Γενική Γραμματεία για Θέματα Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημοσίας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.⁴

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

«ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ»

Η βία είναι συνυφασμένη με τον ανθρώπινο πολιτισμό, αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της ανθρώπινης ύπαρξης. Εκείνο που αλλάζει ιστορικά είναι η στάση των ανθρώπων απέναντι στη βία κι εδώ δεν μπορούμε παρά να συμφωνήσουμε ότι υπάρχει σημαντική πρόοδος.⁴

Από τη γέννηση ως τον θάνατο, σε περιόδους ειρήνης όσο και πολέμου, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν διακρίσεις και βία από την πολιτεία, την τοπική κοινωνία και την οικογένεια. Η βρεφοκτονία κοριτσιών στερεί από αμέτρητες γυναίκες την ίδια τη ζωή. Κάθε χρόνο, εκατομμύρια γυναίκες βιάζονται από τον σύζυγο ή τον σύντροφό τους, από συγγενείς, από φίλους και αγνώστους, από εργοδότες και συναδέλφους, από αστυνομικούς και στρατιώτες. Από την ενδοοικογενειακή βία υποφέρουν γυναίκες, παιδιά και άνδρες, όμως η συντριπτική πλειονότητα των θυμάτων είναι γυναίκες και κορίτσια.

Η βία κατά των γυναικών δεν περιορίζεται σε κάποιο συγκεκριμένο πολιτικό ή οικονομικό σύστημα, αλλά είναι διαδεδομένη σε κάθε κοινωνία στον κόσμο. Δεν γνωρίζει διαχωριστικές γραμμές από πλευράς πλούτου, φυλής ή πολιτισμού. Οι δομές ισχύος στο εσωτερικό της κοινωνίας, οι οποίες διαιωνίζουν τη βία κατά των γυναικών, είναι βαθιά ριζωμένες και αδιάλλακτες. Η βία, ως βίωμα ή ως απειλή, εμποδίζει τις γυναίκες σε όλο τον κόσμο να ασκήσουν και να απολαύσουν πλήρως τα δικαιώματά τους.

Η φτώχεια και η περιθωριοποίηση τροφοδοτούν τη βία κατά των γυναικών και παράλληλα προκύπτουν από αυτήν. Παγκοσμίως, οι γυναίκες εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά φτώχειας απ' ό,τι οι άνδρες, η φτώχεια τους είναι πιο έντονη απ' ό,τι των ανδρών, και οι αριθμοί των φτωχών γυναικών αυξάνονται συνεχώς. Τη στιγμή που οι αρνητικές συνέπειες της παγκοσμιοποίησης αφήνουν όλο και περισσότερες γυναίκες παγιδευμένες στο περιθώριο της κοινωνίας, είναι εξαιρετικά δύσκολο γι' αυτές τις γυναίκες να ξεφύγουν από καταστάσεις κακοποίησης και να επιτύχουν προστασία και επανόρθωση. Ο αναλφαβητισμός και η φτώχεια περιορίζουν σημαντικά τις δυνατότητες των γυναικών να οργανωθούν για να αγωνιστούν για αλλαγή της κατάστασης.²¹

Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα και των Νέων Χρόνων διαμορφώθηκε ένα σύστημα νέων προτύπων και ανάμεσά τους και η αντίληψη της αγάπης. Η εξασθένηση της ανδρικής – στρατιωτικής κοινωνίας και το πέρασμα στις αυλικές και αστικές κοινωνίες μετέβαλε τη θέση της γυναίκας και με την παρουσία της ρομαντικής αγάπης και την

«ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ»

απομόνωση του ατόμου στην πρωταρχική σχέση ετεροσεξουαλικού δεσμού στο γάμο έδωσε την προτεραιότητα σε μια νέα ποιότητα ετεροσεξουαλικών σχέσεων.

Περιστατικά καταπίεσης των φύλων, αποξένωσης και χρησιμοποίησης της βίας παρουσιάζονται στο μοντέλο αυτό σαν αναχρονιστικά υπολείμματα, που κατά την εξελικτική πορεία από την πατριαρχία στην ισότητα των δυο θα εξαφανιστούν ολοκληρωτικά και μαζί μ' αυτά η δυσαναλογία ανάμεσα στις τάξεις και στις καθεστωτικές ομάδες.

Η συναισθηματική αντίδραση σχετικά με την χρησιμοποίηση βίας απέναντι στο γυναικείο φύλο παρουσιάζει στο πατριαρχικό καθεστώς δυο όψεις: Το θέαμα της ξυλοφορτωμένης γυναίκας προκαλεί από την μια μεριά το γέλιο και από την άλλη τον πόνο. Αν πάρουμε το σαδιστικό χαρακτήρα της δημόσιας σεξουαλικής φαντασίας των ανδρών, όπως εμφανίζεται στα πορνογραφικά και ημιπορνογραφικά μέσα επικοινωνίας, μάλλον υπάρχει ένα σημείο ταύτισης με όλες αυτές τις αντιδράσεις.

Η ιστορία του γάμου είναι η ιστορία της βιουπτόταξης και καθυπτόταξης της γυναίκας στους άνδρες. Τον καιρό της πατριαρχίας άρπαζαν τις γυναίκες και τις εμπορεύονταν, σκότωναν νεογέννητα κορίτσια και έκαιγαν ζωντανές γυναίκες που είχαν χηρέψει, άλλες τις ακρωτηρίαζαν, τις κρατούσαν κλειδωμένες και εμπόδιζαν κάθε δημόσια εμφάνισή τους, με φυσικά και ψυχικά μέσα περιορίζαν την ελεύθερη επικοινωνία των γυναικών και κυριαρχούσαν στην σεξουαλικότητά τους.

Η ιστορική εξελικτική πορεία των σχέσεων των δυο φύλων μεταβάλλει και δίνει διαφορετική όψη στη βία, χωρίς να επιτρέπει την άρση της, πράγμα που θα βελτίωνε ποιοτικά τις σχέσεις.

Το δικαίωμα του συζύγου να χτυπάει τη γυναίκα του, αναγνωρισμένο από τη θρησκεία και τα συστήματα πολιτιστικών προτύπων κάθε εποχής γίνονταν αποδεκτό σε πολλούς κύκλους πολιτισμού. Το δικαίωμα αυτό κατακυρώθηκε τόσο στο κανονικό Δίκαιο όσο και στο Κοράνι, όπου αναφέρεται το εξής : «Ν' απειλείτε τις γυναίκες σας, αν υποψιάξεστε ανταρσία από μέρους τους. Να τις δείρετε και να τις αφήσετε μόνες τους στο κρεβάτι».

Το Μεσαίωνα το δικαίωμα επιβολής τιμωρίας από μέρους του συζύγου είχε κατακυρωθεί σε πολλές περιοχές της Ευρώπης με διατάγματα και έγγραφα. Στο τέλος του 13^{ου} αιώνα ο άντρας έχει το δικαίωμα να δείρει τη γυναίκα του, αν αποδειχτεί ότι του έκανε απιστίες ή του αντιμίλησε ή αρνήθηκε να υπακούσει.

«ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ»

Το 14^ο αιώνα αναφέρονταν στην Αγγλία 4 κατηγορίες προσώπων: οι προδότες, οι εθνικοί, οι σκλάβοι και οι γυναίκες, που κάθε άνδρας είχε το δικαίωμα να δειρεί ατιμώρητα, αφού αυτοί δεν κατείχαν νόμιμα δικαιώματα για να τους κάνουν αγωγή.

Το δικαίωμα επιβολής σωφρονιστικής τιμωρίας από μέρους του συζύγου απέβλεπε στη διατήρηση της σχέσης κυριαρχίας του άνδρα.

Ο Trevelyan γράφει για την Αγγλία του 15^{ου} αιώνα: «Η δύναμη της κυριαρχίας βρισκόταν στα χέρια του άνδρα και σπάνια η κοινή γνώμη επέρριπτε την ενοχή σε όποιον τη διεκδικούσε με τη γροθιά ή τη βέργα».

Η θέση της γυναίκας στο Μεσαίωνα σύμφωνα με τον Hans Fehr ο οποίος γράφει για τις σχέσεις ανάμεσα στα δυο φύλα κατά τον εξής τρόπο: «Η γυναίκα δεν ήταν ανεξάρτητη. Σ' όλη τη ζωή της βρισκόταν κάτω από την εποπτεία του άνδρα. Η παλιά αντίληψη βίας, η εξουσιάζουσα θέση του άνδρα δεν εξαφανίστηκε ποτέ ολοκληρωτικά. Συχνά επαναλαμβάνεται ότι το γυναικείο φύλο πρέπει να θεωρείται σαν αντικείμενο που υπόκειται στη βία». Οι διάφορες διατάξεις και οι συνήθειες που επικρατούσαν το Μεσαίωνα δείχνουν καθαρά ότι οι σχέσεις ανάμεσα στα δυο φύλα δεν ήταν μόνο σχέσεις βίας, αλλά προ πάντων σχέσεις εξουσίας.

Η επιβολή της τιμωρίας για ορισμένα σφάλματα της συζύγου δεν ήταν δικαίωμα αλλά καθήκον του άνδρα: «Αν ο σύζυγος δεν τιμωρούσε με ξύλο τη γυναίκα του, τότε έπεφτε ο ίδιος σε σφάλμα».

Με ολοφάνερα διατυπωμένες απειλές και με βία που είχε νομικά κωδικοποιηθεί αναγκάζονταν οι γυναίκες σε υποταγή. Στη Σαξονία παραδείγματος χάρη κατά τον Michelet, ο ειρηνοδίκης είχε το δικαίωμα να χτυπάει κάθε γυναίκα που θα φερόταν ανάρμοστα ή αθέμιτα, ακόμη έκαναν χρήση του δικαιώματος αυτού για να ταπεινώσουν τις τίμιες γυναίκες και τις συζύγους εμπόρων, οι οποίες ξεχώριζαν για την υπερηφάνεια και την αυτοπεποίθησή τους.

Με το πέρασμα των χρόνων και μετά τη φοιτητική επανάσταση του '68, οι γυναίκες αντιστέκονταν πολύ πιο δυναμικά ενάντια σ' αυτή τη νοοτροπία και η αντίστασή τους αυτή οδήγησε σε πολλές αλλαγές νόμων που θέσπισαν την ισότητα αντρών και γυναικών σ' όλους τους τομείς της κοινωνικής τους ζωής. ²

Στις αρχές της δεκαετίας του '70 το θέμα της βίας κατά των γυναικών μέσα στην οικογένεια τέθηκε από το Γυναικείο Κίνημα στην Ευρώπη και Αμερική και μετά τη μεταπολίτευση στην Ελλάδα, όταν οργανώθηκαν αυτόνομες γυναικείες ομάδες με φεμινιστικά αιτήματα.

«ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ»

Το 1986 η Γενική Γραμματεία Ισότητας έθιξε για πρώτη φορά σε κυβερνητικό επίπεδο το θέμα αυτό και ζήτησε από ομάδα γυναικών επιστημόνων μια μελέτη προσέγγισης του προβλήματος από γυναικεία σκοπιά και προτάσεις για κρατική παρέμβαση.

Το 1988 η Γενική Γραμματεία Ισότητας δημιούργησε το Κέντρο Υποδοχής Κακοποιημένων Γυναικών στην Αθήνα και το 1993 σε συνεργασία με το Δήμο Αθηναίων δημιουργήθηκε ξενώνας για τις κακοποιημένες γυναίκες και τα παιδιά τους.

Σε παγκόσμια κλίμακα το 1993 έγινε παγκόσμια διάσκεψη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία επιβεβαιώνει τα δικαιώματα των γυναικών ως θεμελιώδη δικαιώματα.

Το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), που ιδρύθηκε το 1994, και λειτουργεί με έδρα την Αθήνα, έχει παραρτήματα στη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα, το Βόλο και το Ηράκλειο υπό την εποπτεία και χρηματοδότηση της Γενικής Γραμματείας Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, μέσα στους βασικούς άξονες δραστηριότητας του, συμπεριλαμβάνει και την υποστήριξη των γυναικών που υφίστανται κακοποίηση, περιθωριοποίηση και κοινωνικό αποκλεισμό.¹⁵

Το 1995 κατά την 4^η παγκόσμια διάσκεψη για τις γυναίκες, 157 κράτη και κυβερνήσεις προσυπόγραψαν τη Διακήρυξη του Πεκίνου, όπου καθιερώθηκε μια πλατφόρμα δράσης για τη βοήθεια των κακοποιημένων γυναικών και αναγνωρίστηκαν οι πέντε (5) διαστάσεις της βίας: η σωματική, η σεξουαλική, η ψυχολογική, η οικονομική και η πνευματική βία, επιπλέον τοποθέτησαν μεταξύ των δραστών της και το ίδιο το κράτος. Επίσης στο Πρόγραμμα Δράσης του Πεκίνου, αναφέρονται μεταξύ άλλων τα εξής : «Είμαστε πεπεισμένοι ότι: τα δικαιώματα των γυναικών είναι ανθρώπινα δικαιώματα». σημ.14

«Η βία κατά των γυναικών είναι η έκφραση της ιστορικά διαπιστωμένης ανισότητας στις σχέσεις ισχύος μεταξύ ανδρών και γυναικών, που οδήγησε στην κυριαρχία των ανδρών επί των γυναικών και στις διακρίσεις κατά των γυναικών, με αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της ανάπτυξης των γυναικών» παρ. 118

«Είμαστε αποφασισμένοι να διασφαλίσουμε την πλήρη απόλαυση από τις γυναίκες όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και βασικών ελευθεριών και ν' αναλάβουμε αποτελεσματική δράση εναντίον των παραβιάσεων των δικαιωμάτων και ελευθεριών αυτών». σημ. 23¹³

«ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ»

Το 1997 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκινά την πρωτοβουλία Daphne με προϋπολογισμό 3 εκατομμυρίων ευρώ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απαιτεί μια εκστρατεία μηδενικής ανοχής της κακοποίησης των γυναικών. Καθώς επίσης το Ευρωπαϊκό Γυναικείο Λόμπι δημιουργεί το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πολιτικής και Δράσης για την κακοποίηση των γυναικών όπως και το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο.

Τον Ιούνιο του 1998 η Βρετανική Προεδρία της Ε.Ε. πραγματοποιεί μια προπαρασκευαστική συνεδρίαση για την εκστρατεία. Η μελέτη του Συμβουλίου της Ευρώπης εξακριβώνει τη νομική κατάσταση σε 29 χώρες. Η Ε.Ε. διοργανώνει μια συνεδρίαση εμπειρογνομόνων στη Βιέννη υπό την Αυστριακή Προεδρία. Ψηφίστηκαν 52 πρότυπα και συστάσεις.

Στις Η.Π.Α., το 1999 οι γυναίκες αποτελούσαν το 85% των θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας, σύμφωνα με τον Ειδικό Εισηγητή των Ηνωμένων Εθνών για θέματα βίας κατά των γυναικών.

Η Ρωσική Κυβέρνηση υπολογίζει ότι 14.000 γυναίκες σκοτώθηκαν από τους συντρόφους τους ή από συγγενείς το 1999, κι όμως η χώρα συνεχίζει να μην διαθέτει νόμο που ν' αντιμετωπίζει συγκεκριμένα την ενδοοικογενειακή βία.

Την ίδια χρονιά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκινά την ευρωπαϊκή εκστρατεία κατά της κακοποίησης μέσα στην οικογένεια, ο προϋπολογισμός φτάνει τα ±4 εκατ. ευρώ. Η Γερμανική Προεδρία της Ε.Ε. διοργανώνει συνέδριο στην Κολονία, όπου υιοθετούνται άλλες δέκα συστάσεις. Το Ευρωπαϊκό Γυναικείο Λόμπι (EWL) παρουσιάζει τα πρώτα αποτελέσματα της έρευνάς του σχετικά με τα στατιστικά στοιχεία για τη βία μέσα στην οικογένεια. Οι υπουργοί δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων των κρατών μελών της Ε.Ε. εξετάζουν το θέμα της βίας μέσα στην οικογένεια.³³

Τα στατιστικά στοιχεία για τη βία κατά των γυναικών αποκαλύπτουν μια παγκόσμια κατάσταση, καταστροφική για τ' ανθρώπινα δικαιώματα.

Το 2000 στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής εκστρατείας για τη βία κατά των γυναικών, το ΚΕΘΙ με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, οργάνωσε εκστρατεία ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης και των αρμοδίων φορέων για τη βία κατά των γυναικών μέσα στην οικογένεια με κυριότερες δράσεις :

- Ανάρτηση γιγαντοαφίσας σε 5 μεγάλες πόλεις
- Παραγωγή και μετάδοση τηλεοπτικού και ραδιοφωνικού μηνύματος από σταθμούς πανελλαδικής και τοπικής εμβέλειας
- Παραγωγή εντύπου ενημερωτικού υλικού

«ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ»

Τον Ιούνιο του 2000 οργανώθηκε συνέδριο στην Αθήνα με θέμα: «Η βία στην οικογένεια, ένα έγκλημα πίσω από κλειστά παράθυρα». ¹⁵

Στο Ενημερωτικό Δελτίο του ΟΗΕ, που εκδόθηκε μετά την Ειδική Σύνοδο της Γ.Σ. του η οποία έγινε στη Νέα Υόρκη το πρώτο 5ήμερο του Ιουνίου 2000 με θέμα «Γυναίκες 2000: Ισότητα των Φύλων, Ανάπτυξη και Ειρήνη για τον 21ο Αιώνα» επισημαίνεται ότι «η πλειοψηφία των 2 δισεκατομμυρίων ανθρώπων που επιβιώνουν με 1 δολάριο ή κάτι λιγότερο την ημέρα, είναι γυναίκες και ότι παγκοσμίως οι γυναίκες κερδίζουν λίγο περισσότερο από το 50% των χρημάτων που κερδίζουν οι άνδρες». Επίσης ότι «παγιδευμένες οι γυναίκες στο φαύλο κύκλο της φτώχειας, δεν έχουν δυνατότητα πρόσβασης σε κανενός τύπου υπηρεσίες και πόρους προκειμένου ν' αλλάξουν την κατάστασή τους».

Στον ευρωπαϊκό χώρο, σημαντικό κείμενο είναι η έκθεση της Επιτροπής για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, καθώς και το ομόφωνο ψήφισμα του Ευρωκοινοβουλίου για τη βία κατά των γυναικών. Σε ανακοίνωση μάλιστα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με Πρόταση του Συμβουλίου των Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτυπώνεται η διαπίστωση: «Η βία σε βάρος των γυναικών αποτελεί παλιά μάστιγα της κοινωνίας και κατάφωρη παραβίαση των βασικών δικαιωμάτων του ανθρώπου. Δυστυχώς πρόκειται για φαινόμενο διαδεδομένο σ' όλες τις κοινωνίες και σ' όλες τις κοινωνικές τάξεις, ανεξάρτητα από το επίπεδο ανάπτυξης, το βαθμό πολιτικής σταθερότητας, τον πολιτισμό ή τη θρησκεία και συναντάται τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό χώρο. Πρόκειται για παγκόσμιο φαινόμενο και ως εκ τούτου διαδεδομένο στις χώρες της Ε.Ε.» ²¹

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Η βία κατά των γυναικών είναι μια από τις πιο κακοήθεις καταπατήσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων επειδή διαπράττεται όχι μόνο από ξένους αλλά και από μέλη της ίδιας της οικογένειας, ανθρώπους εμπιστοσύνης. Είναι εξαπλωμένη σ' όλο τον κόσμο, έχοντας επιπτώσεις στη φυσική και συναισθηματική υγεία των γυναικών, καταρρακώνοντας την προσωπικότητά της, απειλώντας την οικογενειακή της γαλήνη και υπονομεύοντας την αυτοεκτίμησή της και τη δυνατότητα για ομαλή διαβίωσή της.

Στις χειρότερες περιπτώσεις αποτελεί απειλή για τη ζωή, όταν γυναίκες δολοφονούνται ή αυτοκτονούν από απελπισία.²³

Ο έλεγχος της γυναικείας σεξουαλικότητας είναι ένα ισχυρό μέσο, με το οποίο οι άνδρες ασκούν την κυριαρχία τους πάνω στις γυναίκες. Οι γυναίκες που δεν συμμορφώνονται με τα καθιερωμένα πρότυπα θηλυκότητας, συχνά αντιμετωπίζουν αυστηρές τιμωρίες. Η ικανότητα των ανδρών να ελέγχουν την εκδήλωση της σεξουαλικότητας των γυναικών και τις αναπαραγωγικές τους δραστηριότητες ενισχύεται από τις ενέργειες ή την αδράνεια της πολιτείας.

Οι νεαρές γυναίκες υπόκεινται συχνά σε σεξουαλική κακοποίηση όχι μόνο επειδή είναι γυναίκες, αλλά και επειδή είναι νέες και ευάλωτες. Όμως, η ηλικία δεν προσφέρει καμία προστασία. Ενώ κάποιες κοινωνίες σέβονται τη σοφία των ηλικιωμένων γυναικών και τους προσφέρουν υψηλότερη κοινωνική θέση και μεγαλύτερη αυτονομία, άλλες κακομεταχειρίζονται αυτές που είναι εύθραυστες και μόνες, ιδίως τις χήρες.²¹

Μια τέτοια μορφή βίας δεν κάνει διακρίσεις πολιτισμικής κληρονομιάς, ταξικής θέσης, μορφωτικού επιπέδου, εισοδήματος, εθνικότητας και ηλικίας. Σε παγκόσμιο επίπεδο υπολογίζεται ότι μια γυναίκα πέφτει θύμα κακοποίησης από ένα στενό σύντροφο κάθε 15 δευτερόλεπτα. Υπάρχουν τουλάχιστον 4.000.000 αναφορές για βίαιες επιθέσεις από οικεία άτομα κατά των γυναικών κάθε χρόνο. Περίπου το 20% αυτών των αναφορών είναι επιθέσεις που συμβαίνουν μέσα στο χώρο του σπιτιού. Όπλα χρησιμοποιούνται στο 30% των βίαιων οικιακών περιστατικών. Το 10-32% των γυναικών που αναζητούν φροντίδα από παρέχοντες προγεννητικής ιατρικής φροντίδας έχουν ιστορικό βίας από οικεία πρόσωπα. Το 20% των γυναικών που σκοτώνονται στο χώρο εργασίας σκοτώνονται από ένα οικείο σύνταίρο. Σε μερικές κοινωνίες, τα κορίτσια υποβάλλονται σε καταναγκαστική σεξουαλική επαφή, εξαιτίας της πλάνης ότι η σεξουαλική επαφή με μια παρθένα θα θεραπεύσει τον άνδρα από το HIV/AIDS.²³

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Τουλάχιστον μια στις τρεις γυναίκες έχει ξυλοκοπηθεί, έχει εξαναγκαστεί να κάνει σεξ ή έχει κακοποιηθεί με άλλο τρόπο κατά τη διάρκεια της ζωής της. Συνήθως ο δράστης είναι μέλος της οικογένειάς της ή γνωστός της.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει δηλώσει ότι η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί τη βασική αιτία θανάτου και αναπηρίας για τις γυναίκες ηλικίας 16 έως 44 ετών και ευθύνεται για περισσότερους θανάτους και προβλήματα υγείας απ' ό,τι ο καρκίνος ή τ' αυτοκινητιστικά δυστυχήματα.

Περισσότερα από 60 εκατομμύρια γυναίκες «λείπουν» σήμερα απ' τον κόσμο ως αποτέλεσμα των αμβλώσεων μ' επιλογή φύλου και των βρεφοκτονιών κοριτσιών. Η τελευταία απογραφή πληθυσμού που πραγματοποιήθηκε το 2000 στην Κίνα αποκάλυψε ότι η αναλογία των νεογέννητων κοριτσιών σε σχέση με τα αγόρια είναι 100:119. Ο βιολογικός κανόνας προβλέπει αναλογία 100:103.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας αναφέρει ότι σε ποσοστό μέχρι και 70% των περιπτώσεων δολοφονιών γυναικών, τα θύματα σκοτώθηκαν από τους άρρενες συντρόφους τους.²¹

Μία έκθεση του κέντρου ερευνών Innocenti (Unicef) που δημοσιεύτηκε τον Μάιο του 2000 παραθέτει ένα τρομακτικό κατάλογο τύπων βίας που ασκείται εναντίων των γυναικών κατά τη διάρκεια της ζωής τους από μέλη της ίδιας τους της οικογένειας. Αρχίζει από την έκτρωση λόγω προτίμησης φύλου και συμπεριλαμβάνει εκτός από το φυσικό ξυλοδαρμό και άλλες «ορατές» μορφές βίας όπως το κάψιμο με οξύ και οι φόνοι «τιμής», τον εξαναγκαστικό υποσιτισμό, την έλλειψη πρόσβασης σε ιατρική περίθαλψη και στο σχολείο, τον εξαναγκασμό σε πορνεία και την καταναγκαστική εργασία. Η UNICEF προσεγγίζει το θέμα της οικογενειακής βίας ως ένα ζήτημα παραβίασης δικαιωμάτων και ως μέρος των διακρίσεων με βάση το φύλο που υπονομεύουν τα δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών.

Στην συνέχεια παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία, τα οποία καταδεικνύουν την κατάσταση τόσο στον αναπτυσσόμενο όσο και στο βιομηχανικό κόσμο:

ΚΑΝΑΔΑΣ - Το 29% των γυναικών (από πανεθνικό αντιπροσωπευτικό δείγμα 12.300 γυναικών) ανέφεραν ότι υπήρξαν θύματα άσκησης σωματικής βίας από τον τωρινό ή πρώην σύντροφό τους από την ηλικία των 16 και μετά.

ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ - Ποσοστό 20% από 314 γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα ανέφεραν ότι έχουν κτυπηθεί ή κακοποιηθεί από σύντροφό τους.

ΣΟΥΗΔΙΑ - Ποσοστό 20% από 1.500 γυναίκες έχουν πέσει θύματα φυσικής επίθεσης σύμφωνα μ' έρευνα του 1997.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ - Το 25% των γυναικών (τυχαίο δείγμα από μια περιφέρεια) έχουν γρονθοκοπηθεί ή χαστουκιστεί από τωρινό ή πρώην σύντροφό τους κάποια στιγμή της ζωής τους.

ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ - Το 28% των γυναικών (πανεθνικού αντιπροσωπευτικού δείγματος γυναικών) ανέφεραν τουλάχιστον ένα περιστατικό φυσικής βίας από μέρους του συντρόφου τους.

ΙΝΔΙΑ - Μέχρι και το 45% των έγγαμων ανδρών παραδέχθηκαν ότι κακοποιούν σωματικά τις συζύγους τους, σύμφωνα με έρευνα του 1996 σε 6.902 άνδρες στην περιοχή του Uttar Pradesh.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ - Ποσοστό 35% των γυναικών (από πανεθνικό αντιπροσωπευτικό δείγμα γυναικών) ανέφεραν ότι έχουν χτυπηθεί από τους συζύγους τους σε κάποια στιγμή του έγγαμου βίου τους.

ΙΣΡΑΗΛ - Το 32% των γυναικών ανέφεραν τουλάχιστον ένα περιστατικό φυσικής βίας από τον σύντροφό τους και το 30% ανέφεραν εξαναγκασμό σε σεξουαλική πράξη από τους συζύγους τους μέσα στον τελευταίο χρόνο, σύμφωνα μ' έρευνα του 1997 σε 1.826 γυναίκες Αραβικής καταγωγής.

ΚΕΝΥΑ - Το 42% των 612 γυναικών που συμμετείχαν στην έρευνα σε μία περιφέρεια ανέφεραν ότι συνεχώς χτυπιούνται από τους άνδρες τους και το υπόλοιπο 58% ότι χτυπιούνται συχνά ή μερικές φορές.

ΜΕΞΙΚΟ - Το 30% από 650 γυναίκες που συμμετείχαν σε έρευνα στην Guadalajara ανέφεραν τουλάχιστον ένα επεισόδιο φυσικής βίας από τον σύντροφό τους και το 13% μέσα στον προηγούμενο χρόνο σύμφωνα μ' έρευνα του 1997.

ΡΩΣΙΑ - Ποσοστό 25% των κοριτσιών (και 11% των αγοριών) ανέφεραν ανεπιθύμητη σεξουαλική επαφή, σύμφωνα μ' έρευνα μεταξύ 174 αγοριών και 172 κοριτσιών ηλικίας 14 με 17 ετών.

ΚΥΠΡΟΣ - Κατά το 1999 καταγγέληθηκαν συνολικά 161 επεισόδια βίας στην Οικογένεια. Από αυτά το 89,4% αφορούσε πραγματική σωματική βλάβη (144 περιπτώσεις), το 5,6% λεκτική, 1,9% σεξουαλική, το 1,2% οικονομική και το 1,2% ψυχολογική βία.

Έρευνα Κέντρου Ερευνών και Ανάπτυξης Intercollege, 2000. "ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ"

265 καταγγελίες για βία σε παιδιά. (174 καταγγελίες για σωματική βία, 46 σεξουαλική και 51 ψυχολογική βία) αύξηση 159.8% σε σχέση με το 2000

(Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

67 καταγγελίες για βία στην οικογένεια (αύξηση 134.85% σε σχέση με το 2000) (Έρευνα συμβουλευτικής επιτροπής για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια, 2004)

Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ - Το 25% των γυναικών έχουν γρονθοκοπηθεί ή χαστουκιστεί από τωρινό ή πρώην σύντροφό τους κάποια στιγμή της ζωής τους. Μια καταγγελία για ενδοοικογενειακή βία το λεπτό, καταγράφεται καθημερινά απ' τ' αστυνομικά τμήματα. Σχεδόν το 50% των γυναικών που έχουν δολοφονηθεί στην Αγγλία και την Ουαλία, σκοτώθηκαν είτε από τον πρώην είτε από τον νυν ερωτικό τους σύντροφο.

ΓΑΛΛΙΑ - Κάθε μήνα έξι γυναίκες πεθαίνουν σε περιστατικά ενδο-οικογενειακής βίας. Μια στις δέκα γυναίκες πέφτει θύμα συζυγικής βίας.

ΙΣΠΑΝΙΑ - Σύμφωνα με στοιχεία του Ευρωπαϊκού Λόμπι Γυναικών, στην Ισπανία τον προηγούμενο χρόνο 64 γυναίκες σκοτώθηκαν από τους συντρόφους τους. Μια στις 4 γυναίκες έχει πέσει θύμα κάποιας μορφής κακομεταχείρισης.^{8, 20, 22}

α) Βιασμοί από κυβερνητικούς πράκτορες κατοχής και πολέμου

Αποτελεί γενική διαπίστωση ότι σχεδόν σ' όλο τον κόσμο οι γυναίκες πέφτουν θύματα κακομεταχείρισης, βασανιστηρίων, σεξουαλικής κακοποίησης και βιασμού, για διάφορους λόγους, ανάλογα με τις πολιτικές σκοπιμότητες και συγκυρίες. Πολύ συχνά οι παραβιάσεις διαπράττονται για λόγους εκφοβισμού, τιμωρίας, εξευτελισμού, άσκηση πίεσης, ακόμα και σαν ανακριτική τακτική για την απόσπαση ομολογιών ή πληροφοριών. Πολλές φορές την μεταχείριση αυτή υφίστανται ολόκληρες ομάδες γυναικών, απλά και μόνο επειδή θεωρούνται προσκείμενες σ' αντιπολιτευόμενες ομάδες.

Συχνότερα δε υφίστανται τη μεταχείριση αυτή λόγω της ιδιότητας της μητέρας, της συζύγου, της κόρης ή της αδερφής ανδρών οι οποίοι θεωρείται ότι ανήκουν στην αντιπολίτευση. Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το φαινόμενο ότι πολλές κυβερνήσεις σε περιόδους αναταραχής δίνουν υπερεξουσίες στα στρατεύματά τους και ασυλία ενώπιον των τακτικών δικαστικών αρχών για τις πράξεις τους.

Σ' ορισμένες χώρες ο βιασμός από κυβερνητικούς πράκτορες είναι κοινή μέθοδος βασανισμού που επιβάλλεται στις γυναίκες κρατούμενες με συνέπεια το σωματικό και ψυχικό τραυματισμό τους. Ανακριτές και άλλοι κρατικοί υπάλληλοι χρησιμοποιούν συχνά το βιασμό για να αποσπάσουν πληροφορίες ή ομολογίες ή για να εξαναγκάσουν τα θύματα να παραιτηθούν από ορισμένες δραστηριότητες.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Η σεξουαλική κακοποίηση των γυναικών κρατουμένων από τις αρχές έχει πολλές μορφές εκτός από το βιασμό: την ταπείνωση με λόγια, τις απειλές σεξουαλικής βίας. Οι κακοποιήσεις αυτές μπορεί να γίνουν μέσα σ' ανακριτικό γραφείο, σ' αστυνομικό τμήμα, σε κελί φυλακής, σε σκοτεινά δρομάκια ή σ' απομονωμένες αγροτικές περιοχές. Μπορεί να γίνουν δημόσια μπροστά στην οικογένεια ή στους γείτονες μιας γυναίκας. Υποβάλλοντας τις γυναίκες κρατούμενες σε σεξουαλικές κακοποιήσεις, οι κρατικοί πράκτορες αποσκοπούν στο να εκφοβίσουν ολόκληρα τμήματα πληθυσμού.¹⁶

Δημογραφικά δεδομένα δείχνουν ότι στρατιώτες, εθνοφρουρά και διάφοροι άλλοι κυβερνητικοί παράγοντες συνεχίζουν να κακοποιούν σεξουαλικά γυναίκες με ατιμωρησία σ' ένοπλες συγκρούσεις σε όλη την υφήλιο συμπεριλαμβάνοντας τη Σιέρα Λεόνε, την Κένυα, τη δημοκρατία του Κονγκό, το Αφγανιστάν, την Ινδονησία, το Κόσοβο, τη Βοσνία και την Αγκόλα. Παρά τη διεθνή αναγνώριση του βιασμού και άλλων σεξουαλικών επιθέσεων σ' ένοπλες συγκρούσεις ως εγκλήματα, οι κυβερνήσεις και η διεθνής κοινότητα σπάνια ανταποκρίθηκαν σθεναρά για να ερευνήσουν και να τιμωρήσουν τέτοια βία. Στην πραγματικότητα δεν πήγαν πέρα από μια ρητορική καταδίκη.

Επιπλέον, οι γυναίκες αντιμετώπισαν ανεξέλεγκτη βία και διακρίσεις στη ζωή τους. Γυναίκες πρόσφυγες, στη χώρα που αναζητούσαν άσυλο, συνέχισαν να κακοποιούνται σεξουαλικά και αλλιώς σωματικά από ένοπλες ομάδες. Γυναίκες που επέστρεψαν στις κοινότητές τους βρήκαν αμελητέα προστασία από τη βία στο σπίτι ή διάκριση φύλου.

Για παράδειγμα, στη Σιέρα Λεόνε, υπό το πρόσχημα ότι θα βάλει ένα τέλος στον ανθρώπινο πόνο που προκλήθηκε από τη σύγκρουση, η εύθραυστη ειρήνη του Λομέ τον Ιούλιο του 1999 παραχώρησε αμνηστία στους ruf επαναστάτες για τις θηριωδίες τους, συμπεριλαμβάνοντας τη σεξουαλική κακοποίηση. Από τότε που υπογράφηκε η ειρήνη μέχρι το Μάιο του 2000 που κατέρρευσε, οι ruf επαναστάτες δε σταμάτησαν να βιάζουν γυναίκες. Ένας διαβολικός κύκλος βιασμών, σεξουαλικών επιθέσεων και ακρωτηριασμού συνεχίστηκε, διαπραττόμενος απ' όλες τις πλευρές, συμπεριλαμβάνοντας την επαναστατική ομάδα The Westside Boys και την προκυβερνητική εθνοφρουρά Civil Defense Force. Η σεξουαλική κακοποίηση πήρε συχνά τη μορφή ατομικού ή ομαδικού βιασμού, σεξουαλικής επίθεσης με καυσόξυλα, ομπρέλες και βέργες και της σεξουαλικής υποδούλωσης. Παρά τις συγερές επιθέσεις κατά των γυναικών, η αστυνομία της Σιέρα Λεόνε έκανε ελάχιστα για να

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

προστατεύσει τις γυναίκες από περαιτέρω επιθέσεις και για να ερευνήσει υποθέσεις ώστε να εξασφαλίσει ότι οι δράστες συλλήφθηκαν και τιμωρήθηκαν.

Ομοίως, Ρώσοι στρατιώτες βίαζαν γυναίκες χωρίς να τιμωρούνται στην Κένυα. Ένορκες καταθέσεις που συγκεντρώθηκαν από ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έδειξαν ότι οι Ρωσικές αρχές κρατούσαν γυναίκες, άντρες και κορίτσια, τους βασάνιζαν, τους χτυπούσαν και τους βίαζαν. Μάρτυρας μίλησε για κτηνώδεις βιασμούς σε περιοχές τη Κένυας που ελέγχονταν από τη Ρωσία, όπως τα χωριά Shail και Alkjan-Yurt. Παρά τις αποδείξεις ότι Ρώσοι στρατιώτες βίαζαν γυναίκες κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης στην Κένυα, οι Ρωσικές αρχές κατάφεραν να συλλάβουν μόνο ένα ισχυριζόμενο δράστη, έναν στρατηγό, στις 29 Μαρτίου του 2000, κατηγορούμενος για σεξουαλική επίθεση και φόνο μιας Κενυάτισσας γυναίκας, από το τελευταίο Οκτώβρη. Ο στρατηγός δικαιούταν αμνηστία.

Στην Αλγερία, οι οπλισμένες ομάδες Ισλαμιστών συνέχιζαν να στοχεύουν γυναίκες σε σύγκρουση όταν η κυβέρνηση ανέβαλε τις εκλογές οι Ισλαμιστές αναμένονταν να τις κερδίσουν. Παρ' όλο που μέρος της βασικής μεθόδου λειτουργίας πολλών απ' αυτές τις ομάδες, πολύ πριν την αναβολή των εκλογών του 1992, ήταν ν' απειλούν και να βιάζουν γυναίκες. Οπλισμένες ομάδες Ισλαμιστών υιοθέτησαν τη βία κατά των γυναικών ως μία περισσότερο ανοιχτή στρατηγική από το 1993 ως το 1998. Από το 1993 ως το 1994, σκότωναν γυναίκες επειδή εξέφραζαν τη γνώμη τους και επειδή ασκούσαν συγκεκριμένα επαγγέλματα, όπως κομμώτρια και συγγραφέας. Επίσης, πήραν γυναίκες δια της βίας ως συζύγους τους σε «προσωρινούς γάμους».

Από το 1995 ως το 1998 φέρονταν στις γυναίκες που έμεναν σε χωριά και αντιστέκονταν στους νόμους τους σαν λάφυρα πολέμου, τις βίαζαν, τις απήγαγαν και τις σκότωναν. Αμφιβάλλοντας για τους αριθμούς της κυβέρνησης (2600) οι ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Αλγερίας υπολόγισαν ότι αυτές οι ομάδες βίασαν 5.000 γυναίκες από το 1995 ως το 1998. Κατέκριναν την κυβέρνηση για τη σοβαρή έλλειψη προγραμμάτων και βοήθειας στα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης.

Στο Αφγανιστάν, καθώς ο εικοσαετής πόλεμος συνεχιζόταν, οι Ταλιμπάν που έλεγχαν το 90% της χώρας συνέχισαν να παραβιάζουν τα δικαιώματα των γυναικών μ' αμείωτη σοβαρότητα. Μαζί με τους αυστηρούς περιορισμούς στην πρόσβαση των γυναικών για δουλειά, ιατρική φροντίδα, δευτεροβάθμια και πανεπιστημιακή εκπαίδευση, για το Αφγανιστάν ανέφερε ότι μέλη των Ταλιμπάν απήγαγαν και βίασαν γυναίκες χωρίς να τιμωρηθούν. Τέτοια σεξουαλική κακοποίηση από τους

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Ταλιμπάν υπονόμισαν τους ισχυρισμούς τους ότι η τακτική τους προς τις γυναίκες σκόπευε να προστατέψει τις γυναίκες από τη βία και την κακοποίηση.²²

Συνοπτικά σήμερα επικρατούν τα εξής :

- ⇒ **9** χώρες διαθέτουν συγκεκριμένη νομοθεσία που καθιστά παράνομο τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων.
- ⇒ **2** εκατομμύρια κορίτσια τον χρόνο κινδυνεύουν να υποβληθούν σε ακρωτηριασμό των γεννητικών τους οργάνων.
- ⇒ **25%** των γυναικών βιώνουν σεξουαλική κακοποίηση απ' τον σύντροφό τους κάποια στιγμή στη διάρκεια της ζωής τους.
- ⇒ **79** χώρες δεν διαθέτουν καμία νομοθεσία κατά της ενδοοικογενειακής βίας.
- ⇒ **185** κράτη έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση για την Εξάλειψη Κάθε Μορφής Διακρίσεων κατά των Γυναικών.
- ⇒ **62** κράτη έχουν εκφράσει επιφυλάξεις για συγκεκριμένες διατάξεις της Σύμβασης.
- ⇒ **9** κράτη δεν την έχουν υπογράψει.
- ⇒ **1** κράτος την έχει υπογράψει αλλά δεν την έχει επικυρώσει: οι ΗΠΑ.

Ενδοοικογενειακή Βία:

- ⇒ **1** στις **3** γυναίκες υποβάλλεται σε κακοποίηση απ' τον σύντροφό της κάποια στιγμή στη ζωή της.
- ⇒ Για το **50%** των δολοφονημένων γυναικών ο δολοφόνος είναι ο νυν ή πρώην σύντροφός τους.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Εμπορία Ανθρώπων:

- ⇒ **2 εκατομμύρια** άνθρωποι ετησίως γίνονται αντικείμενο εμπορίας - στην πλειονότητά τους γυναίκες και κορίτσια.
- ⇒ **137** χώρες τους δέχονται, κυρίως της Δυτικής Ευρώπης, της Ασίας και της Βόρειας Αμερικής.
127 χώρες τους στέλνουν, κυρίως της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, της Ασίας, της Δυτικής Αφρικής, της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής.

Γυναίκες σε Συρράξεις:

- ⇒ Το **70%** των θυμάτων στις πρόσφατες συρράξεις ήταν άμαχοι.
- ⇒ Το **50%** από αυτούς ήταν γυναίκες και κορίτσια.
- ⇒ **Δεκάδες χιλιάδες** γυναίκες και κορίτσια υπέστησαν βιασμό και άλλες μορφές σεξουαλικής βίας από το ξέσπασμα της κρίσης στο Νταρφούρ (Δυτικό Σουδάν) το 2003 μέχρι σήμερα.
- ⇒ **0**: Ο αριθμός των ανθρώπων που γνωρίζει η Διεθνής Αμνηστία ότι καταδικάστηκαν στο Νταρφούρ για αυτές τις αγριότητες.¹⁰

β) Ελληνικά ερευνητικά δεδομένα

Σε όλες τις σύγχρονες πατριαρχικές κοινωνίες, συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής, συναντώνται οι εξής βασικές μορφές σεξιστικής βίας: η βία κατά των γυναικών στα πλαίσια της οικογένειας, η κακοποίηση και ο βιασμός, το εμπόριο γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση και η σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο της εργασίας. Επιπλέον, μπορούμε να προσθέσουμε και τις δομικού τύπου μορφές βίας, που είναι η πορνογραφία και η σεξιστική διαφήμιση.

Οι μορφές βίας κατά των γυναικών εντείνονται σε περιόδους πολιτικών ή κοινωνικοοικονομικών κρίσεων. Έτσι, κατά τη διάρκεια ή μετά τις εμπόλεμες συρράξεις παρατηρείται έξαρση των ομαδικών βιασμών και της σεξουαλικής δουλείας. Το φαινόμενο της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των γυναικών εντείνεται απ' τη φτώχεια και το ρατσισμό.

Ακόμα, παρατηρείται και διαπλοκή ψυχο-κοινωνικών παραγόντων με ορισμένες μορφές σεξιστικής βίας. Η κακοποίηση των γυναικών συνδέεται και με τη δυναμική των ανθρωπίνων σχέσεων καθώς και με την κοινωνική μάθηση και διαπαιδαγώγηση.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Ιδιαίτερα ευάλωτες στη σεξιστική βία καθίστανται ορισμένες κατηγορίες γυναικών, όπως τα κορίτσια και οι έφηβες (σεξουαλική βία και εκμετάλλευση), οι ανάπηρες γυναίκες (σεξουαλική και φυσική βία), οι πρόσφυγες και οι μετανάστριες (σεξουαλική βία και εκμετάλλευση).

Εδώ θα πρέπει να προσθέσουμε και την άσκηση βίας σε βάρος των λεσβιών σε όλες τις κοινωνίες. Η βία αυτή σχετίζεται άμεσα με την ομοφοβία και το σεξισμό αλλά και με τη γενικότερη τακτική της περιστολής της γυναικείας σεξουαλικότητας.

Στοιχεία απ' τη χώρα μας

i) Σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία και κακοποίηση, δόθηκαν στη δημοσιότητα το Μάιο του 2003 στατιστικά στοιχεία που αφορούν τις γυναίκες που απευθύνθηκαν στα συμβουλευτικά κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας. Σύμφωνα λοιπόν με αυτά, έγγαμες είναι το 67% των γυναικών που έπεσαν θύματα οικογενειακής βίας. Από αυτές, το 56% άρχισε να κακοποιείται μετά το γάμο. Απόφοιτες Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης είναι το 68%. Δράστης στο 81% των περιπτώσεων είναι ο σύζυγος. Τα στοιχεία, λοιπόν, που έχουμε είναι καθαρά ενδεικτικά και δεν μπορούν να μας βοηθήσουν να δούμε το πρόβλημα σ' όλη του τη διάσταση γιατί αφορούν μόνο τις γυναίκες που ζήτησαν βοήθεια απ' τα Κέντρα Κακοποιημένων Γυναικών. Εκτιμάται ότι το εν λόγω πρόβλημα είναι πολύ πιο έντονο.

ii) Σχετικά με το βιασμό υπάρχουν στοιχεία από μια έρευνα που είχε διεξαχθεί το 2001 από το ΠΑΝΤΕΙΟ Πανεπιστήμιο. Σύμφωνα με την έρευνα αυτή κάθε χρόνο διαπράττονται στην Ελλάδα περίπου 4500 βιασμοί και σε ποσοστό 36,5%, η ηλικία των θυμάτων είναι κάτω των 18 ετών. Από αυτούς τους βιασμούς, οι 270 γίνονται γνωστοί στην αστυνομία, οι 183 καταλήγουν σε σύλληψη κάποιου υπόπτου, οι 47 φτάνουν στο ακροατήριο, οι 20 καταλήγουν σε καταδικαστική απόφαση και τελικά σε λιγότερους από 10 βιασμούς η στερητική της ελευθερίας ποινή που επιβάλλεται στο δράστη είναι μεγαλύτερη από 5 χρόνια.

iii) Όσον αφορά την πορνεία, τα στοιχεία που υπάρχουν προέρχονται από το βιβλίο του καθηγητή του Παντείου Πανεπιστημίου Γρηγόρη Λάζου «Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα». Σύμφωνα μ' αυτά, το έτος 1990 τα εξαναγκαστικά εκδιδόμενα άτομα ήταν 2100, ενώ οι μη εξαναγκαστικά εκδιδόμενες ήταν 3400 άτομα. Μετά από μια δεκαετία, το έτος 2000 τα εξαναγκαστικά εκδιδόμενα άτομα ήταν 19400 ενώ οι μη εξαναγκαστικά εκδιδόμενες ήταν μόνο 3800. Εκτιμάται

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

ότι κατά το διάστημα 1990-2000 εκδόθηκαν συνολικά περίπου 77500 εξαναγκαστικά εκδιδόμενες. Για την ίδια περίοδο, οι 77500 εξαναγκαστικά εκδιδόμενες έφεραν το βάρος περίπου 145000000 πορνικών μισθώσεων και τα οικονομικά έσοδα της πορνείας απέδωσαν σε ετήσια έσοδα 7,3 δισεκατομμύρια ευρώ.

iv) Τέλος, όσον αφορά τη σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας, σύμφωνα με φυλλάδιο που είχε κυκλοφορήσει η Γραμματεία Γυναικών της ΓΣΕΕ το 1997, το 65% των εργαζομένων ελληνίδων είχε υποστεί κάποιας μορφής σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας.⁹

γ) Στατιστικά 2003-2004

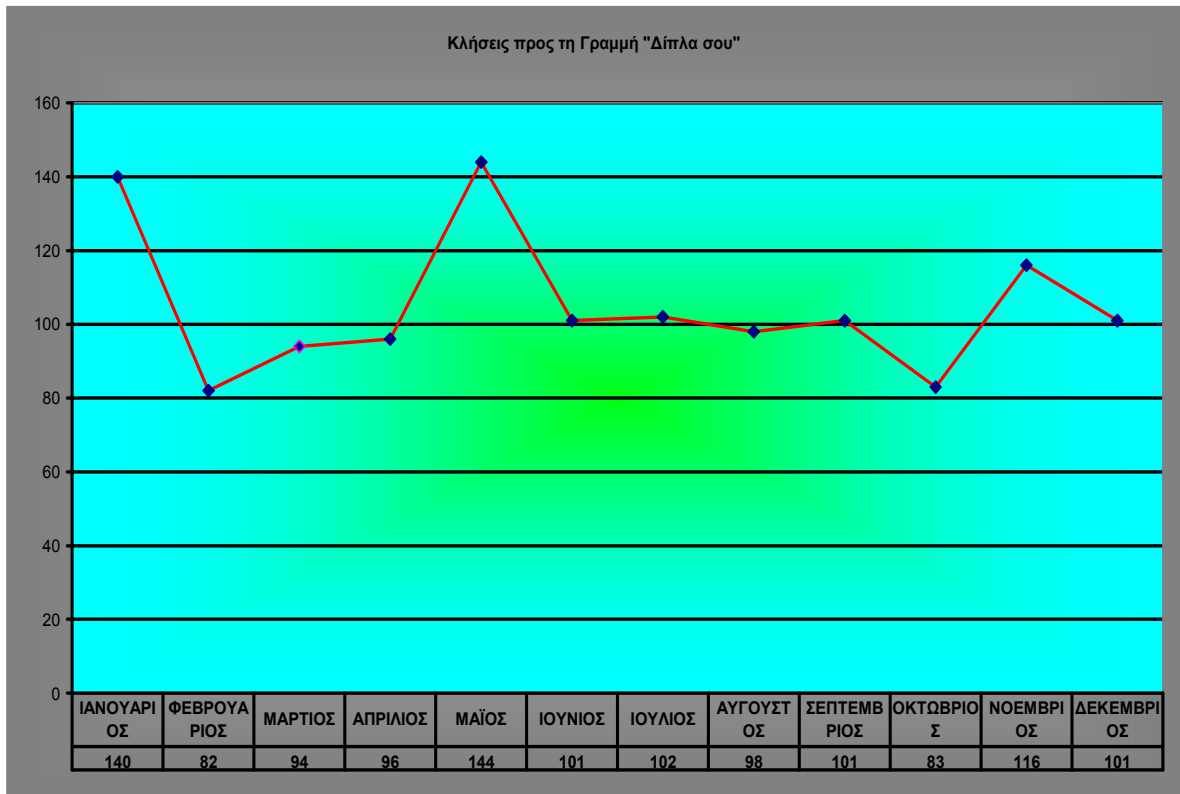
Στατιστικά στοιχεία από τη Τηλεφωνική Γραμμή «Δίπλα σου» για τις διαστάσεις και τη φύση του προβλήματος στη χώρα μας, ώστε ν' ευαισθητοποιηθεί η κοινή γνώμη και να βελτιωθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες .

Η καταγραφή έγινε σε σχέση μ' αυτά που λέγονται απ' αυτή/όν που τηλεφωνεί και όχι με τον τρόπο των ερωτοαπαντήσεων της φόρμας αρχειοθέτησης, διότι πρώτος στόχος της υπηρεσίας είναι ν' ακούσει πραγματικά το άτομο που καλεί και έπειτα να συμπληρώσει την φόρμα. Γι' αυτό και τα παρακάτω στατιστικά στοιχεία δίνουν εικόνα μόνο στον βαθμό που έχουν πληροφορίες για κάθε μια απ' αυτές τις περιπτώσεις.

1. Οι κλήσεις προς την γραμμή «Δίπλα Σου»

Κατά την διάρκεια του 2004 η γραμμή S.O.S. «Δίπλα Σου» είχε **1559** κλήσεις από όλη την Ελλάδα. Όπως φαίνεται από το παρακάτω διάγραμμα 1, οι κλήσεις ανά μήνα κινήθηκαν σε παρόμοια επίπεδα με εξαίρεση τους μήνες Ιανουάριο και Μάιο όπου παρατηρήθηκε αύξηση.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

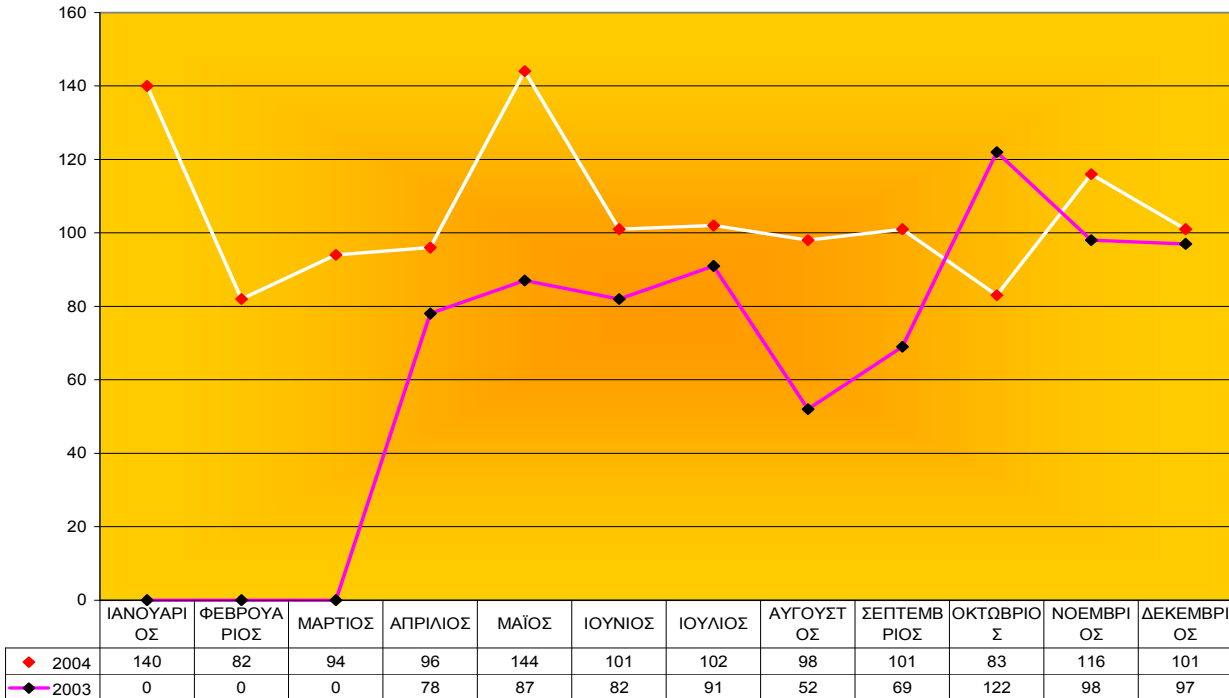
Διάγραμμα 1.

2. Σύγκριση κλήσεων προς τη γραμμή «Δίπλα Σου» τις χρονιές 2003-2004

Όπως φαίνεται και από το παρακάτω συγκριτικό διάγραμμα 2, υπάρχει σαφέστατη αύξηση των κλήσεων στην γραμμή όχι μόνο από χρόνο σε χρόνο αλλά συγκρίνοντας και τους μήνες των δυο ετών. Με εξαίρεση τον Οκτώβριο του 2004, οι υπόλοιποι μήνες είχαν πολύ μεγαλύτερα ποσοστά κλήσεων απ' ότι οι αντίστοιχοι του 2003. Στο παρακάτω διάγραμμα παρατίθεται η σύγκριση των κλήσεων των δυο ετών. Οι κλήσεις αυτές πιστοποιούν την αναγκαιότητα της ύπαρξης της γραμμής αλλά και την στήριξη που χρειάζεται οικονομική κυρίως, για να συνεχίσει την προσπάθειά της.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Κλήσεις προς τη Γραμμή "Δίπλα σου" 2003 - 2004

Διάγραμμα 2.

3. Επαναληπτικές κλήσεις

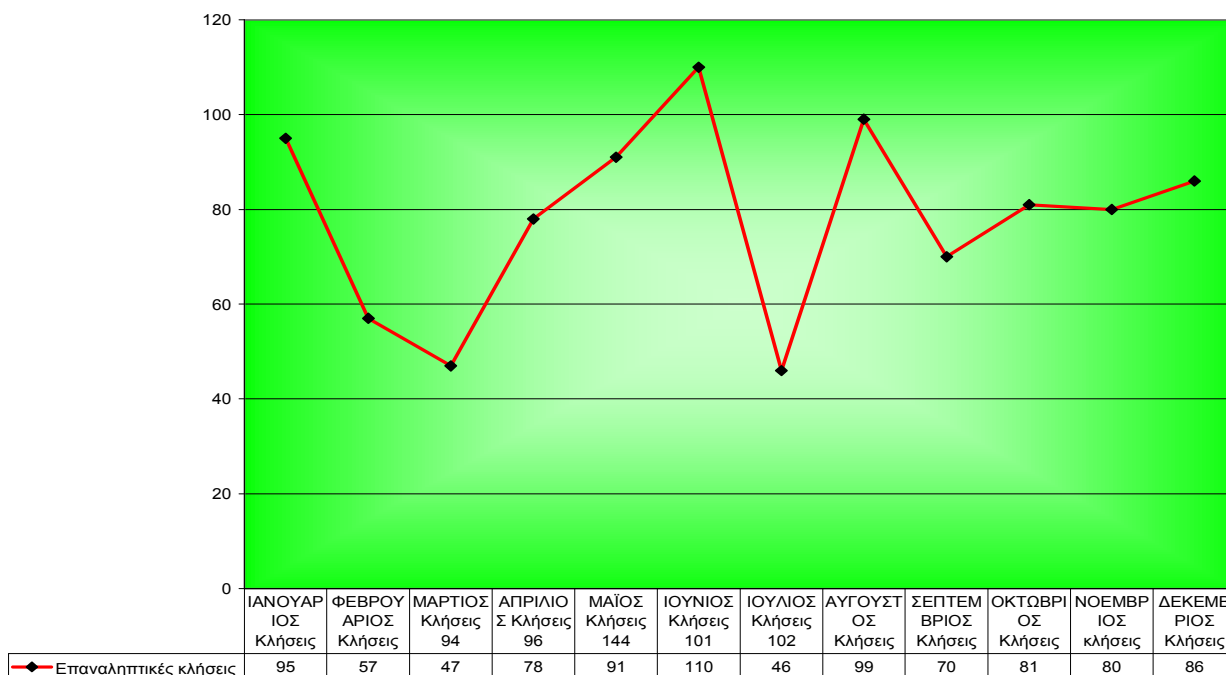
Κατά την διάρκεια του 2004 οι επαναληπτικές κλήσεις κινήθηκαν σε παρόμοια επίπεδα. Τους περισσότερους μήνες της περασμένης χρονιάς οι περισσότερες κλήσεις ήταν κάτω από εκατό (100) ή μέχρι εκατό. Μόνο τον Ιούνιο ξεπέρασαν το «όριο» των εκατό (100) και οι επαναληπτικές έφτασαν τις εκατόν δέκα (110).

Επίσης είναι αξιοσημείωτος ο αριθμός των επαναληπτικών κλήσεων ενενήντα εννιά, τον μήνα Αύγουστο ο οποίος θεωρείται «ήσυχος μήνας» δεδομένου ότι είναι μήνας διακοπών για τις περισσότερες οικογένειες.

Στα διαγράμματα 3 και 4 παρατίθενται οι επαναληπτικές κλήσεις του 2004 αλλά και η σύγκριση ανάμεσα σε 2003 και 2004.

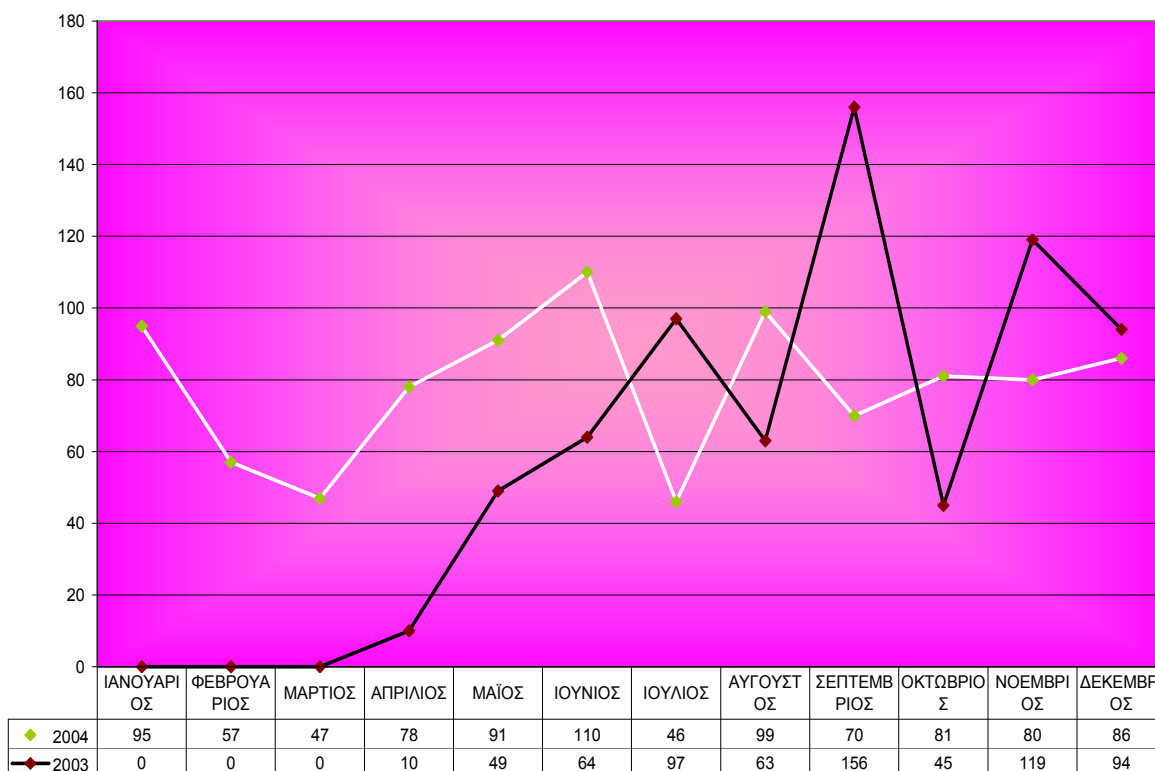
«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Επαναληπτικές κλήσεις

Διάγραμμα 3.

Επαναληπτικές κλήσεις 2003 - 2004

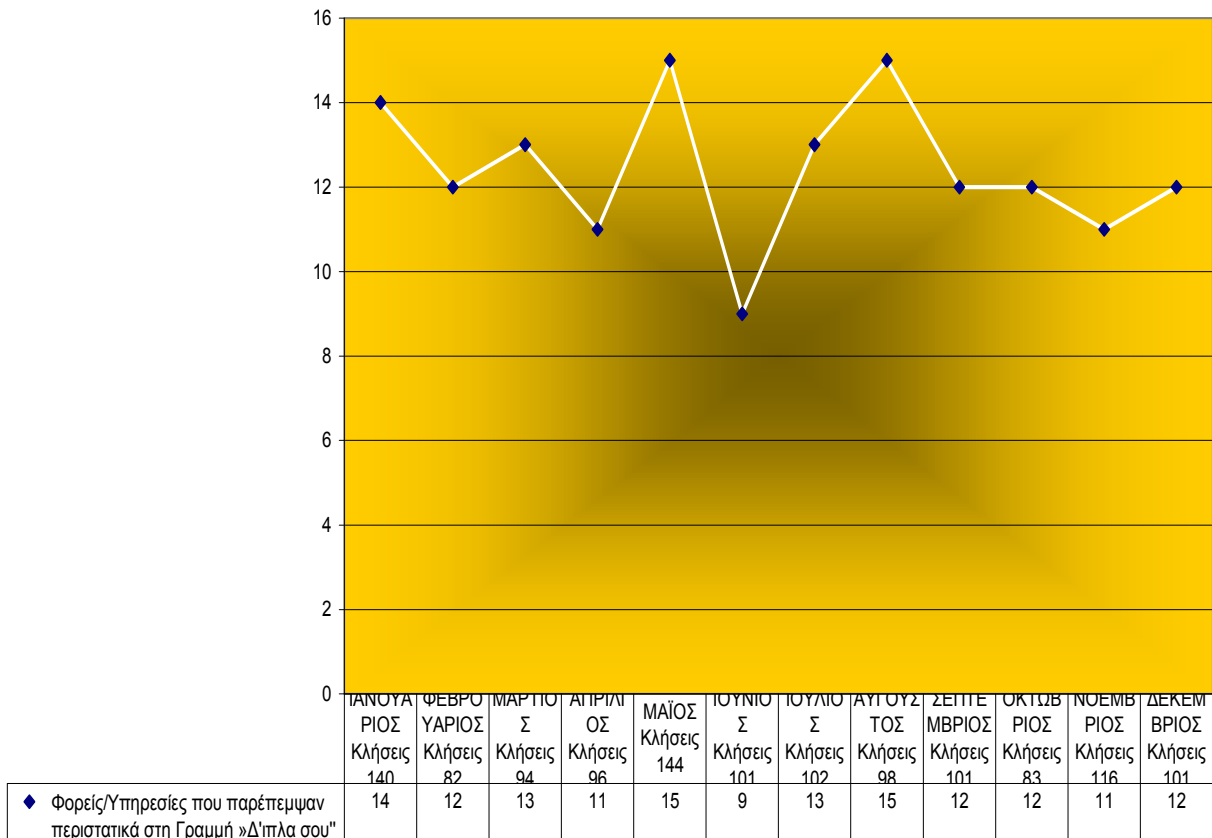
Διάγραμμα 4.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

4. Συνεργασία Φορέων/ Υπηρεσιών & Γραμμής ΣΟΣ «Δίπλα Σου»

Όπως και την προηγούμενη χρονιά έτσι και το 2004 η γραμμή συνέχισε την συνεργασία της με τις περισσότερες- αν όχι όλες - τις υπηρεσίες που εμπλέκονται με το ζήτημα της ενδοοικογενειακής βίας. Πλέον η Γραμμή ΣΟΣ διαθέτει ένα πολύ καλά ενημερωμένο αρχείο όπου μέσα υπάρχουν οι περισσότερες από τις δομές που ασχολούνται με την ενδοοικογενειακή βία στην Ελλάδα, όπως οι κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων, Αστυνομία, Ξενώνες, Μη κυβερνητικές Οργανώσεις, Νοσοκομεία, Γενική Γραμματεία Ισότητας, ΚΕΘΙ κ.λ.π. Στο διάγραμμα 5, παρουσιάζονται οι φορείς που παρέπεμψαν περιστατικά στην Γραμμή καθώς για το 2003 και το 2004.

Φορείς/Υπηρεσίες που παρέπεμψαν περιστατικά στη Γραμμή "Δίπλα σου"

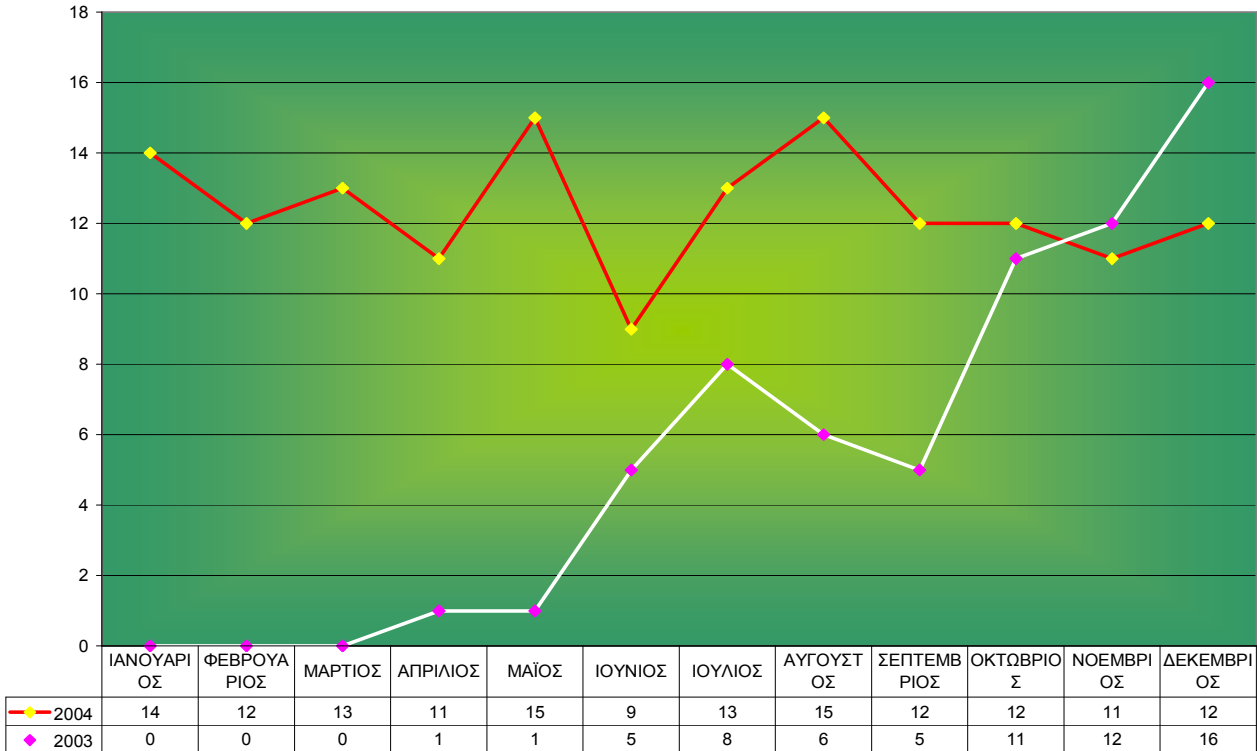

Διάγραμμα 5.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Στο παρακάτω διάγραμμα 6, βλέπουμε την σύγκριση σε 2003 και 2004 για την συνεργασία που είχε η Γραμμή με υπηρεσίες και Φορείς. Παρατηρούμε λοιπόν ότι υπάρχει σαφέστατη αύξηση του ποσοστού συνεργασίας αλλά και παραπομπών από υπηρεσίες και φορείς προς την Γραμμή. Αποδεικνύεται έτσι η καλή δουλειά της Γραμμής αλλά και η αξιοπιστία της σαν φορέα στο θέμα της ενδοοικογενειακής βίας .

Φορείς/Υπηρεσίες που παρέπεμψαν περιστατικά στη Γραμμή "Δίπλα σου" 2003 - 2004

Διάγραμμα 6.

5. Αναφορά σε διάφορες μορφές βίας

Κάθε πράξη που καταλήγει ή θα μπορούσε να καταλήξει σε φυσική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη. Κάθε πράξη που κάνει την γυναίκα να υποφέρει, περιλαμβανομένων των απειλών αυτών των πράξεων, ο καταναγκασμός και η στέρηση της ελευθερίας είτε αυτά αφορούν την ιδιωτική είτε την δημόσια ζωή. Όλα αυτά τα παραπάνω ορίζουν την έννοια βία σύμφωνα με την απόφαση της Διεθνούς Συνδιάσκεψης του ΟΗΕ, του Πεκίνου (άρθρο 113). Κακοποίηση είναι η συστηματική προσπάθεια υποτίμησης του ατόμου.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Η κακοποίηση ξεκινά από την σεξιστική αντίληψη που κυριαρχεί ανάμεσα στα φύλα ότι το ένα είναι ανώτερο από το άλλο. Στην κοινωνία που ζούμε η γυναίκα θεωρείται κατώτερη απ' τον άντρα, για αιώνες.

Η βία έχει πολλές μορφές σωματική, ψυχολογική-συναισθηματική, οικονομική, σεξουαλική, λεκτική. Οικονομική βία λόγου χάρη είναι η εργασία στην οικογενειακή επιχείρηση χωρίς ασφάλεια με χρήματα δυσανάλογα των προσόντων αλλά και των ωρών απασχόλησης του εργαζόμενου. Επίσης όταν ασκείται απόλυτος έλεγχος των εξόδων αλλά δεν υπάρχει πρόσβαση στα έσοδα της οικογένειας. Η λεκτική βία εκδηλώνεται με τις βρισιές, τις φωνές, τις απειλές, τους εκβιασμούς, τις απαγορεύσεις, τους τσακωμούς, τις ειρωνείες κ.λ.π.

Ψυχολογική βία μπορεί ν' αναγνωριστεί η παραμέληση, η περιφρόνηση, η αδιαφορία, η ταπείνωση, οι προσβολές, η απαγωγή παιδιών (αν υπάρχουν), η καταστροφή αγαθών, η παρενόχληση, το διώξιμο, οι στερήσεις. Η σωματική βία αφορά το ξύλο με το χέρι, με αντικείμενα, τράβηγμα μαλλιών, απειλή με όπλο, καψίματα, βασανιστήρια, πνιγμός, στραγγαλισμός. Η σεξουαλική βία αφορά τον βιασμό, σεξουαλική παρενόχληση, ασέλγεια σε ανήλικο, σεξουαλική βία, εκπόρνευση, επιβολή σεξουαλικής βίας με τρίτο.

Η ελληνική νομοθεσία ουσιαστικά αναγνωρίζει την σωματική βία και σ' ορισμένες περιπτώσεις-όταν υπάρχουν μάρτυρες και σημάδια-την σεξουαλική βία.

Είναι πολύ σημαντικό το κάθε άτομο ν' αναγνωρίζει τις μορφές βίας ώστε να μην αυτοενοχοποιείται. Γίνονται ερωτήσεις που βοηθούν στην κατανόηση του προβλήματος. Η συχνότητα εμφάνισης των διαφόρων μορφών βίας, με βάση τις κλήσεις που δεχτήκαμε το 2004 είναι:

***Σωματική 31,05%**

***Λεκτική 30,71%**

***Ψυχολογική 26,40%**

***Οικονομική 8,45%**

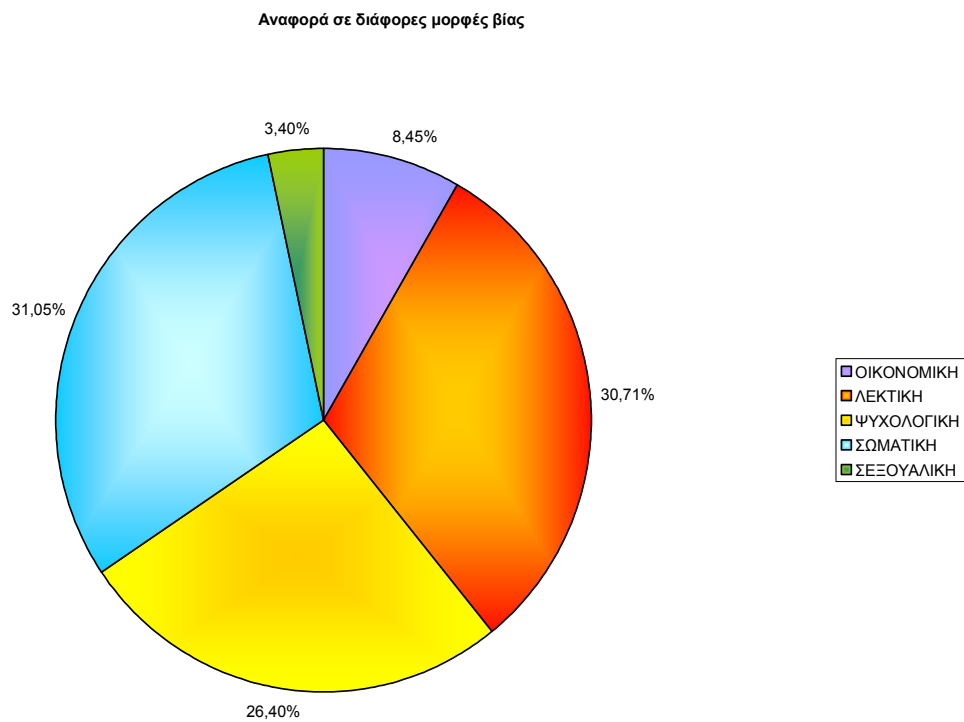
***Σεξουαλική 3,40%**

Συγκρίνοντας αυτή τη συχνότητα με την αντίστοιχη του 2003, όπως φαίνεται και από τα παρακάτω διαγράμματα, υπάρχει το 2004 μια αύξηση της συχνότητας εμφάνισης οικονομικής και σωματικής βίας (αντίστοιχα το 2003, οικονομική 6% και σωματική 30%). Στην ψυχολογική βία το ποσοστό συχνότητας εμφάνισης είχε μια πτώση. Από 29% το 2003 έπεσε στο 26,40% το 2004. Στις υπολειπόμενες δυο μορφές, λεκτική και σεξουαλική, τα ποσοστά είναι παρόμοια.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Από την σύγκριση των δυο ετών παρατηρούμε επίσης ότι τα ποσοστά συχνότητας εμφάνισης όλων των μορφών βίας είναι κατά πολύ αυξημένα από το 2003. Τέλος η «κυριαρχία» της λεκτικής βίας το 2003 «επισκιάστηκε» από την σωματική την επόμενη χρονιά.

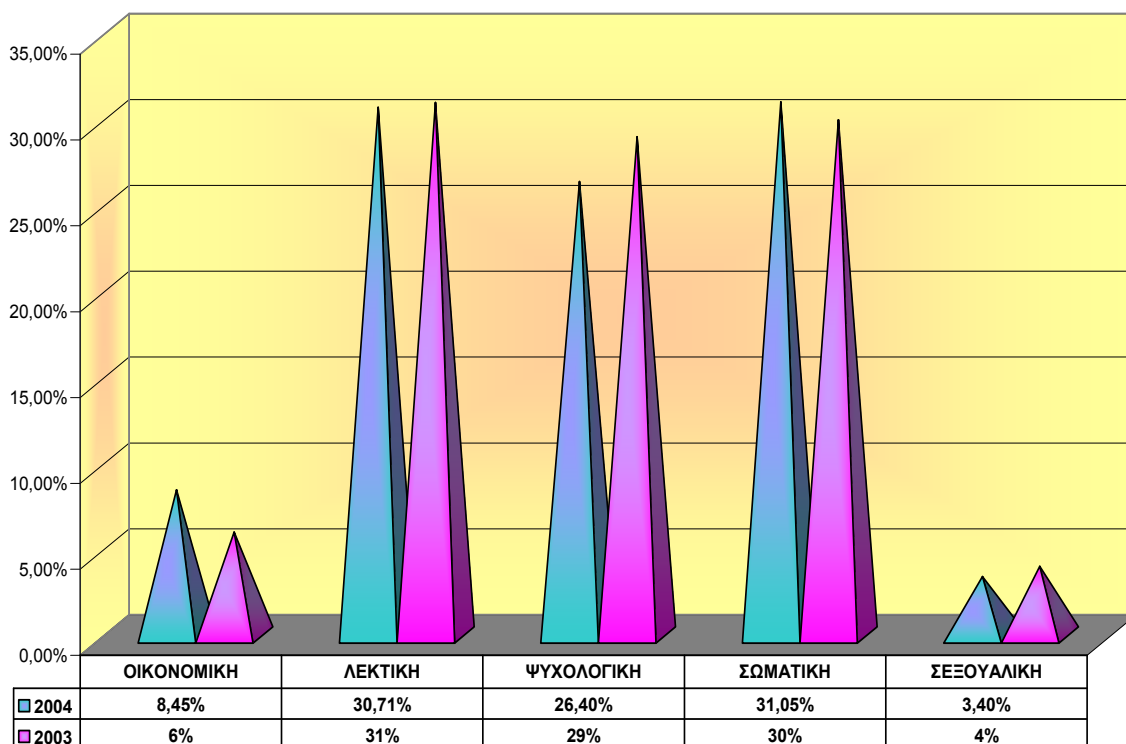
Στα διαγράμματα επτά και οχτώ, παρουσιάζονται και οι διάφορες μορφές που αναφέρθηκαν κατά το 2004 αλλά και μια διαγραμματική σύγκριση των δυο ετών.

Διάγραμμα 7.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Αναφορά σε διάφορες μορφές βίας 2003 - 2004

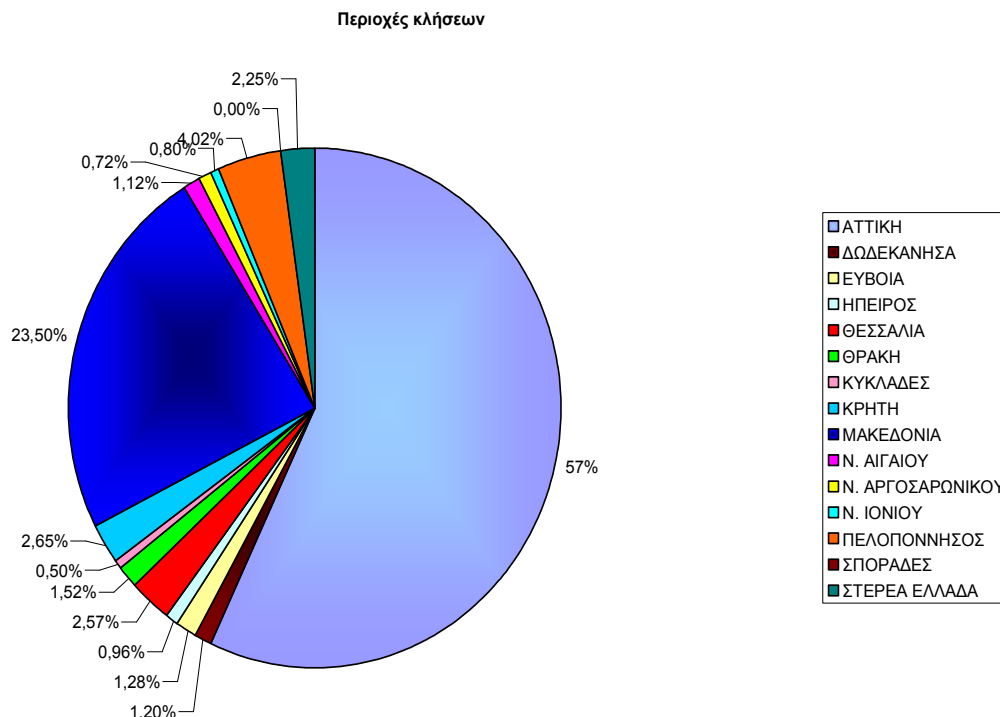
Διάγραμμα 8.

6. Γεωγραφική Κατανομή κλήσεων 2004

Οι κλήσεις που έγιναν ήταν απ' όλη την Ελλάδα και το 2004. Το μεγαλύτερο ποσοστό κλήσεων έρχεται απ' την Αττική(57%) και δεύτερο ποσοστό είναι αυτό της Μακεδονίας (23,50%) λόγω της συγκέντρωσης πληθυσμού πρωτεύουσας και συμπρωτεύουσας.

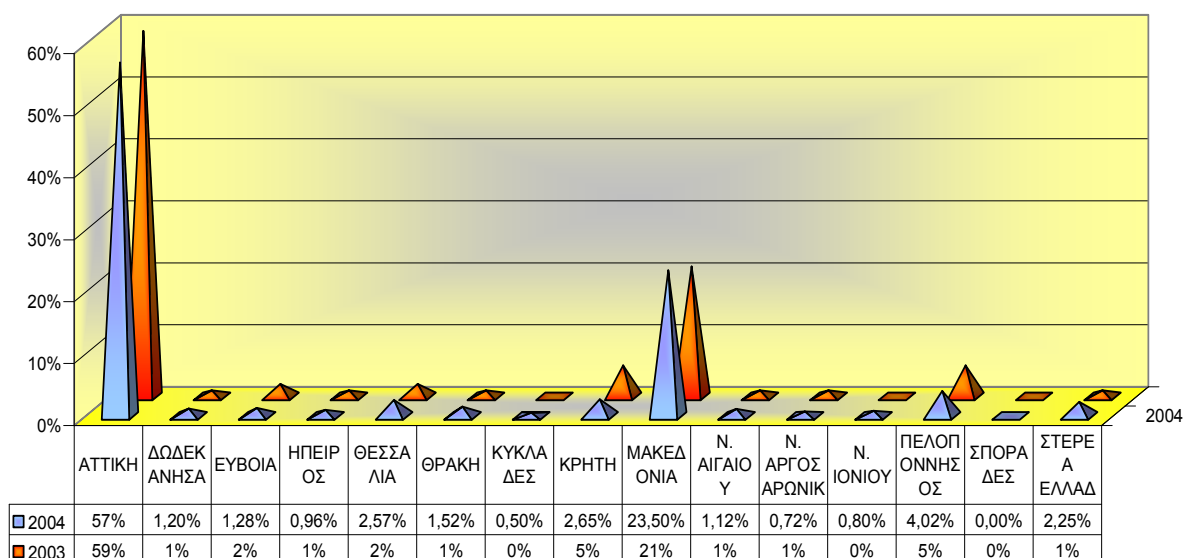
Αναφορικά με τα ποσοστά κλήσεων της Αττικής το 2004 είχαμε μια μικρή πτώση, 57%, ενώ το 2003 ήταν 59%. Στην Μακεδονία αντίθετα υπήρχε μια μικρή αύξηση το 2004 από το 2003. Όπως φαίνεται και στο παρακάτω συγκριτικό διάγραμμα, στις οκτώ περιοχές της Ελλάδος υπάρχει μια μικρή αύξηση του ποσοστού κλήσεων το 2004 από το 2003. Στις υπόλοιπες περιοχές υπάρχει μια μικρή πτώση του ποσοστού. Είναι αξιοσημείωτο ότι στις Σποράδες και τις δυο χρονιές, το 2003 και το 2004, το ποσοστό κλήσεων στην Γραμμή S.O.S. «Δίπλα Σου» είναι μηδενικό! Αυτό βεβαίως μπορεί να σημαίνει κι ότι η γραμμή δεν είναι γνωστοποιημένη σε κάποιες περιοχές σε σύγκριση με άλλες.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Διάγραμμα 9.

Περιοχές κλήσεων 2003 - 2004

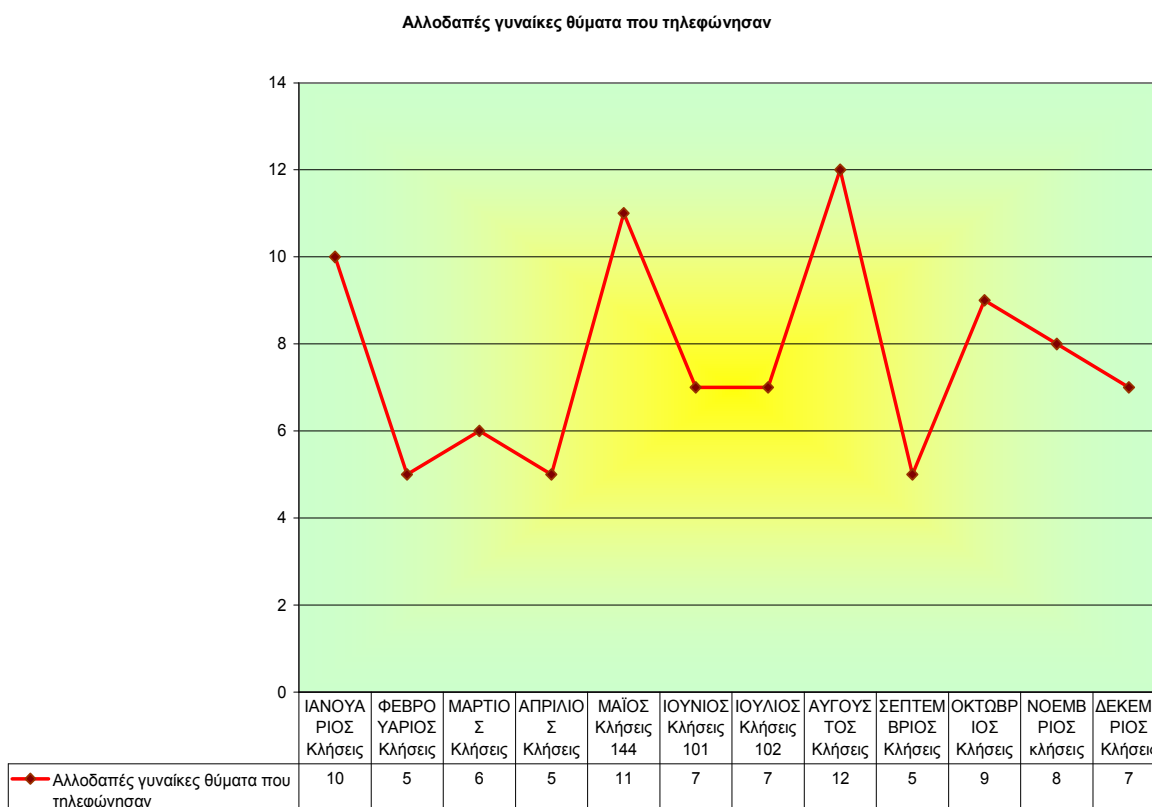

Διάγραμμα 10.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

7. Χρήστες των υπηρεσιών γραμμής

Η συντριπτική πλειοψηφία αυτών που κάλεσαν στην γραμμή S.O.S. «Δίπλα Σου» ήταν γυναίκες. Μάλιστα ένα μεγάλο ποσοστό αυτών είναι αλλοδαπές. Στο παρακάτω διάγραμμα εμφανίζεται ο αριθμός αλλοδαπών γυναικών που κάλεσαν στην γραμμή S.O.S. «Δίπλα Σου», όλους τους μήνες του 2004.

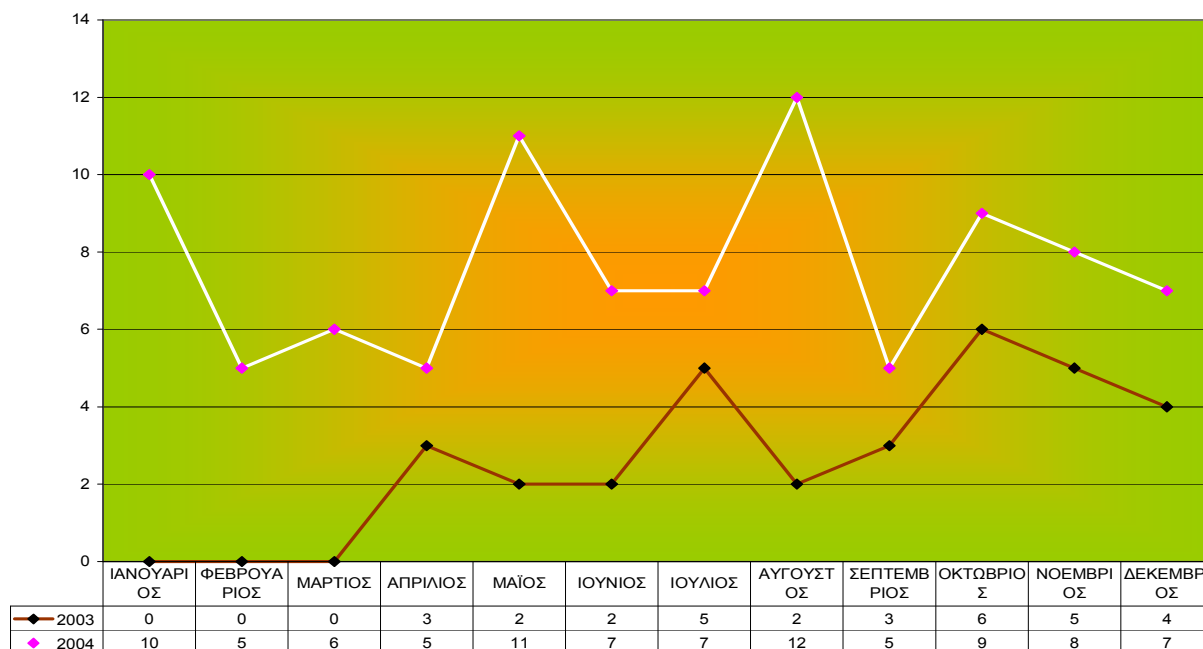

Διάγραμμα 11.

Στο παραπάνω διάγραμμα (11) γίνεται σύγκριση ανάμεσα στις αλλοδαπές γυναίκες που κάλεσαν στην γραμμή S.O.S. κατά της ενδοοικογενειακής βίας, το 2003 και το 2004. Είναι ευδιάκριτη η αύξηση του αριθμού κλήσεων σε κάθε μήνα του 2004 συγκριτικά με το 2003.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Αλλοδαπές γυναίκες θύματα που τηλεφώνησαν 2003 - 2004

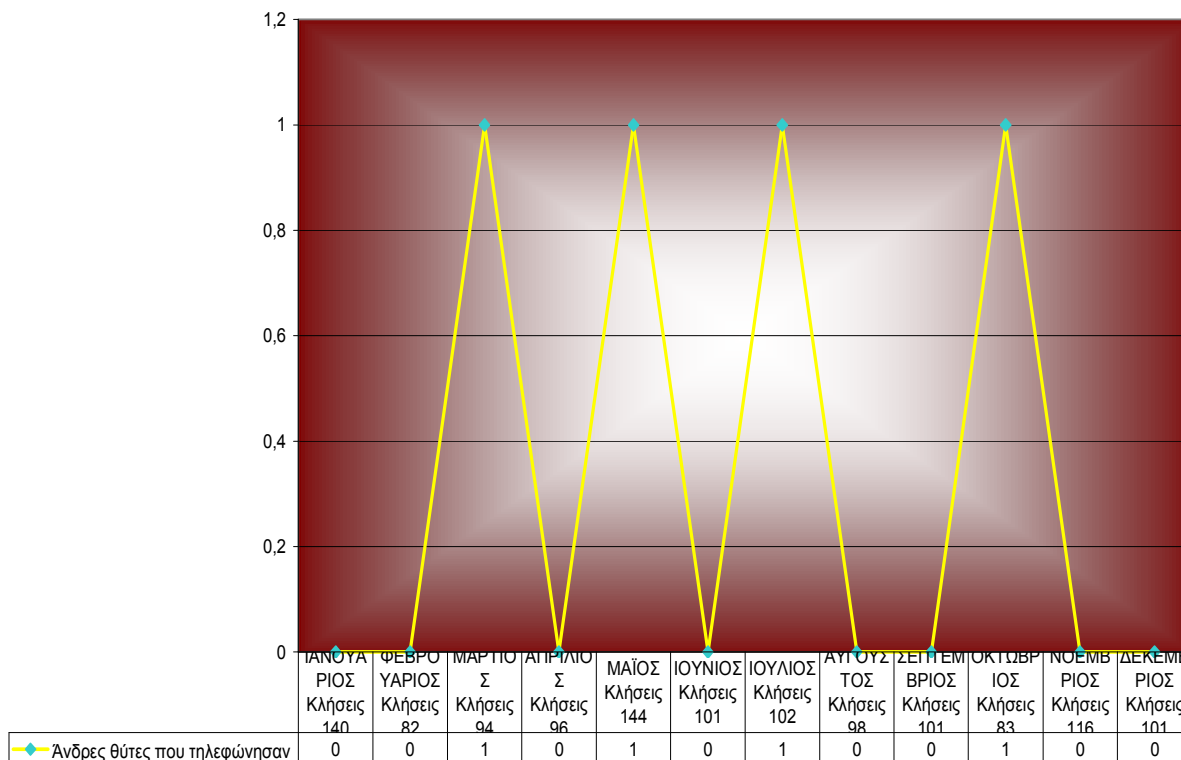
Διάγραμμα 12.

8. Άνδρες θύτες και θύματα βίας

Τηλεφώνησαν άντρες που κακοποιήθηκαν απ' την οικογένειά τους αλλά και που κακοποιούν και ψάχνουν να δουν τι είναι αυτό που τους συμβαίνει και πως μπορούν να το επιλύσουν. Γενικότερα οι κλήσεις από άντρες στη γραμμή ήταν λίγες αλλά είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι το πρόβλημα απασχολεί ως ένα βαθμό και τους άνδρες που ασκούν βία. Κάπου εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι τηλεφώνησαν στο 2004 και γυναίκες που άσκησαν βία σε οποιαδήποτε μορφή. Μάλιστα ενώ το 2003 ήταν τέσσερις, το 2004 αυξήθηκαν σε πέντε κλήσεις. Τηλεφώνησαν επίσης και άνδρες θύματα βίας. Το 2003 ήταν μεγαλύτερος ο αριθμός κλήσεων αυτής της κατηγορίας (13) ενώ αντίθετα το 2004 ήταν μόλις ένας.

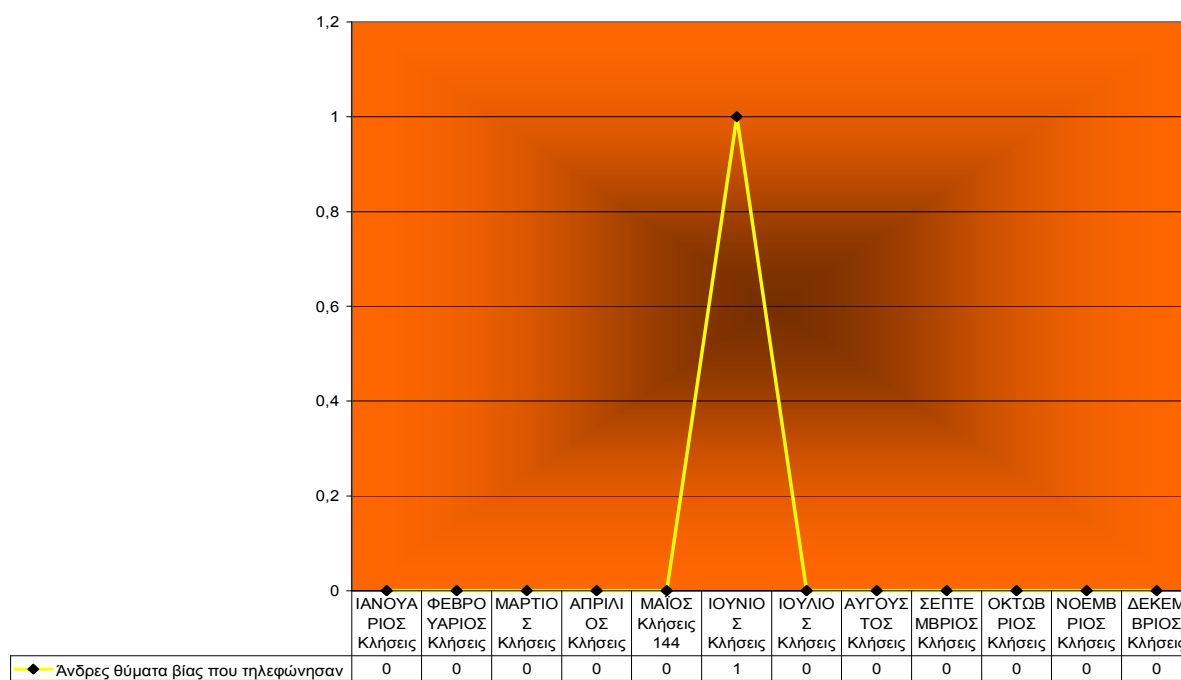
«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Ανδρες θύτες που τηλεφώνησαν

Διάγραμμα 13.

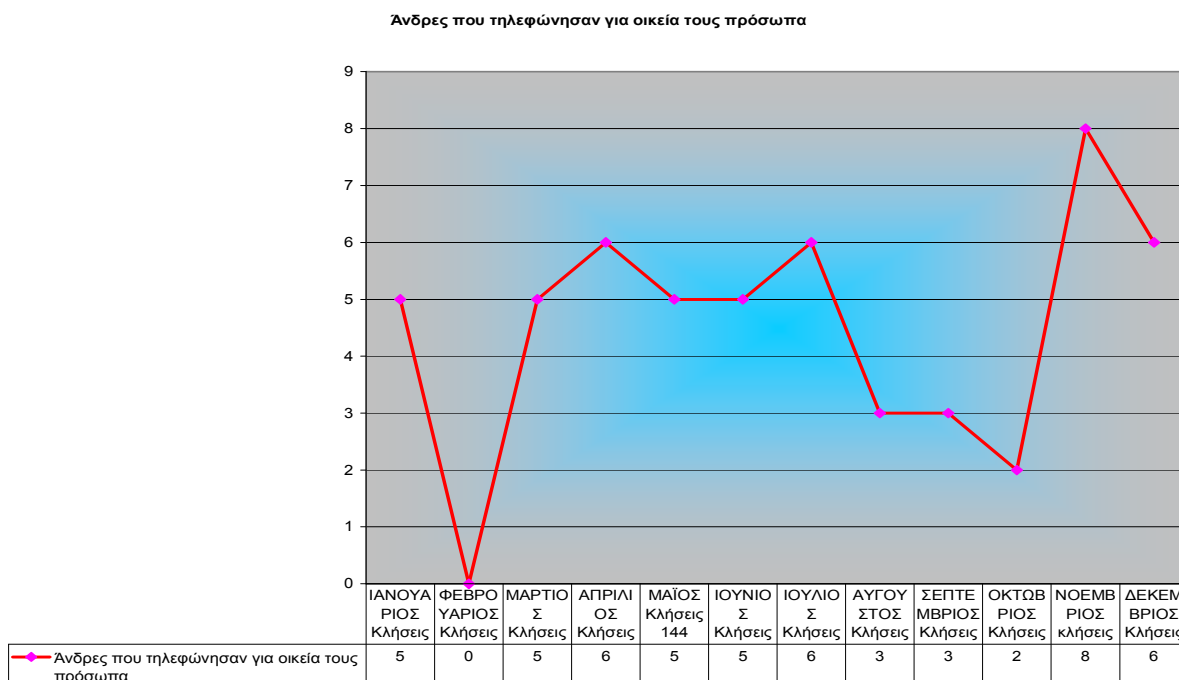
Ανδρες θύματα βίας που τηλεφώνησαν

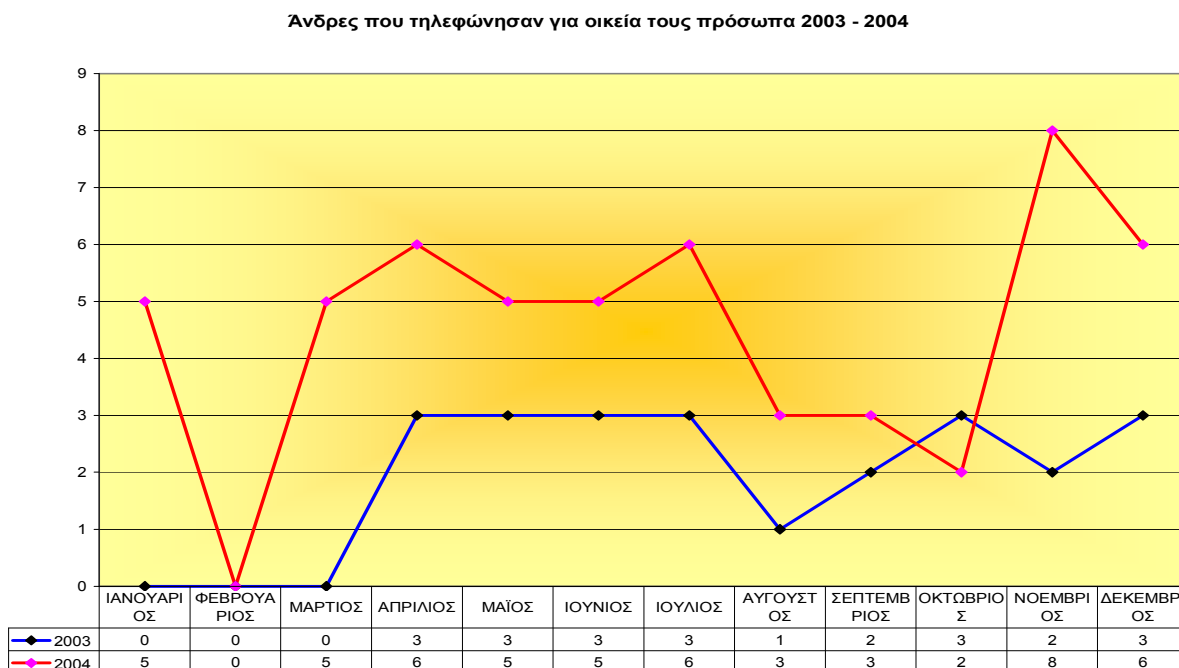
Διάγραμμα 14.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Και το 2004 υπήρξαν κλήσεις από άνδρες που κάλεσαν για να ενημερωθούν για θέματα βίας, που αφορούσαν οικεία τους πρόσωπα ήταν περισσότεροι το 2004 απ' ότι το 2003. Ακόμα ο αριθμός είναι μικρός (το 2004 έφθασαν τις 57 κλήσεις και μάλιστα τον Νοέμβριο είχαμε τις περισσότερες κλήσεις, οκτώ).

Διάγραμμα 15.

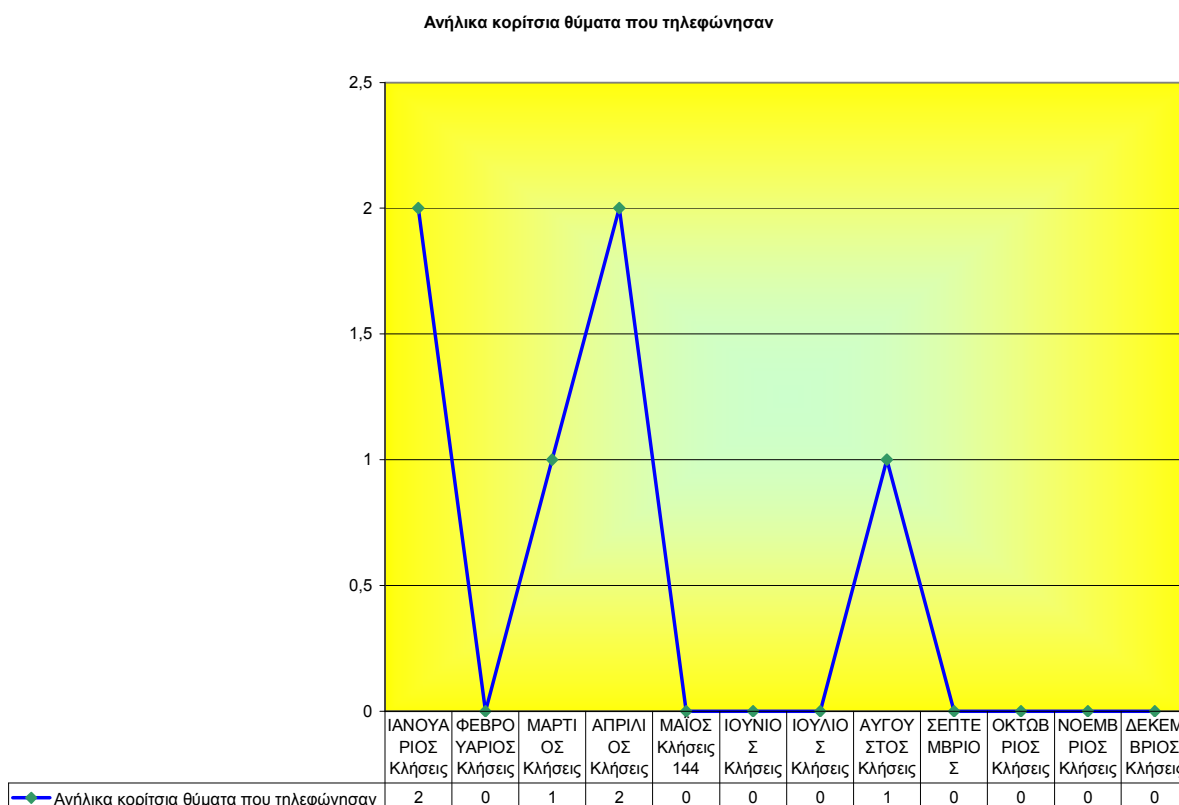
Διάγραμμα 16.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

9. Ανήλικοι

Η Γραμμή κατά της ενδοοικογενειακής βίας συνέχισε και το 2004 να δέχεται τηλεφωνήματα από ανήλικα κορίτσια, για περιστατικά κακοποίησης από την οικογένειά τους. Υπήρξαν περιστατικά παιδιών που δέχονται βία απ' τους γονείς τους, από τους ερωτικούς συντρόφους τους ή από άτομα του περιβάλλοντός τους όπως αυτό του σχολείου κλπ.

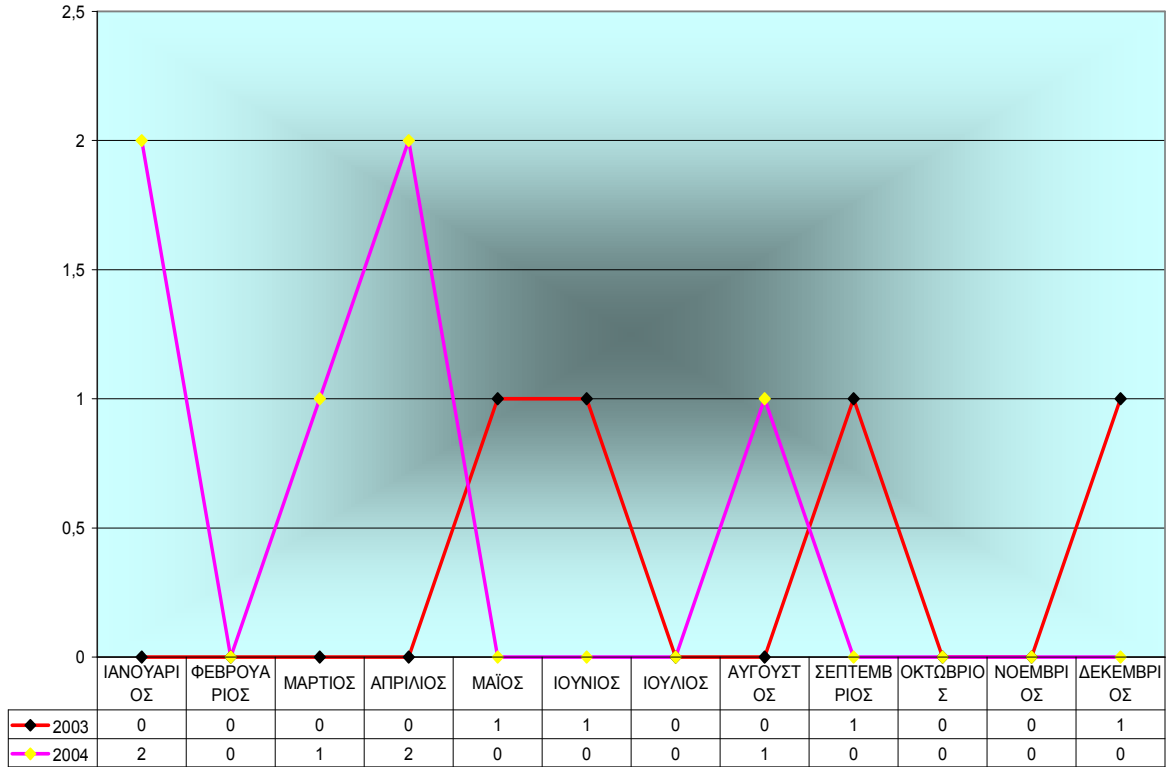
Παρακάτω παρουσιάζονται οι κλήσεις κατά το 2004 από ανήλικα κορίτσια που τηλεφώνησαν και στην συνέχεια η σύγκριση ανάμεσα στις δυο χρονιές.

Διάγραμμα 17.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Ανήλικα κορίτσια θύματα που τηλεφώνησαν 2003 - 2004

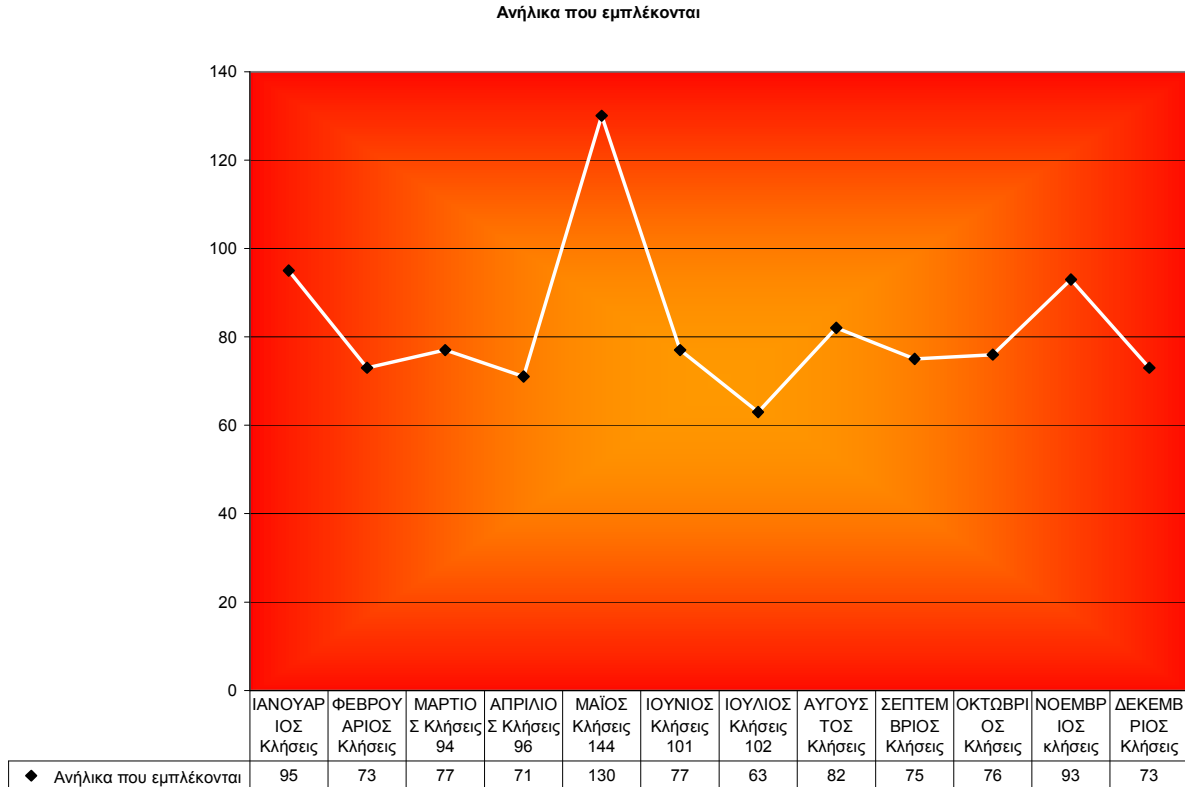

Διάγραμμα 18.

10. Ανήλικα που εμπλέκονται

Πολλές φορές τα άτομα που καλούν, κατά πλειοψηφία γυναίκες, αναφέρουν και την ύπαρξη ανήλικων παιδιών που εμπλέκονται, που ζουν σε περιβάλλον βίας. Συχνά μιλούν για τα παιδιά τους που υφίστανται κακοποίηση. Το παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζει την απογοητευτική αυτή εικόνα.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

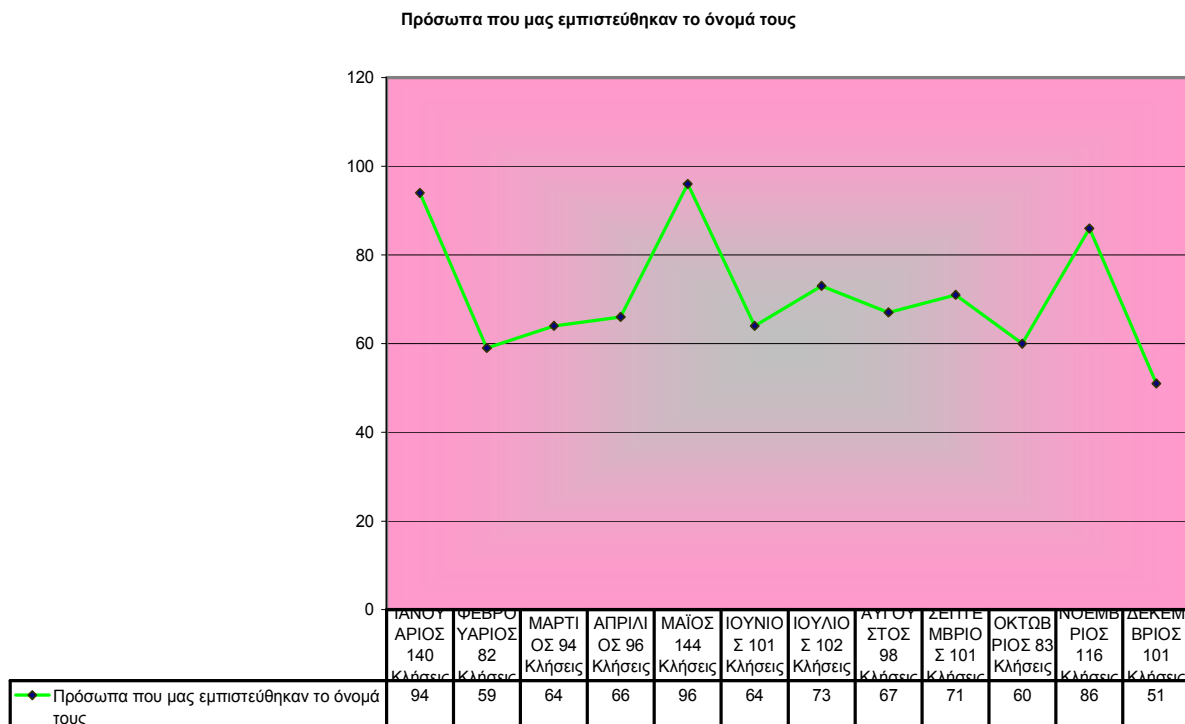

Διάγραμμα 19.

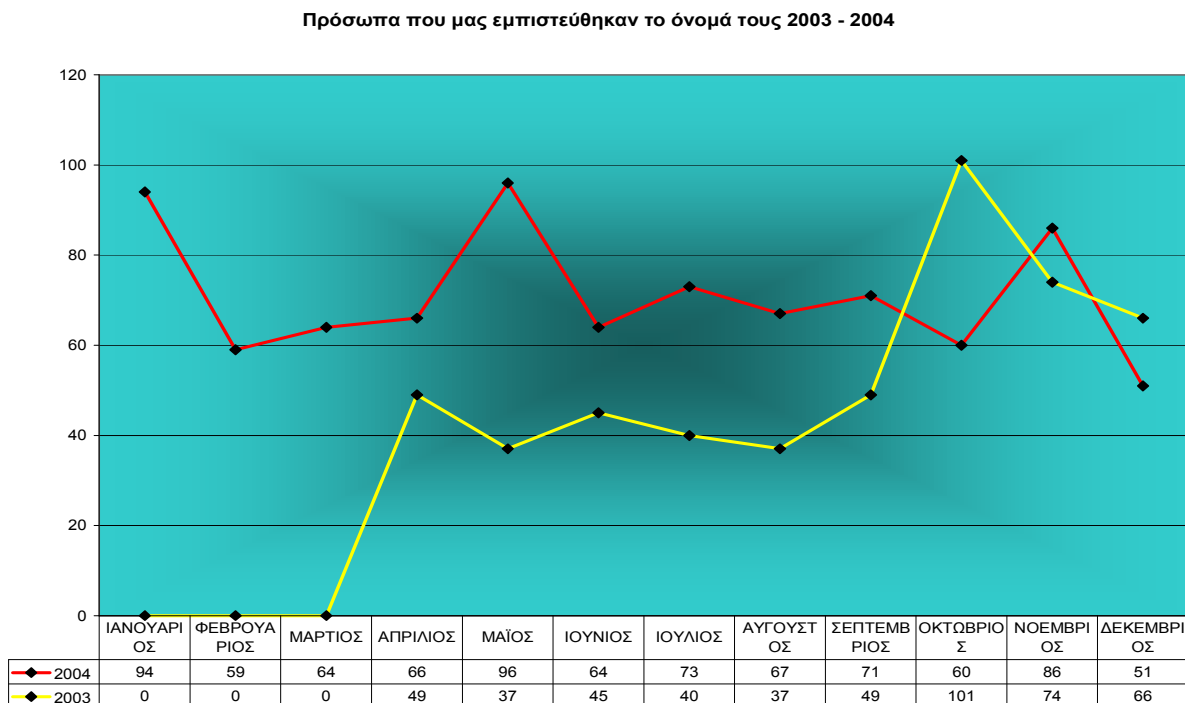
11. Πρόσωπα που μας εμπιστεύθηκαν τ' όνομά τους

Τα άτομα που καλούν πολύ συχνά δεν επιθυμούν να εμπιστευτούν τ' όνομά τους. Τους είναι δύσκολο ακόμη και να πουν από ποια περιοχή καλούν ή το μικρό τους όνομα. Το θέμα της οικογενειακής βίας είναι ταμπού και τα θύματα βιώνουν έναν φοβερό φόβο για το πρόσωπο του θύτη. Παρόλα αυτά υπήρξε αύξηση των ατόμων που εμπιστεύτηκαν τ' όνομά τους. Η γραμμή «Δίπλα σου», στον δεύτερο χρόνο λειτουργίας της, εξακολουθεί να σέβεται τα προσωπικά δεδομένα των ατόμων που καλούν στην Γραμμή, σαν απόρρητα. Έτσι έγινε πιο γνωστή προς το ευρύτερο κοινό και απέκτησε μεγαλύτερο κύρος στα μάτια αυτών που την χρειάζονται και κάπως έτσι συνεχίζει την λειτουργία της, παρά τις δυσκολίες. Στα παρακάτω διαγράμματα εμφανίζονται τόσο τα άτομα που εμπιστεύθηκαν τη γραμμή κατά το 2004, αλλά και μια διαγραμματική σύγκριση των κλήσεων αυτών και τις δυο χρονιές (2003-2004).¹⁴

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Διάγραμμα 20.

Διάγραμμα 21.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Στατιστικά στοιχεία που αφορούν τις γυναίκες-θύματα βίας μέσα στην οικογένεια, οι οποίες απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα (Αθήνας-Πειραιά) της Γενικής Γραμματείας Ισότητας

Το 16% των γυναικών που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα, κατά την περίοδο 01/01/2002 έως 31/10/2006, είναι αλλοδαπές. Σημειώνεται ότι απ' το σύνολο των αλλοδαπών γυναικών-θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, κατά προσέγγιση, 4 από τις 10 αλλοδαπές προέρχονται απ' τα Βαλκάνια.

Το 67% των γυναικών που υπέστησαν κακοποίηση και απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα Αθήνας και Πειραιά είναι έγγαμες. Άξιο προσοχής είναι το γεγονός ότι το 21%, δηλαδή 1 στις 5 γυναίκες, είναι διαζευγμένες ή σε διάσταση, δηλαδή έχουν ήδη απομακρυνθεί απ' το δράστη πριν προσέλθουν στα Συμβουλευτικά Κέντρα.

Ο μύθος ότι η κακοποιημένη γυναίκα είναι συνήθως χαμηλού μορφωτικού επιπέδου δεν επιβεβαιώνεται. Σύμφωνα με τη στατιστική αξιοποίηση στοιχείων που αφορούν στην κακοποίηση γυναικών, 7 στις 10 γυναίκες είναι Δευτεροβάθμιας, Τεχνολογικής ή Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης. Άξιο προσοχής είναι το γεγονός ότι 3 στις 10 γυναίκες-θύματα ενδοοικογενειακής βίας είναι Τεχνολογικής ή Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης και επίσης 3 στις 10 είναι Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης. Συνεπώς, η γυναίκα ενδέχεται να καταστεί θύμα βίας ανεξαρτήτως του μορφωτικού επιπέδου της.

Μια γυναίκα μπορεί να υπάρξει θύμα κακοποίησης ανεξαρτήτως της οικονομικής της κατάστασης. Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν απ' την επεξεργασία, 6 στις 10 γυναίκες που έχουν υποστεί κακοποίηση και προσήλθαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας ανέφεραν ότι βρίσκονται σε μέτρια ή καλή οικονομική κατάσταση.

1 στις 3 γυναίκες-θύματα ενδοοικογενειακής βίας -35%- παντρεύτηκε το δράστη ενώ είχε δείγματα βίαιης συμπεριφοράς του (ψυχολογική, σωματική ή σεξουαλική κακοποίηση) και πριν το γάμο μαζί του. Ωστόσο αυτά τα δείγματα βίαιης συμπεριφοράς δεν αποτέλεσαν ανασταλτικό παράγοντα για την απόφασή της αυτή. Ο μη κοινωνικός στιγματισμός της βίας οδηγεί στην αποδοχή της ως χαρακτηριστικό του ανδρικού ρόλου.

Δράστης ενδοοικογενειακής βίας, σε ποσοστό 82%, είναι ο σύζυγος του θύματος, σε ποσοστό 12% ο σύντροφος, ενώ, σε μικρότερα ποσοστά, παρατηρούνται και

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

περιπτώσεις κακοποίησης της γυναίκας από άτομο του οικογενειακού ή κοινωνικού της περιγύρου (πατέρας, αδελφός, τέκνο, άλλο).

Εξετάζοντας τη διάρκεια της σχέσης της γυναίκας με το δράστη, παρατηρείται ότι κατά προσέγγιση 2 στις 3 γυναίκες-θύματα ενδοοικογενειακής βίας βρίσκονται σε αυτήν τη σχέση περισσότερο από 10 έτη. Ως εκ τούτου διαπιστώνεται ότι οι κακοποιητικές σχέσεις είναι συνήθως μακροχρόνιες. Πιθανόν αυτό να σχετίζεται με την κοινωνική ανοχή στη βία, που οδηγεί στο στιγματισμό και την ενοχοποίηση του θύματος και αναγκάζει τις γυναίκες στην αποδοχή της κατάστασής τους.

3 στις 5 γυναίκες που υπέστησαν κακοποίηση και προσήλθαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γ.Γ.Ι. ανέφεραν ότι βιώνουν ψυχολογική και σωματική βία.

Η ίδια η κακοποιημένη γυναίκα αναζητά βοήθεια για την απεμπλοκή της από την κακοποιητική σχέση. Αυτό διαφαίνεται απ' το γεγονός ότι 3 στις 4 γυναίκες-θύματα ενδοοικογενειακής βίας έχουν αναζητήσει βοήθεια στο παρελθόν (Αστυνομία, Δικαστήρια, Νοσοκομεία, Πρόνοια κ.λπ.), πριν απευθυνθούν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας. Είναι έκδηλη η ανάγκη της ύπαρξης εξειδικευμένων δομών για την παροχή βοήθειας.

Οι δράστες ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να είναι οποιοδήποτε μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου. Το φαινόμενο της βίας είναι διαταξικό. Συγκεκριμένα όσον αφορά στο μορφωτικό επίπεδο των δραστών, κατά προσέγγιση 6 στους 10 δράστες είναι Δευτεροβάθμιας, Τεχνολογικής ή Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης. Ειδικότερα, κατά προσέγγιση, 3 στους 10 δράστες είναι Ανωτέρας ή Ανωτάτης Εκπαίδευσης. Όσο δε αφορά στην εργασιακή κατάσταση των δραστών, μόλις 1 στους 10 δράστες είναι άνεργος.

Η κατανάλωση αλκοόλ ή η χρήση τοξικών ουσιών σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί την κύρια αιτία εκδήλωσης βίας. Ωστόσο μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να επιδρά έμμεσα στην εκδήλωσή της. Σύμφωνα με την ποσοτική ανάλυση στοιχείων που αφορούν στην κακοποίηση, 6 στους 10 δράστες ενδοοικογενειακής βίας δεν κάνουν χρήση ουσιών (αλκοόλ, ναρκωτικά, ψυχοφάρμακα).

Τα παραπάνω συμπεράσματα προέκυψαν απ' την ποσοτική ανάλυση και επεξεργασία στοιχείων των γυναικών που έχουν υποστεί κακοποίηση και απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα Αθήνας - Πειραιά της Γενικής Γραμματείας Ισότητας (Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης) κατά το χρονικό διάστημα 01/01/2002 - 31/10/2006. Το δείγμα επεξεργασίας ανέρχεται στα 1870 περιστατικά κακοποίησης.

«ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»

Όσον αφορά στην κίνηση των Συμβουλευτικών Κέντρων Αθήνας - Πειραιά της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, κατά το χρονικό διάστημα 01/01/2006 έως 31/10/2006, διαμορφώνεται ως εξής: Ραντεβού: 802, Τηλεφωνικές κλήσεις: 2550

Εν κατακλείδι, επισημαίνεται ότι κατά το έτος 2006 παρατηρείται αύξηση του αριθμού των περιστατικών που προσέφυγαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γ.Γ.Ι. Επίσης, από τη μη διαφοροποίηση των συμπερασμάτων επιβεβαιώνεται η αξιοπιστία και η εγκυρότητα της παρούσας ποσοτικής ανάλυσης.

Αυτού του είδους τα στατιστικά στοιχεία αποτελούν την κορυφή του παγόβουνου. Η βία κατά των γυναικών συχνά δεν καταγγέλλεται, επειδή οι γυναίκες ντρέπονται ή φοβούνται τη δυσπιστία, την εχθρική αντιμετώπιση ή νέα άσκηση βίας.³⁴

Στατιστικά στοιχεία του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ)

**46.216 τηλεφωνήματα
μέσα σε δυο χρόνια**

Εξήντα δύο περιστατικά την ημέρα, κατά μέσο όρο, υποστηρίζει και εξυπηρετεί ψυχοκοινωνικά η τηλεφωνική γραμμή **197 του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ)** η οποία ασχολείται με περιπτώσεις πληθυσμιακών ομάδων που διέρχονται έντονη συναισθηματική κρίση ή βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

Σύμφωνα με στοιχεία του Κέντρου, **από το Μάιο του 2004 μέχρι τον Ιούνιο του 2006** πραγματοποιήθηκαν **46.216** τηλεφωνήματα (περιπτώσεις κακοποιημένων γυναικών με ή χωρίς παιδιά, γυναίκες θύματα παράνομης εμπορίας και διακίνησης με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση) και εξυπηρετήθηκαν στα Κέντρα Κοινωνικής Στήριξης 5.249 περιστατικά μέσα από 12.054 συνεδρίες.

Επιπλέον, φιλοξενήθηκαν στους τρεις ξενώνες που διαθέτει το ΕΚΚΑ (σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη) **269** άτομα και πραγματοποιήθηκαν απ' τα πληρώματα του Κέντρου 1.198 κατ' οίκον επισκέψεις και 339 επιτόπιες παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών.⁴

ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

«ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

α) Γενικά

Η κακοποίηση των γυναικών όπως και τ' άλλα εγκλήματα σε βάρος τους έχουν τυλιχθεί μέσα σε μύθους. Όλοι οι μύθοι διαιωνίζουν τη λαθεμένη άποψη ότι το θύμα ευθύνεται για την κακοποίησή του. Είναι σημαντικό ν' ανασκευάσουμε όλους τους μύθους που καλύπτουν τις κακοποιημένες γυναίκες, ώστε να κατανοήσουμε τους λόγους για τους οποίους υπάρχουν τέτοιες γυναίκες και τι πρέπει να κάνουμε για να σταματήσουμε αυτή την κατάσταση. Η κακοποιημένη γυναίκα περιγράφεται από τους περισσότερους ανθρώπους σαν ένα μικρό, εύθραυστο, τσακισμένο άτομο, που κάποτε θα 'πρεπε να ήταν όμορφη, να είχε μερικά μικρά παιδιά, να μην έχει καμιά επαγγελματική γνώση και να εξαρτάται επαγγελματικά απ' τον άντρα της. Έχει συνηθίσει να ζει με τη βία και πάνω απ' όλα τονίζονται η φοβία και η παθητικότητά της.

Θα εξετάσουμε στη συνέχεια κάποιες απ' τις πιο διαδεδομένες κοινωνικές αντιλήψεις.

i) Το σύνδρομο της κακοποιημένης γυναίκας εμφανίζεται μόνο σε μικρό ποσοστό του πληθυσμού: όπως και ο βιασμός, η κακοποίηση των γυναικών είναι ένα έγκλημα που ελάχιστα κοινολογείται. Στοιχεία είναι δύσκολο να συλλεχθούν γιατί η κακοποίηση γενικά, γίνεται τη νύχτα, στο σπίτι, χωρίς μάρτυρες. Οι κακοποιημένες γυναίκες είναι θαμμένες στα αρχεία των αστυνομικών τμημάτων, των εξωτερικών ιατρείων, των νοσοκομείων, των κοινωνικών λειτουργών.

ii) Οι κακοποιημένες γυναίκες είναι μαζοχίστριες: η κυρίαρχη πίστη ήταν πως μόνο οι γυναίκες που «τους άρεσε και το άξιζαν» κακοποιούνταν. Σε μια μελέτη για κακοποιημένες γυναίκες που έγινε πριν από είκοσι χρόνια, υποστηριζόταν ότι τα χτυπήματα τα επιζητούσαν οι γυναίκες που υπέφεραν από αρνητικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, μεταξύ των οποίων και από μαζοχισμό. Οι «καλές σύζυγοι» διδάσκονταν πως ο τρόπος για να σταματήσουν οι βιαιοπραγίες ήταν να εξετάσουν τη συμπεριφορά τους και να προσπαθήσουν ν' αλλάξουν για να ευχαριστήσουν τους άντρες τους: να είναι λιγότερο προκλητικές, λιγότερο επιθετικές και λιγότερο ψυχρές. Δεν υπήρχε καμιά υπόθεση ότι η προκλητικότητα μπορεί να υπήρχε εξαιτίας άλλων λόγων και όχι του μαζοχισμού, ότι η επιθετικότητα μπορεί να ήταν προσπάθεια αποφυγής παραπέρα κακοποίησης και ότι η ψυχρότητα μπορεί να ήταν ένα πολύ φυσικό επακόλουθο των σωματικών και των ψυχολογικών πόνων.

«ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

Το βάρος της ενοχής για την κακοποίηση έχει πέσει πάνω στη γυναίκα και η βίαιη συμπεριφορά του άνδρα δαιωνίζεται. Ο μύθος της μαζοχίστριας γυναίκας είναι αυτός που προτιμούν οι περισσότεροι από εκείνους που προσπαθούν να κατανοήσουν τις κακοποιημένες γυναίκες και τους λόγους που δεν ξεφεύγουν απ' αυτή την κατάσταση. Με τον όρο μαζοχισμό εννοείται πως αισθάνονται κάποια ευχαρίστηση, συχνά ανάλογη με την σεξουαλική ευχαρίστηση, τρώγοντας ξύλο από τους άντρες που αγαπούν. Επειδή αυτός ο μύθος έχει γίνει ένα τόσο διαδεδομένο στερεότυπο, πολλές κακοποιημένες γυναίκες αρχίζουν να διερωτώνται αν πραγματικά είναι μαζοχίστριες.

iii) Οι κακοποιημένες γυναίκες είναι τρελές: ο μύθος αυτός είναι ανάλογος με τον μύθο του μαζοχισμού, με την έννοια ότι τοποθετεί την υπαιτιότητα στα αρνητικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας της κακοποιημένης γυναίκας. Η συμπεριφορά τους για να πετύχουν την επιβίωσή τους, τους έχει χαρίσει συχνά τον τίτλο της τρελής. Ασυνήθιστες πράξεις, οι οποίες μπορεί να τις βοηθήσουν να επιβιώσουν, ν' απομονωθούν από ανημέρωτους εργαζόμενους σε φορείς σωματικής και ψυχικής υγείας. Αρκετές γυναίκες έχουν νοσηλευτεί για σχιζοφρένεια, παράνοια και σοβαρή κατάθλιψη. Άλλες πάλι είχαν πάρει ισχυρές δόσεις αντιψυχωτικών φαρμάκων από γιατρούς, που κοίταζαν περισσότερο τα επιφανειακά συμπτώματα παρά τις συνθήκες της οικογενειακής τους ζωής.

iv) Οι γυναίκες της μέσης τάξης δεν κακοποιούνται τόσο συχνά ούτε τόσο έντονα όσο οι φτωχές γυναίκες: οι περισσότερες στατιστικές για την κακοποίηση προέρχονται από οικογένειες των κατώτερων τάξεων. Είναι γεγονός πως οι γυναίκες από τις φτωχότερες τάξεις έρχονται πιο συχνά σ' επαφή με τις κοινωνικές υπηρεσίες κι έτσι τα προβλήματά τους γίνονται πιο φανερά. Οι γυναίκες της μεσαίας ή των πλουσιότερων τάξεων δεν θέλουν να κοινοποιήσουν την κακοποίησή τους. Φοβούνται την κοινωνική απομόνωση και ότι θα βλάψουν τις καριέρες των συζύγων τους. Πολλές πιστεύουν πως η εκτίμηση που έχει η κοινωνία για τους άντρες τους θα οδηγήσει στην αμφισβήτηση της αλήθειας των δικών τους ισχυρισμών.

Οι άντρες που κακοποιούν τις γυναίκες τους ανήκουν σ' όλα τα κοινωνικά στρώματα, απλώς αυτοί που ανήκουν στα ανώτερα στρώματα, έχουν τον τρόπο να καλύπτονται.

«ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

Η δημοσιότητα όμως που έχει δοθεί στο πρόβλημα κάνει τις γυναίκες να πιστεύουν ότι τελικά θα γίνουν πιστευτές. Λένε πως αισθάνονται πραγματική ανακούφιση από τη στιγμή που έχουν τις ιστορίες τους και έχουν διαπιστώσει πως οι άλλοι τις πιστεύουν.

v) Τα θρησκευτικά πιστεύω περιορίζουν την κακοποίηση: γυναίκες είπαν πως τα θρησκευτικά τους πιστεύω δεν τις προστάτευσαν απ' την κακοποίησή τους. Οι περισσότερες είχαν ισχυρά θρησκευτικά πιστεύω. Για μερικές η πίστη σ' ένα θεό τις βοήθησε να υπομείνουν τα βάσανά τους, προσφέροντας ανακούφιση. Μερικές φορές οι θρησκευτικές συγκεντρώσεις ήταν οι μόνοι ασφαλείς τόποι έξω απ' το σπίτι. Άλλες είπαν πως είχαν σταματήσει να πηγαίνουν σ' αυτές για να μειώσουν τα σημεία προστριβών με τους άντρες τους.

Άλλες γυναίκες είπαν ότι εγκατέλειψαν τη θρησκεία τους μέσα στη διάψευση των ελπίδων τους, γιατί αισθάνονταν πως ένας δίκαιος και φιλεύσπλαχνος θεός δεν θα τις άφηνε να υποφέρουν τόσο. Άλλες πάλι είπαν πως είχαν χάσει την πίστη τους αφού είχαν ζητήσει χωρίς επιτυχία, βοήθεια από έναν θρησκευτικό ή πνευματικό ηγέτη.

vi) Οι κακοποιημένες γυναίκες δεν έχουν μόρφωση ούτε επαγγελματικές γνώσεις: το εκπαιδευτικό επίπεδο των γυναικών κυμαίνεται από την πέμπτη δημοτικού μέχρι την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος. Ήταν νοικοκυρές, δασκάλες, δικηγόροι, νοσοκόμες, επιχειρηματίες, πολιτικοί και συνδικαλίστριες. Άλλες ήταν επιτυχημένες στη δουλειά τους και άλλες όχι. Πολλές μ' επιτυχημένες καριέρες έλεγαν πως ήταν διατεθειμένες να εγκαταλείψουν την καριέρα τους αν αυτό βοηθούσε να μειωθεί η κακοποίησή τους.

Οι περισσότερες είχαν προσπαθήσει ν' αλλάξουν δουλειά ή να μείνουν στο σπίτι, χωρίς όμως καμιά επίπτωση στη συμπεριφορά των συζύγων τους. Αυτές που διάλεξαν να γίνουν νοικοκυρές έκαναν ηρωική προσπάθεια να τα φέρουν βόλτα οικονομικά και προσπάθησαν να κάνουν καλύτερη τη ζωή των αντρών τους. Έτσι η αυτοεκτίμησή τους εξαρτιόταν απ' την ικανότητά τους να είναι καλές σύζυγοι και νοικοκυρές και δεν συνδεόταν με τις επιτυχημένες επαγγελματικές τους δραστηριότητες.

vii) Οι κακοποιημένες γυναίκες μπορούν ν' αφήσουν το σπίτι τους όποτε θέλουν: σε μια κοινωνία όπου οι γυναίκες έχουν ανατραφεί για να πιστεύουν ότι η αγάπη και ο γάμος είναι η αληθινή ολοκλήρωσή τους και είναι ελεύθερες ν' αφήσουν

«ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

το σπίτι τους όποτε η βία γίνει υπερβολικά μεγάλη. Στην πραγματικότητα οι γυναίκες δεν έχουν την ελευθερία να φύγουν απ' το σπίτι μετά την κακοποίησή τους. Μια κακοποιημένη γυναίκα δεν είναι ελεύθερη να είναι θύμα εκτός κι αν έχει κάποια βοήθεια.

viii) Μακροχρόνιες σχέσεις κακοποίησης μπορούν ν' αλλάξουν προς το καλύτερο: οι σχέσεις που στηρίζονται στην ισχύ του άντρα πάνω στη γυναίκα είναι αδύνατο να μετατραπούν σε σχέση ισότητας. Ακόμη και με τη μεγαλύτερη εξωτερική βοήθεια αυτές οι σχέσεις δεν μπορούν ν' απαλλαγούν απ' τη βία. Στην καλύτερη περίπτωση, μπορεί να μειωθεί η συχνότητα και η σοβαρότητα των κακοποιήσεων. Χωρίς καμιά βοήθεια μπορούν να πάρουν τις διαστάσεις ανθρωποκτονιών ή αυτοκτονιών. Η καλύτερη ελπίδα γι' αυτά τα ζευγάρια είναι να διακόψουν τις σχέσεις τους. Υπάρχει πιθανότητα ότι με κάποιον άλλο σύντροφο μπορεί ν' αλλάξει ο συσχετισμός των δυνάμεων και κάτω απ' αυτές τις συνθήκες ισότητας να μπορέσουν να ζήσουν μια μη βίαιη σχέση.

ix) Οι δράστες είναι βίαιοι σ' όλες τις σχέσεις τους: ένα μικρό ποσοστό των κακοποιημένων γυναικών ζουν με άντρες που φέρονται βίαια όχι μόνο στις γυναίκες τους, αλλά και στον καθένα που βρίσκεται στο δρόμο τους. Τείνουν προς την οικονομική και κοινωνική περιθωριοποίηση. Συχνά έχουν προβλήματα με την αστυνομία και αρκετές φορές βρίσκονται στα δικαστήρια. Οι περισσότεροι άντρες που κακοποιούν τις γυναίκες τους, γενικά, δεν είναι βίαιοι σ' άλλους τομείς της ζωής τους.

x) Οι δράστες είναι αποτυχημένοι στην επαγγελματική τους ζωή: έχει υποστηριχθεί πως οι άντρες που αισθάνονται λιγότερο ικανοί από τις γυναίκες τους καταφεύγουν στη βία. Αντίθετα έρευνες στην Αγγλία έχουν δείξει πως γιατροί, δημόσιοι υπάλληλοι και αστυνομικοί έχουν τη μεγαλύτερη συχνότητα μεταξύ αυτών που κακοποιούσαν τις γυναίκες τους. Ανάμεσα στους εύπορους δράστες ήταν γιατροί, δικηγόροι, επιστήμονες, καθηγητές κ.ά. οι οποίοι είχαν και κάποια συμμετοχή σε κοινωνικές δραστηριότητες. Σε μερικές περιπτώσεις, επιτυχημένοι άντρες έχασαν την αποτελεσματικότητά τους εξαιτίας του οινοπνεύματος ή συναισθηματικών προβλημάτων και χαρακτηρίστηκαν ασταθείς στις σχέσεις τους με τις γυναίκες.

«ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

xi) Το ποτό οδηγεί στη βίαιη συμπεριφορά: πολλές γυναίκες σημειώνουν την σχέση ανάμεσα στην κατανάλωση οινοπνεύματος και της κακοποίησης. Πολλές κατηγορούν το ποτό για τα επεισόδια κακοποίησής τους. Πάντως γινόταν φανερό ότι οι άντρες τους τις έδερναν είτε μεθυσμένοι είτε όχι. Η κακοποίηση δεν οφειλόταν πάντα στο ποτό, ούτε βέβαια όλοι οι άντρες που πίνουν κακοποιούν τις συντρόφους τους. Βέβαια υπάρχει κάποια σχέση ανάμεσα στο ποτό και την κακοποίηση, την οποία δεν μπορούμε ν' αρνηθούμε. Είναι λογικό να υποθέσουμε πως σε πολλές περιπτώσεις το αλκοόλ μπορεί να χαρακτηριστεί ως παράγοντας ενίσχυσης των βίαιων σχέσεων. Αλλά είναι ψυχολογικά ευκολότερο για τις κακοποιημένες γυναίκες να κατηγορούν το ποτό για τη βία.

Συχνά οι άντρες έπιναν για να καλμάρουν τα νεύρα τους. Το ποτό φαινόταν να τους δίνει μια αίσθηση δύναμης. Πολλές απ' τις γυναίκες αισθανόταν πως αν κατάφερναν να κάνουν τους άντρες τους να σταματήσουν το ποτό, ίσως τότε να σταματούσαν τις κακοποιήσεις. Οι πιο βίαιες σωματικές κακοποιήσεις γίνονταν από τους άντρες που έπιναν συνέχεια. Το ποτό προσφέρει απλώς ένα καλό άλλοθι για ν' απαλλαγούν απ' την ευθύνη τους. Αν ένας μεθυσμένος κάνει οποιαδήποτε άλλη εγκληματική πράξη δεν απαλλάσσεται αλλά τιμωρείται απ' το νόμο.

xii) Οι δράστες είναι ψυχοπαθολογικά άτομα: αν οι δράστες θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν αντικοινωνικές και ψυχοπαθολογικές προσωπικότητες, τότε η ατομική ψυχοπαθολογία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για να διαχωρίσει τους δράστες από τους φυσιολογικούς άντρες. Οι περιγραφές των δραστών έδειξαν πως αυτοί είχαν πολλά είδη προσωπικών διαταραχών που όμως δεν θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ψυχοπαθολογικές. Ένα χαρακτηριστικό που είχαν πραγματικά κοινό ήταν η εξαιρετική ικανότητά τους να χρησιμοποιούν τη γοητεία σαν μια τεχνική επηρεασμού. Όλες οι γυναίκες περιέγραφαν τους άντρες τους σαν να είχαν διπλή προσωπικότητα. Ο δράστης μπορεί να είναι είτε πολύ καλός, είτε πολύ κακός. Μπορεί να περνά από τη μια στην άλλη συμπεριφορά με μια υποκριτική ικανότητα αντάξια ενός καλού ηθοποιού. Αλλά αντίθετα με τις ψυχοπαθολογικές περιπτώσεις, ο δράστης αισθάνεται ενοχή και ντροπή για τις ανεξέλεγκτες ενέργειές του. Αν μπορούσε να σταματήσει τη βίαιη συμπεριφορά του θα το έκανε.

xiii) Οι δράστες δεν αγαπούν τις γυναίκες τους: αυτός ο μύθος έχει γεννήσει άλλους, ιδιαίτερα εκείνον που παρουσιάζει τις γυναίκες να 'χουν μαζοχιστικές τάσεις.

«ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

Οι γυναίκες έχουν κατηγορηθεί ότι αγαπούν περισσότερο τη βιαιότητα των αντρών παρά την ευγένειά τους, γιατί είναι δύσκολο για την κοινωνία να παραδεχτεί ότι αυτοί που κακοποιούν τις γυναίκες τους τις αγαπούν. Αλλά οι δράστες συχνά περιγράφονται από τα θύματα σαν «αγαπημένα αγόρια» ότι δεν είναι επιθετικοί. Είναι χαριτωμένοι, περιποιητικοί, ευαίσθητοι, ελκυστικοί και στοργικοί με τις γυναίκες τους. Η κυκλική θεωρία της κακοποίησης, εξηγεί πως η συμπεριφορά των δραστών που εμφανίζονται ν' αγαπούν τα θύματά τους συγκρατεί τις γυναίκες στις σχέσεις κακοποίησης.

xiv) Ένας δράστης δέρνει επίσης και τα παιδιά του: αυτός ο μύθος έχει κάποια πραγματική βάση. Αυτοί οι άντρες επίσης, ήταν ύποπτοι για σεξουαλική αποπλάνηση των κοριτσιών τους. Υπήρχαν παιδιά που δεν κακοποιείτο, τα παιδιά όμως αυτά υπέφεραν πιο βαθιά, ζώντας το καθένα σε σπίτι όπου ο πατέρας κακοποιούσε τη μητέρα. Γυναίκες που είχαν δει τον πατέρα τους να χτυπά τη μητέρα τους υπέφεραν από ψυχικά τραύματα που δεν είχαν ακόμη επουλωθεί.

Μελετώντας κάποιος τους παραπάνω μύθους διαπιστώνει ότι διαιωνίζονται λαθεμένες απόψεις στο θέμα της κακοποίησης των γυναικών. Τις απόψεις αυτές θα πρέπει να τις διαδέχονται πιο ευρύτερες κοινωνικές αντιλήψεις. Σήμερα διαπιστώνουμε τις προσπάθειες που γίνονται από τους παγκόσμιους φορείς για την αποκατάσταση των μύθων αυτών, αφενός με την σκληρή πραγματικότητα που βιώνουν οι γυναίκες κατά τη διάρκεια της κακοποίησής τους και αφετέρου με στρατηγικές για την ενδυνάμωση των γυναικών αυτών και τη θετική προσαρμογή τους στη ζωή.^{4,30}

β) Φάσεις κακοποίησης

Οι κακοποιημένες γυναίκες δεν κακοποιούνται συνέχεια, ούτε σε τυχαία χρονικά διαστήματα. Ο κύκλος κακοποίησης εμφανίζεται να έχει τρεις διαφορετικές φάσεις, που ποικίλουν σε χρόνο και έκταση όχι μόνο ανάμεσα σε διαφορετικά ζευγάρια αλλά και στο ίδιο το ζευγάρι. Αυτές οι φάσεις είναι:

- ❖ Η φάση δημιουργίας της έντασης
- ❖ Η έκρηξη ή το επεισόδιο κακοποίησης
- ❖ Η φάση ηρεμίας ή περίοδος αγάπης

«ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

Φάση πρώτη: δημιουργία της έντασης.

Κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης συμβαίνουν κάποια επεισόδια μικρής σημασίας. Η γυναίκα μπορεί να ελέγχει αυτή τα επεισόδια με διάφορους τρόπους. Συνήθως προσπαθεί να ηρεμήσει τον δράστη με τη βοήθεια τεχνικών που έχουν προηγουμένως αποδειχθεί επιτυχείς. Μπορεί να γίνεται περιποιητική, υποχωρητική και να προλαβαίνει όλες τις εκρήξεις του δράστη ή μπορεί να κρατάει αποστάσεις. Αφήνει στον δράστη να υποστηρίζει πως δέχεται ότι ο θυμός του είναι δικαιολογημένος. Αν τα κάνει αυτά καλά, τότε το επεισόδιο θ' αποφευχθεί.

Η γυναίκα δεν ενδιαφέρεται για την πραγματικότητα της κατάστασης, γιατί προσπαθεί απελπισμένα να τον εμποδίσει για να μην την κακοποιήσει περισσότερο. Προσφεύγει σε μια πολύ συνηθισμένη ψυχολογική άμυνα: αρνείται στον εαυτό της να θυμώσει από την άδικη επίθεση. Δικαιολογεί τον δράστη ότι ίσως έχει προβλήματα στη δουλειά ή είχε πει πολύ και δεν ήξερε τι έκανε.

Ο άνδρας είναι κακόκεφος, κακολογεί, απομονώνει τη γυναίκα, την προσβάλλει, επιβάλλει την στοργή και την αγάπη του, φωνάζει, απειλεί, καταστρέφει διάφορα αντικείμενα και επικρίνει. Όμως καθώς αυξάνεται η ένταση χάνεται και ο έλεγχος. Ο δράστης παρακινούμενος από την φανερά παθητική αποδοχή της βίαιης συμπεριφοράς δεν προσπαθεί να ελέγξει τον εαυτό του. Η στάση της κοινωνίας ενισχύει την πίστη του στο δικαίωμα να εξουσιάζει την γυναίκα του. Οι περισσότεροι δράστες είναι βίαιοι μόνο στα σπίτια τους, γιατί όλοι καταλαβαίνουν ότι μια τέτοια συμπεριφορά δεν είναι ανεκτή δημόσια.

Καθώς ο άντρας και η γυναίκα αισθάνονται την κλιμάκωση της έντασης στη πρώτη φάση, γίνεται ολοένα και πιο δύσκολο να ελέγξουν την κατάσταση. Ο άνδρας αυξάνει την καταπίεσή του, η γυναίκα δεν μπορεί να κρατήσει κάποια ισορροπία. Είναι λιγότερο ικανή ν' αμυνθεί στον πόνο και στα χτυπήματα, ενώ δυσκολεύουν και τα ψυχολογικά βασανιστήρια.

Φάση δεύτερη: η έκρηξη.

Υπάρχει ένα σημείο προς το τέλος της φάσης δημιουργίας της έντασης, που η διαδικασία αυτή ξεφεύγει από κάθε έλεγχο. Η δεύτερη φάση χαρακτηρίζεται από την ανεξέλεγκτη έκρηξη των εντάσεων που έχουν δημιουργηθεί στην πρώτη φάση. Η έλλειψη ελέγχου και τα σοβαρά επεισόδια κακοποίησης διαχωρίζουν αυτή την φάση από την προηγούμενη. Και οι δύο έχουν χάσει τον έλεγχό τους. Η γυναίκα έχει χτυπηθεί σοβαρά.

«ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

Η δεύτερη φάση είναι συντομότερη, η αναμονή όμως δημιουργεί στη γυναίκα σοβαρό ψυχολογικό στρες: γίνεται αγχώδης, αισθάνεται κατάθλιψη, έχει αϋπνίες, έλλειψη όρεξης ή το αντίθετο. Πολλές γυναίκες υποφέρουν από πονοκεφάλους, υπέρταση, ταχυπαλμίες, στομαχόπονους, εκδήλωση αλλεργικών δερματικών συμπτωμάτων.

Όταν η επίθεση τελειώσει ακολουθεί μια άρνηση για το τι έχει συμβεί. Οι δράστες και τα θύματα βρίσκουν τρόπους να δικαιολογήσουν τη σοβαρότητα τέτοιων επιθέσεων. Εάν υπάρχει σωματική βία, η γυναίκα ελαχιστοποιεί τον τραυματισμό της.

Φάση τρίτη: ευγενική συμπεριφορά.

Η τρίτη φάση χαρακτηρίζεται από υπερβολική αγάπη και ευγένεια απ' τον δράστη. Ακολουθεί μετά την δεύτερη φάση και φέρνει μια περίοδο ηρεμίας. Ο δράστης συμπεριφέρεται σταθερά, είναι μετανιωμένος για τις πράξεις του. Ικετεύει για συγχώρεση, υπόσχεται να επισκεφτεί σύμβουλο, στέλνει λουλούδια και δώρα, κλαίει και επαναλαμβάνει: «δεν θα το ξανακάνω». Η κακοποιημένη γυναίκα θέλει να πιστεύει ότι θα σταματήσει να υποφέρει. Τον δέχεται πάλι πίσω, κάνει προσπάθειες να σταματήσει τις νομικές δικαστικές διαδικασίες, αισθάνεται χαρούμενη και είναι αισιόδοξη. Σ' αυτή τη φάση πραγματοποιείται το συμβιωτικό δέσιμο. Και οι δύο εξαπατούν τον εαυτό τους ότι μπορούν ν' αποκτήσουν τελικά μια καλή σχέση.^{4,23,25,30}

γ) Ψυχολογική κατάσταση κακοποιημένης γυναίκας

Σύμφωνα με τη Browne, ο κύκλος της βίας λαμβάνει χώρα όταν ο θύτης σιγά-σιγά, απευαισθητοποιείται και έχει ανάγκη να δικαιολογήσει τη βίαιη συμπεριφορά του με το να ταπεινώνει το θύμα. Η υποτίμηση του θύματος οδηγεί σε περισσότερη βία καθώς ο θύτης θεωρεί ότι το θύμα «αξίζει» αυτή τη βίαιη συμπεριφορά. Το θύμα τελικά σταματά ν' αντιδρά στην κακοποίηση.

Η κακοποιημένη γυναίκα, ανήμπορη ν' αλλάξει τη συμπεριφορά του συζύγου της και απελπισμένη από τη συνεχή κακοποίηση, έχει πολύ λίγες επιλογές ν' αλλάξει τη ζωή της. Γίνεται όλο και πιο παθητική και συγκαταβατική, καθώς βιώνει συνεχώς καταστάσεις τις οποίες δεν μπορεί να προβλέψει ή να ελέγξει. Με τον καιρό αποδέχεται το ρόλο του θύματος ως αναπόφευκτο στοιχείο της σχέσης κακοποίησης. Οπότε, η θυματοποίηση γίνεται τόσο έντονη, οδηγώντας τη γυναίκα σταδιακά σε συναισθηματική παράλυση.

«ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

Η αβεβαιότητα για το μέλλον και ο τρόμος που παραλύει, κατακλύζουν μόνιμα το μυαλό της κακοποιημένης γυναίκας. Κατά τη διάρκεια της επίθεσης, η γυναίκα χάνει την αίσθηση του εαυτού της. Αναπτύσσει την ικανότητα ν' αποστασιοποιείται συναισθηματικά. Καθώς είναι ανήμπορη να ελέγξει τη βία ή να υπερασπιστεί τον εαυτό της, απομονώνεται ψυχο-σωματικά από την εμπειρία που βιώνει.

Αυτή η διαδικασία επιτρέπει στη γυναίκα ν' αρνείται το φόβο, την οργή και την έλλειψη κάθε ελπίδας και να συνειδητοποιεί μόνο τα συναισθήματα αγάπης προς το θύτη. Η αποσύνδεση απ' το συνειδητό εμποδίζει την ικανότητα της κακοποιημένης γυναίκας ν' αντιδρά κατάλληλα στα σημάδια του κινδύνου. Η αποσύνδεση αυτή, ενισχύει την τάση για άρνηση και τη «μαγική» πεποίθηση ότι η κακοποίηση δε θα επαναληφθεί. Αυτός ακριβώς ο τρόπος σκέψης αποτελεί αξεπέραστο εμπόδιο για τη θεραπεία.

Με το πέρασμα του χρόνου, η κακοποιημένη γυναίκα αποδέχεται τον τρόπο που ο θύτης αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα και βλέπει τον εαυτό της όπως ο θύτης τον περιγράφει δηλαδή, πιστεύει και η ίδια ότι είναι άχρηστη, ηλίθια, άσχημη ή ανεπιθύμητη. Καθώς η αυτο-εκτίμησή της κλονίζεται, η ικανότητα να παίρνει πρωτοβουλίες και ν' αποφασίζει η ίδια για τον εαυτό της μειώνεται και αρχίζει ν' αποδέχεται τον σύντροφό της σαν παντοδύναμο και παντογνώστη. Μια γυναίκα που ζει μ' ένα σύντροφο-θύτη, θέλει να πιστεύει ότι κατά βάθος, ο ίδιος λυπάται πολύ για τη συμπεριφορά του, ότι θ' αλλάξει κι ότι η περίοδος που λέγεται «μήνας του μέλιτος» και που συνήθως ακολουθεί μια πράξη κακοποίησης, θα συνεχίσει για πάντα.

Η αμφιθυμία, ένας κυρίαρχος παράγοντας στην ψυχολογία της κακοποιημένης γυναίκας, εκφράζεται ως αναποφασιστικότητα σχετικά με το να μείνει ή να φύγει απ' τη συγκεκριμένη σχέση. Αυτή η αμφιθυμία ενισχύεται εν μέρει απ' τα αισθήματα αδυναμίας, έλλειψης εμπιστοσύνης στον εαυτό της και το φόβο της αλλαγής. Επιπλέον, η έλλειψη οικονομικής ανεξαρτησίας είναι ένα πρακτικό πρόβλημα που αυξάνει τις δυσκολίες και τα εμπόδια για να φύγει. Επίσης, η μειωμένη αυτοπεποίθηση και το αίσθημα της ντροπής μπορούν ν' αποτρέψουν μια γυναίκα απ' το να ζητήσει βοήθεια από φίλους, συγγενείς ή επαγγελματίες. Ντροπιασμένη απ' την εικόνα του εαυτού της μετά από ένα επεισόδιο κακοποίησης και απρόθυμη να συζητήσει την κατάστασή της, η γυναίκα αναγκάζεται να υποχωρήσει και να απομονωθεί.

Η απομόνωση μπορεί να επιβληθεί και από την παθολογική ζήλια του βίαιου συντρόφου, η οποία μπορεί ν' απομακρύνει τη γυναίκα ακόμα και απ' την απλή

«ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

καθημερινή επαφή μ' άλλους ανθρώπους. Οι φίλοι και οι συγγενείς, φοβισμένοι από τη βία και απρόθυμοι ν' αντιμετωπίσουν την αμφιθυμία του θύματος, παύουν να το στηρίζουν. Η απομόνωση που πλέον, χαρακτηρίζει τις κοινωνικές σχέσεις του θύματος, ενδυναμώνει ακόμη περισσότερο τη θέση του καταπιεστή.

Ο κύκλος της βίας ισχυροποιεί την πεποίθηση της γυναίκας ότι δεν μπορεί να ελέγξει τη ζωή της. Η εξάρτηση και η απώλεια του ελέγχου μπορεί να ενισχυθούν ακόμα περισσότερο και από τους κοινωνικούς θεσμούς – την αστυνομία, το νομικό σύστημα ή υπηρεσίες πρόνοιας – οι οποίοι ενδέχεται ν' αποδειχθούν αναποτελεσματικοί ή αδιάφοροι στις ανάγκες της.⁴

δ) Ερωτηματολόγιο για τον εντοπισμό ενδεχόμενης κακοποίησης

Πως θα ξέρω αν βρίσκομαι σε μια σχέση κακοποίησης;

Ποια είναι τα σημάδια και τα συμπτώματα μιας σχέσης κακοποίησης;

Σ' όσες περισσότερες απ' τις ακόλουθες ερωτήσεις απαντάτε θετικά, τόσο πιο πιθανό είναι να βρίσκεστε σε μια σχέση κακοποίησης. Μελετήστε τις απαντήσεις σας και ζητήστε βοήθεια, αν διαπιστώσετε ότι απαντάτε θετικά σε μεγάλο αριθμό ερωτήσεων.

Τα βαθύτερα συναισθήματά σας και εσωτερικός διάλογος: Φόβος, μούδιασμα, απελπισία

- ❖ Νιώθετε φόβο για τον σύντροφό σας σε μεγάλο ποσοστό του κοινού σας χρόνου;
- ❖ Αποφεύγετε κάποια θέματα ή αφιερώνετε πολύ χρόνο προσπαθώντας να βρείτε τρόπο να θίξετε κάποια ζητήματα, ώστε να μην προκαλέσετε την αρνητική αντίδραση ή το θυμό του συντρόφου σας;
- ❖ Αισθάνεστε ποτέ ότι δεν κάνετε τίποτα σωστό για το σύντροφό σας;
- ❖ Αισθάνεστε ποτέ τόσο άσχημα για τον εαυτό σας, ώστε θεωρείται ότι σας αξίζει η σωματική κακοποίηση;
- ❖ Έχετε χάσει την αγάπη και τον σεβασμό που κάποτε είχατε για το σύντροφό σας;
- ❖ Αναρωτιέστε κάποιες φορές αν εσείς είστε τρελή και ότι ενδεχομένως να υπερβάλλετε σ' ότι αφορά τις αντιδράσεις του συντρόφου σας;

«ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

- ❖ Φαντάζεστε ποτέ τρόπους να σκοτώσετε το σύντροφό σας προκειμένου να τον βγάλετε απ' τη ζωή σας;
- ❖ Φοβάστε ότι ο σύντροφός σας μπορεί να σας σκοτώσει;
- ❖ Φοβάστε ότι ο σύντροφός σας μπορεί να προσπαθήσει να σας πάρει τα παιδιά;
- ❖ Αισθάνεστε ότι δεν έχετε πουθενά να στραφείτε για βοήθεια;
- ❖ Αισθάνεστε συναισθηματικά μουδιασμένη;
- ❖ Έχετε κακοποιηθεί ως παιδί ή έχετε μεγαλώσει σε περιβάλλον ενδοοικογενειακής βίας; Θεωρείται την ενδοοικογενειακή βία φυσιολογική;

Έλλειψη αυτοελέγχου του συντρόφου σας

- Ο σύντροφός σας έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση; Αισθάνεται ανίσχυρος, αναποτελεσματικός ή ανεπαρκής παρόλο που φαινομενικά είναι επιτυχημένος;
- Ο σύντροφός σας εξωτερικεύει τις αιτίες της συμπεριφοράς του;
- Αποδίδει τη βίαιη συμπεριφορά του στο άγχος, το αλκοόλ ή στην «κακή μέρα»;
- Ο σύντροφός σας είναι απρόβλεπτος;
- Ο σύντροφός σας είναι ευχάριστος μεταξύ των βίαιων ξεσπασμάτων του;

Η βίαιη και απειλητική συμπεριφορά του συντρόφου σας

- Ο σύντροφός σας είναι οξύθυμος;
- Έχει απειλήσει ποτέ να σας χτυπήσει ή να σας σκοτώσει;
- Σας έχει χτυπήσει ποτέ;
- Σας έχει απειλήσει ποτέ ότι θα σας πάρει τα παιδιά, ιδιαίτερα όταν προσπαθήσατε να φύγετε απ' τη σχέση;
- Έχει απειλήσει ποτέ ότι θ' αυτοκτονήσει, ιδιαίτερα ως τρόπο για να σας κρατήσει κοντά του;
- Σας έχει αναγκάσει ποτέ να κάνετε έρωτα μαζί του, χωρίς να το θέλετε;
- Σας έχει απειλήσει ποτέ στη δουλειά σας, είτε προσωπικά είτε στο τηλέφωνο;
- Ο σύντροφός σας είναι βίαιος με τα ζώα;
- Ο σύντροφός σας καταστρέφει τα προσωπικά σας αντικείμενα ή πράγματα του νοικοκυριού;

Η άσκηση ελέγχου από το σύντροφο

- Ο σύντροφός σας, σας εμποδίζει να βλέπετε τους φίλους και την οικογένειά σας;

«ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

- Ντρέπεστε να καλείτε τους φίλους ή την οικογένειά σας στο σπίτι, λόγω της συμπεριφοράς του συντρόφου σας;
- Ο σύντροφός σας, σας αποκλείει την πρόσβαση στα χρήματα, το τηλέφωνο ή το αυτοκίνητο;
- Ο σύντροφός σας προσπαθεί να σας εμποδίσει να βγαίνετε έξω ή κάνετε ότι θέλετε;
- Ο σύντροφός σας είναι ζηλιάρης ή κτητικός, σας ρωτά που πηγαίνετε ή που είστε, προσπαθώντας να σας ελέγξει; Σας κατηγορεί ότι έχετε παράνομη σχέση;

Η απαξίωσή σας απ' το σύντροφό σας

- Ο σύντροφός σας, σας κακοποιεί λεκτικά;
- Σας ταπεινώνει ή σας κριτικάρει μπροστά σε άλλους;
- Σας αγνοεί ή υποβαθμίζει τις απόψεις και τη συμβολή σας;
- Επιμένει πάντα ότι έχει δίκιο, ακόμα κι όταν είναι προφανές ότι έχει άδικο;
- Κατηγορεί εσάς για τη δική του βίαιη συμπεριφορά, λέγοντας ότι η στάση σας προκαλεί τη βία του;
- Ο σύντροφός σας είναι συχνά εμφανώς θυμωμένος μαζί σας;
- Ο σύντροφός σας μιλά υποτιμητικά για τους ομοφύλους σας;
- Σας αντιμετωπίζει περισσότερο σαν κτήμα ή αντικείμενο του σεξ και λιγότερο ως άνθρωπο; ⁴

ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

«ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

Η βία που ασκείται κατά των γυναικών μπορεί να εκδηλωθεί ως φυσική, σεξουαλική, ψυχολογική, κοινωνική, οικονομική, πολιτική, θρησκευτική ή άλλη μορφή κακοποίησης. Παρόλη την κοινωνική πρόοδο, συνεχίζεται ακόμη και σήμερα η καταπάτηση των δικαιωμάτων της γυναίκας και είναι ευρύτερα γνωστό ότι οφείλεται στη διαφορά φύλου με κύριες μορφές κακοποίησης τις παρακάτω:

- Βιασμό και σεξουαλική παρενόχληση
- Συζυγικές βιαιότητες
- Εξαναγκασμό σε γάμο, τεκνοποιία και αναγκαστική στείρωση
- Ακρωτηριασμοί γεννητικών οργάνων
- Σεξουαλική σκλαβιά
- Χρησιμοποίηση του γυναικείου σώματος σε πολεμικές διαμάχες. Μαζικοί βιασμοί που οργανώνονται με σκοπό την εθνική κάθαρση (π.χ. πρώην Γιουγκοσλαβία, Ρουάντα, Σομαλία)
- Στα μουσουλμανικά κράτη θεωρείτο ο φερετζές σύμβολο υποταγής των γυναικών το οποίο εκμεταλλεύονται πολιτικά οι φανατικού ισλαμιστές.²⁹

1) Σωματική κακοποίηση

Επειδή από τη φύση τους οι άνδρες είναι πιο δυνατοί από τις γυναίκες, σε μια σωματική πάλη, οι γυναίκες βρίσκονται σε μειονεκτική θέση. Ακόμα και εκείνες οι γυναίκες που έχουν κάποια εκπαίδευση στην αυτοάμυνα, δεν έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν με επιτυχία τις γνώσεις τους για ν' αποκρούσουν μια επίθεση.

Η μορφή της σωματικής κακοποίησης είναι πιο φανερή και η πιο επικίνδυνη τόσο για τη σωματική ακεραιότητα, όσο και για την ίδια τη ζωή των γυναικών που πέφτουν θύματά της. Σε μια τέτοια περίπτωση οι κακοποιήσεις κυμαίνονται από πολύ μικρές μέχρι πολύ μεγάλες σε σωματικά αποτελέσματα. Στις πολύ μικρές κακοποιήσεις ανήκουν: ένα χαστούκι, ένα τσίμπημα στο μάγουλο ή στο χέρι μια ελαφριά γροθιά και τράβηγμα μαλλιών. Σε πολλές περιπτώσεις αυτές οι επιθέσεις γρήγορα κλιμακώνονται σε μεγαλύτερες.

Οι μεγαλύτερες κακοποιήσεις περιλαμβάνουν: χαστούκια και γροθιές στο πρόσωπο και στο κεφάλι, κλωτσιές και γροθιές σ' όλο το σώμα, φράξιμο της αναπνοής μέχρι λιποθυμίας, σπρώξιμο και πέταγμα μέσα σε δωμάτιο, στη σκάλα ή πάνω σ' αντικείμενα, στραμπούλιγμα ή σπάσιμο χεριών, καψίματα από σίδερο, τσιγάρα ή καυτά υγρά, τραύματα από πέταγμα αντικειμένων, βίαιο ξύρισμα του ηβικού

«ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

τριχώματος, βίαιες σεξουαλικές επιθέσεις, μαχαιρώματα και ακρωτηριασμοί. Εσωτερικές αιμορραγίες, αιματώματα, πρησμένα μάτια και σπασμένα δόντια.

Σίγουρα αυτή η μορφή βίας είναι η πιο φανερή και η πιο επικίνδυνη τόσο για την σωματική ακεραιότητα, όσο και για την ίδια τη ζωή της γυναίκας.²⁵

2) Σεξουαλική κακοποίηση

Η σεξουαλική κακοποίηση περιλαμβάνει: κρούσματα από ηδονοβλεπίες, κρούσματα από επιδειξιμανείς, βιασμούς, αισχρά τηλεφωνήματα, σεξουαλικά πειράγματα στο δρόμο, αποπλανήσεις και βιασμοί από πρόσωπα που έχουν κοινωνικά επαγγέλματα (γιατροί, κοινωνικοί λειτουργοί, εκπαιδευτικοί κλπ.)

Ένα κοινό γνώρισμα των σεξουαλικών κακοποιημένων γυναικών είναι ότι έχουν πολύ λίγες γνώσεις για την φυσιολογική σεξουαλική συμπεριφορά πριν γνωρίσουν τους άντρες τους. Αποδίδεται ίσως ότι έχουν μεγαλώσει σε οικογένειες όπου η συζήτηση για την σεξουαλική επαφή είναι απαγορευμένη.

Η σεξουαλική ζήλια είναι πάντα παρούσα στις σχέσεις κακοποίησης. Ο δράστης κατηγορεί συνέχεια τη γυναίκα του για σεξουαλικές σχέσεις μ' άλλους άντρες. Οποιοσδήποτε φέρεται καλά στην κακοποιημένη γυναίκα γίνεται στόχος της σεξουαλικής ζηλοτυπίας του δράστη. Μεταξύ των στόχων της ζηλοτυπίας μπορεί να είναι ο προϊστάμενος, οι συνάδελφοί της, οι γείτονες, ο κομμωτής κλπ. συχνά αυτή η παράλογη ζήλια επεκτείνεται και στις φίλες της γυναίκας. Χωρίς αμφιβολία οι κακοποιημένες γυναίκες αυτοαπομονώνονται από τους άλλους ανθρώπους.

Οι κακοποιημένες γυναίκες συχνά κατηγορούνται ότι προκαλούν σεξουαλικά τους άλλους άντρες. Κατηγορούνται ότι ντύνονται προκλητικά με υπερβολικό βάψιμο και χαμόγελο ελκυστικό.³⁰

3) Ψυχολογική κακοποίηση

Η σωματική και σεξουαλική κακοποίηση αποτελούν τις πιο επικίνδυνες αλλά εξίσου οδυνηρή είναι και η ψυχολογική, η οποία περιλαμβάνει:

- Πλήρη έλεγχο και κατάκριση των σχέσεων της γυναίκας με άλλους ανθρώπους
- Κοινωνική απομόνωση από φίλους και συγγενείς
- Στέρηση της ελευθερίας που έχει ως αποτέλεσμα τον πλήρη έλεγχο των κινήσεων της γυναίκας
- Απειλές και εκβιασμούς για τη μονομερή κηδεμονία των παιδιών

«ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

- Δημιουργία αισθημάτων ανικανότητας σε διάφορα θέματα, υποτίμησης της αξιοπρέπειας, ταπείνωσης, εξευτελισμούς και απειλές για την σωματική της ακεραιότητα.

Όλα αυτά οδηγούν τη γυναίκα σε σοβαρές ψυχικές διαταραχές και στην παγίδευσή της στη σιωπή που καλύπτει τη βία μέσα στην οικογένεια.

4) Οικονομική κακοποίηση

Άλλη μια μορφή κακοποίησης που δηλώνει την εξάρτηση της γυναίκας στον άνδρα, είναι η οικονομική, η οποία εκδηλώνεται:

- Όταν ο άνδρας απαιτεί τον απόλυτο έλεγχο των εσόδων και εξόδων μέσα στην οικογένεια
- Όταν θέλει ο ίδιος να εγκρίνει τα έξοδα
- Όταν της αφαιρεί το δικαίωμα να διαχειρίζεται το μισθό της ή μέρος από τα έξοδα του νοικοκυριού που της αναλογούν.

Με αυτόν τον τρόπο ο άνδρας προσπαθεί να έχει οικονομικά εξαρτημένη την γυναίκα ώστε να μην μπορεί εύκολα ν' αποδεσμευτεί απ' αυτόν.²⁵

5) Αιμομικτικός βιασμός

Η εγκυμοσύνη που προέρχεται από αιμομιξία έχει αποδειχθεί ότι αρκετές φορές καταλήγει στην αναφορά του εγκλήματος στην αστυνομία. Πιο συγκεκριμένα, έχει ερευνητικά αποδειχθεί ότι το 20% των υποθέσεων αιμομιξίας, των οποίων γίνεται για πρώτη φορά αναφορά στην αστυνομία, έχουν ως θύματα γυναίκες οι οποίες βρίσκονται σε κατάσταση εγκυμοσύνης.

Από άλλη έρευνα έχει βρεθεί ότι το 30% των υποθέσεων αιμομιξίας, που αναφέρονται στις διωκτικές αρχές, τα θύματα είτε ήταν σε κατάσταση εγκυμοσύνης, είτε είχαν προβεί σε άμβλωση. Τέλος, από την έρευνα βρέθηκε ότι η εγκυμοσύνη οδήγησε στην αποκάλυψη των 12 από τις 58 υποθέσεις αιμομιξίας που αναφέρθηκαν στην αστυνομία.

Οι μητέρες θυμάτων σπάνια αναφέρουν το έγκλημα της αιμομιξίας στην αστυνομία. Πολλές μητέρες αρνούνται να πιστέψουν την κόρη τους και απορρίπτουν τη μαρτυρία ως ψεύτικη και ως προϊόν της φαντασίας της.

Έχει αποδειχθεί ότι η πατρική αιμομιξία συνήθως τερματίζει όταν η κόρη εκμυστηρεύεται το γεγονός σε κάποιο άτομο έξω από το σπίτι, το οποίο με τη σειρά του αναφέρει το περιστατικό στην αστυνομία.

«ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

Αντίθετα άλλη έρευνα έδειξε ότι οι αποκαλύψεις των θυμάτων σε κάποια πρόσωπα εμπιστοσύνης σπάνια συμβάλλουν αποφασιστικά στο τερματισμό του εγκλήματος, μολονότι μερικές φορές οδηγούν στην τελική ομολογία. Η αιμομιξία μερικές φορές έρχεται σε γνώση της αστυνομίας και έμμεσα, όπως μετά από έναν οικογενειακό καυγά (άσχετο με την αιμομιξία) όπου η κόρη ή η μητέρα πάνω στο θυμό τους για τον δράστη μπορεί να ομολογήσουν το έγκλημα.

Έχει υποστηριχθεί ότι οι κυριότεροι παράγοντες ανάκλησης της μήνυσης για αιμομιξία, από την μητέρα και την κόρη-θύμα είναι οι εξής: η αρνητική εμπειρία της επαφής της αιμομικτικής οικογένειας με το γραφειοκρατικό ποινικό και κοινωνικό σύστημα παρέμβασης και η συνειδητοποίηση των οικονομικών συνεπειών που θα έχει μια ενδεχόμενη καταδίκη του πατέρα-δράστη.

Σε περιπτώσεις που λάβουν χώρα και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, το μυστικό προστατεύεται ευλαβικά, δημοσιοποιείται παρορμητικά και μόνο σε καταστάσεις έντονων ενδοοικογενειακών κρίσεων.

Η αιμομιξία είναι ένα έγκλημα το οποίο σπάνια αποκαλύπτεται, κρατείται ερμητικά κλειστό στα τείχη της οικογένειας και τις περισσότερες φορές είναι ένα μυστικό που το μοιράζεται μόνο το αιμομικτικό ζευγάρι. Τις περισσότερες φορές αναφέρεται από τρίτα προς το έγκλημα πρόσωπα ή αποκαλύπτεται με τυχαίο και έμμεσο τρόπο. Οι πρακτικές αναφορές της αιμομιξίας διαφέρουν από αυτές του βιασμού μεταξύ αγνώστων και γι' αυτό οι σχέσεις των συμμετεχόντων είναι στενά συγγενικές και το θύμα είναι εξαρτημένο από το δράστη. Οι γυναίκες αυτές συνήθως δεν καταδίδουν τον προσβάλλον τους για να μην στιγματιστούν, ενώ η αστυνομία επεμβαίνει ύστερα από τις επίμονες προσκλήσεις. Το γεγονός αυτό είναι τόσο θλιβερό που οι περισσότερες γυναίκες κρύβονται μετά από την κακοποίηση διότι θεωρούν τη μεταχείριση αυτή ταπεινωτική μ' αποτέλεσμα να χρειάζονται μεγάλο χρονικό διάστημα, καμιά φορά και όλη τους τη ζωή για να συνέλθουν από την καταστροφή του ψυχικού τους κόσμου.³

6) Ομαδικός βιασμός

Το αδίκημα του ομαδικού βιασμού στοιχειοθετείται από την παρουσία όλων των παραγόντων που ισχύουν στον απλό βιασμό, αλλά διαπράττεται από περισσότερα από ένα άτομο, που ενεργούν από κοινού και συνδέονται με κοινό δόλο το κοινωνικό φαινόμενο της μεγάλης αύξησης του αριθμού των κρουσμάτων των ομαδικών βιασμών οδήγησε τη νομική καθιέρωση αυτής της έννοιας. Δυστυχώς ο ομαδικός

«ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

βιασμός παρουσιάζεται ακόμη και σε μικρές ηλικίες και έχουμε πρόσφατα κρούσματα που αναστάτωσαν την κοινή γνώμη. Υπάρχουν επίσης καταγγελίες ότι πρόκειται για φαινόμενο με μεγάλη συχνότητα ακόμη και μέσα σε χώρους ακαδημαϊκούς π.χ. πανεπιστήμια, οικοτροφεία.

7) Εξαναγκασμός σε ασέλγεια

Είναι η μορφή του βιασμού κατά την οποία μια γυναίκα με την βία ή την απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζεται σε συνουσία από άνδρα ή σε ανοχή ασελγούς πράξης.

Στη νομική έννοια της ασελγούς πράξης εκτός απ' τη συνουσία περιλαμβάνεται «οποιαδήποτε πράξη του υπαιτίου προσβάλλοντος την αιδώς και τα ήθη, κατευθυνόμενης δε εις την κακοποίηση ή την διερέθιση της γενετήσιας ορμής του δράστη». Επομένως ως ασελγή πράξη δεν είναι μόνο η συνουσία, αλλά και κάθε άλλη πράξη που έχει γενετήσιο χαρακτήρα όπως είναι οι θωπείες στα γεννητικά όργανα, στους γλουτούς και τους μηρούς, το φιλί στο στόμα, η στοματική συνουσία, η ομοφυλοφιλική σεξουαλική επαφή. Απ' όλες τις παραπάνω μορφές εκτός από την συνουσία, εκείνη που είναι δυνατό να διαπιστωθεί ιατροδικαστικά είναι η από το απευθυσμένο παρά φύση συνουσία. Θεωρείται δράστης του αδικήματος της κατάχρησης σε ασέλγεια εκείνος που πετυχαίνει εξώγαμη συνουσία ή άλλη ασελγή πράξη, εκμεταλλευόμενος την ανικανότητα του θύματος προς αντίσταση που όμως δεν δημιούργησε ο ίδιος και χωρίς ν' ασκήσει σωματική ή ψυχική βία.

Ανικανότητα προς αντίσταση θεωρείται εκείνη η κατάσταση κατά την οποία ένα άτομο αδυνατεί να συνειδητοποιήσει την γενομένη σε αυτό γενετήσια προσβολή. Τέτοιες καταστάσεις εκτός από την περιφροσύνη αποτελούν μέθη, η επήρεια ναρκωτικών ουσιών, η αϋπνία, η λιποθυμία, η εξάντληση από κόπωση καθώς και η σωματική αναπηρία. Σε περιπτώσεις που αντικείμενο του αδικήματος αυτού είναι άτομα παράφρονα, εκτός από την κλασική ιατροδικαστική εξέταση, απαιτείται και ψυχιατρική εξέταση.⁵

8) Σεξουαλικός εκβιασμός στο χώρο εργασίας

Η αξιοπρέπεια της γυναίκας στους χώρους εργασίας θίγεται με πολλούς τρόπους. Οι προσβολές κατά κανόνα πνίγονται στη σιωπή, είτε από φόβο της γυναίκας μη χάσει τη δουλειά της είτε από ντροπή.

«ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

Οι προσβολές μπορεί να πάρουν τη μορφή της παρενόχλησης της ανεπιθύμητης οικειότητας, της λεκτικής προσβολής, της χειροδικίας και να φτάσουν έως τον σεξουαλικό εκβιασμό. Η προσβολή προέρχεται από τον εργοδότη ή τον προϊστάμενο.

Οι γυναίκες που υφίστανται τις παρενοχλήσεις δεν τολμούν κατά κανόνα ν' αντιδράσουν αλλά και όταν αντιστέκονται βρίσκονται σε λεπτή θέση, σε περιπτώσεις που καταγγέλλουν την προσβολή δημοσίως, κινδυνεύουν ν' απολυθούν, να μετατεθούν, να μην προαχθούν. Μετά από τέτοιες καταγγελίες και επεισόδια είναι δύσκολο για μια γυναίκα να συνεχίζει να εργάζεται με τρόπο ομαλό. Οι αρνητικές επιπτώσεις συσσωρεύονται σε περισσότερα επίπεδα: στην καριέρα της, στην ποιότητα δουλειάς της και στην ψυχική της υγεία. Η ενδεχόμενη σιωπηλή παραίτηση της γυναίκας από τα δικαιώματά της λόγω φόβου κυρώσεων και αντίποινων εξουδετερώνει όλη τη νομοθεσία για την ισότητα στις εργασιακές σχέσεις.

Οι ανεπιθύμητες οικειότητες θα πρέπει ν' αντιμετωπισθούν από το ελληνικό δίκαιο ως ειδική μορφή αδικήματος που θίγει την αξιοπρέπεια της γυναίκας και το δικαίωμά της για ισότητα.

Αν και η παραδοσιακή και κοινωνική αντιμετώπιση του θέματος είχαν στη χώρα μας σαν αποτέλεσμα την επιβράδυνση κάθε προετοιμασίας για ειδική νομοθετική ρύθμιση, η εξάπλωση των νέων μορφών απασχόλησης και εκμετάλλευσης δρουν προς τη φορά της επιτάχυνσης. Η σχετική νομοθετική ρύθμιση που υπάρχει στις ΗΠΑ, στον Καναδά και στην Αγγλία έχουν ανοίξει το δρόμο. Πρόκειται για νομοθεσία που απαγορεύει στον εργοδότη κάθε διάκριση όσο αφορά την αμοιβή, τους όρους εργασίας ή τα πλεονεκτήματα από την απασχόληση λόγο φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, του φύλου ή της εθνικότητας της εργαζόμενης ή του εργαζόμενου.²⁸

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

«ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

Η σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να έχει σοβαρές σωματικές, κοινωνικές, διανοητικές και ψυχολογικές συνέπειες. Απαιτείται επαγγελματική, ιατρική, νομική και ψυχοκοινωνική φροντίδα για την περίθαλψη αυτών των γυναικών. Οι αντιδράσεις είναι πιθανόν να ποικίλουν ανάλογα με την ηλικία, το φύλο, την προσωπικότητα του θύματος, την προηγούμενη σεξουαλική εμπειρία, τον πολιτισμό, την διαθεσιμότητα ενός δικτύου στήριξης.¹⁷

Η βία στο σπίτι είναι η αιτία για το 35% όλων των επισκέψεων στα επείγοντα περιστατικά από γυναίκες με τραύματα. Σοβαρά κακοποιημένες γυναίκες ήταν 4 φορές πιο πιθανό να κάνουν αναφορά για αυτοκτονία και να περάσουν 68% περισσότερες μέρες στο κρεβάτι παρά άλλες γυναίκες. Μια έρευνα για τις γυναίκες που επισκέφτηκαν το τμήμα επειγόντων περιστατικών βρήκε ότι το 30% των γυναικείων τραυμάτων προκλήθηκε από το συνεχές χτύπημα και την πάλη. Το ποσοστό αυξήθηκε στο 42% στις ηλικίες από 18 έως 20 χρονών.

Το συνεχές χτύπημα και η πάλη αντιστοιχεί στο 1/5 των ιατρικών επισκέψεων από γυναίκες κάθε χρόνο. Η βία στο σπίτι είναι η μεγαλύτερη και μοναδική αιτία τραυματισμών ανάμεσα σε γυναίκες που επισκέπτονται τα επείγοντα περιστατικά των νοσοκομείων, πιο κοινή και από τα αυτοκινητιστικά ατυχήματα, ληστείες και βιασμούς μαζί.

Κακοποιημένες γυναίκες έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα αποβολής, γέννησης νεκρού εμβρύου, πρόωρου τοκετού, γέννηση εμβρύων με χαμηλό βάρος και τραυματισμών στο έμβρυο συμπεριλαμβανομένου καταγμάτων και σπασίματα.²³

Η βία στο σπίτι αποτελεί την αιτία κόστους τουλάχιστον 1,8\$ δισεκατομμυρίων κάθε χρόνο σε φαρμακευτικά σκευάσματα. Τα τραύματα των κακοποιημένων γυναικών είναι τουλάχιστον τόσο σοβαρά όσο τα τραύματα που προκαλούνται στο 90% των βίαιων κακουρηγμάτων και ταξινομούνται στην κατηγορία των πταισμάτων. Στο πρώτο χρόνο μετά το διαζύγιο, το βιοτικό επίπεδο μιας γυναίκας πέφτει κατά 73% ενώ το βιοτικό επίπεδο ενός άντρα βελτιώνεται κατά μέσο όρο κατά 42%. Ας σημειωθεί ότι υπάρχουν τριπλάσια καταφύγια / άσυλα για ζώα στις ΗΠΑ απ' ότι καταφύγια για κακοποιημένες γυναίκες. Βίαιοι πατέρες κρατούν ή καταστρέφουν πιστοποιητικά γεννήσεως ή καταγραφές ανοσοποίησης, έτσι εμποδίζουν ή καθυστερούν σοβαρά την μητέρα και τα παιδιά απ' το να καταφύγουν σε βοήθειες από την πολιτεία, στέγαση και άλλα προνόμια.²⁴

«ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

α) Σωματικές συνέπειες

Οι σωματικές συνέπειες της σεξουαλικής κακοποίησης μπορεί να περιλαμβάνουν μόλυνση από τον ιό HIV, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, εγκυμοσύνη, αποβολή ενός υπάρχοντα εμβρύου, έκτρωση, εμμηνορροϊκές διαταραχές, σοκ, μούδιασμα, σοβαροί κοιλιακοί πόνοι και σαν αποτέλεσμα ψυχολογικού τραύματος.

Γυναίκες και κορίτσια που έχουν υποστεί ακραίες μορφές ακρωτηριασμού των γεννητικών οργάνων τους, μπορεί να υποφέρουν από εκτεταμένους τραυματισμούς αν τα εξωτερικά γεννητικά τους όργανα ξανανοίξουν από ένα αιχμηρό αντικείμενο ή από την βία της διείσδυσης.

Η αναφορά του βιασμού, όσο και αν πρόκειται για κάτι δύσκολο, είναι ο μοναδικός τρόπος να συλληφθεί ο βιαστής και να σωθεί το επόμενο θύμα. Γι' αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι αστυνομικοί, γιατροί και νοσηλευτές παρέχουν βοήθεια και συμπαράσταση. Ο γιατρός εξετάζει και ελέγχει μήπως έχει μεταδοθεί κάποιο αφροδίσιο νόσημα, αλλά και για να θεμελιώσει ότι πράγματι υπήρξε βιασμός. Το θύμα του βιασμού δεν πρέπει ν' αλλάξει ρούχα, να κάνει μπάνιο ή να βουρτσίσει τα δόντια του μετά το γεγονός.¹

β) Ψυχολογικές συνέπειες

Ακόμη και αν η σωματική ζημιά είναι μηδαμινή, όλα τα θύματα βιώνουν ψυχολογικό τραύμα. Ίσως νοιώθουν ότι έχουν παραλύσει απ' τον τρόμο, ίσως να βιώνουν σωματικό και συναισθηματικό πόνο, έντονη αηδία για τον ίδιο τους τον εαυτό, έλλειψη δύναμης, δυσπιστία, συναισθηματική ισοπέδωση, αίσθημα έντονου θυμού και οργής, ενοχής, απομόνωσης. Επίσης η γυναίκα μπορεί να αισθάνεται μολυσμένη και δυστυχημένη. Μπορεί να νοιώθουν ότι είναι άχρηστοι, απάθεια, άρνηση και ανικανότητα να λειτουργήσουν στην καθημερινή τους ζωή.

Στις χειρότερες περιπτώσεις ίσως βιώσουν συνθήκες βαθιάς κατάθλιψης που οδηγεί σε χρόνιες διανοητικές διαταραχές, εγκατάλειψη των βρεφών τους και μπορεί να βάζουν σε κίνδυνο τη ζωή τους. Περιπτώσεις βρεφοκτονίας παιδιών που έχουν γεννηθεί σαν συνέπεια βιασμού έχουν επίσης αναφερθεί.¹⁷

Η συναισθηματική φόρτιση που βιώνει η γυναίκα μετά την επίθεση επιφέρει:

- Αλλαγές στην όρεξη και στις ώρες ύπνου
- Αλλαγές στην κοινωνική και σεξουαλική συμπεριφορά
- Αισθήματα θλίψης και απελπισίας

«ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

- Αισθάνεται ότι έχει χάσει τον έλεγχο της ζωής της ή ότι η ζωή της περνάει κρίση.

Υπάρχει ακόμη περίπτωση να δημιουργηθεί στο περιβάλλον τους η εντύπωση ότι απλά θέλουν να ξεχάσουν γιατί προσπαθούν ή δείχνουν ότι τάχα είναι μια χαρά. Δεν είναι ασυνήθιστο να προσπαθούν να επανακτήσουν τον έλεγχο με το να λένε στον εαυτό τους ότι δεν τους νοιάζει ή με το να θυμώνουν. Είναι σημαντικό όμως να αντιμετωπίσουν τα οποιαδήποτε αισθήματα νιώθουν να μιλήσουν γι' αυτά σε κάποιον. Επίσης δεν είναι ασυνήθιστο να νοιώθουν ιδιαίτερους φόβους, όπως όταν βρίσκονται σε καταστάσεις ή μέρη που να τους θυμίζουν το βιασμό τους ή να τους βασανίζουν φοβίες ότι θα ξαναδούν το βιαστή τους. Ακόμη μπορεί να αισθάνονται ενοχή για ότι συνέβη και ν' αναρωτιούνται μήπως προκάλεσαν οι ίδιες το βιασμό τους, ξεχνώντας ότι κανείς δεν θέλει και ούτε αξίζει να υποστεί μια σεξουαλική επίθεση.²³

γ) Κοινωνικές συνέπειες

Οι κοινωνικές συνέπειες της σεξουαλικής κακοποίησης μπορεί να ποικίλουν από την απώρευση από τον /την σύζυγο και άμεσα μέλη της οικογένειας, μέχρι τον στιγματισμό και τον εξορκισμό από την κοινότητα, την περαιτέρω σεξουαλική εκμετάλλευση ή αυστηρή τιμωρία. Μπορεί επίσης να περιλαμβάνουν στέρηση της εκπαίδευσης, της εργασίας ή άλλων μορφών βοήθειας και προστασίας.

Τα θύματα συχνά διστάζουν ν' αναφέρουν το γεγονός της κακοποίησής τους επειδή ντρέπονται. Επίσης, ενδέχεται να πιστεύουν ότι η αστυνομία και τα δικαστήρια δεν βλέπουν με συμπάθεια τις περιπτώσεις τους. Υπολογίζεται ότι ένα μεγάλο ποσοστό βιασμών ή κακοποιήσεων δεν γίνεται γνωστό γιατί τα θύματα φοβούνται αφενός την ταλαιπωρία τους με την αστυνομία και τα δικαστήρια και αφετέρου τις κοινωνικές συνέπειες.¹

Θα πρέπει εδώ ν' αναφέρουμε και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η γυναίκα απ' τη στιγμή που θα δημοσιοποιήσει το πρόβλημά της και θα καταφύγει στην νομική οδό. Αναφέρουμε ενδεικτικά την όλη διαδικασία της αναφοράς π.χ. ενός βιασμού στην αστυνομία. Η διαδικασία λήψης της απόφασης του θύματος για αναφορά του βιασμού στην αστυνομία συγκροτείται από τρία στάδια. Στο πρώτο το θύμα καλείται να ορίσει τη σεξουαλική επίθεση ως έγκλημα και πιο συγκεκριμένα ως βιασμό. Αν και εφ' όσον ορισθεί το περιστατικό ως βιασμός, το θύμα περνά στο δεύτερο στάδιο, όπου θα πρέπει να προσδιοριστεί η σοβαρότητα του εγκλήματος. Αν το θύμα ορίσει

«ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

το έγκλημα ως ιδιαίτερα σοβαρό περιστατικό, τότε περνά στο τρίτο στάδιο, όπου θα πρέπει ν' αποφασίσει εάν θ' αναφέρει το βιασμό του στην αστυνομία.

Οι κυριότεροι παράγοντες που επηρεάζουν τις αποφάσεις των θυμάτων σε κάθε επιμέρους στάδιο είναι:

- I. Η κοινωνική επιρροή των ατόμων του στενού οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντός του
- II. Τα χαρακτηριστικά και η σοβαρότητα του βιασμού
- III. Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του θύματος
- IV. Η συναισθηματική κατάσταση του θύματος αμέσως μετά το έγκλημα
- V. Ο φόβος της κοινωνικής απόρριψης
- VI. Ο εξωποινικός συμβιβασμός με το δράστη
- VII. Ο βαθμός της διάστασης που υπάρχει ανάμεσα στον κοινωνικό και το νομικό ορισμό του βιασμού.³

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΥΜΑΤΩΝ & ΔΡΑΣΤΩΝ

«ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΥΜΑΤΩΝ & ΔΡΑΣΤΩΝ»

α) Κοινά χαρακτηριστικά των κακοποιημένων γυναικών

Οι κακοποιημένες γυναίκες έχουν τα' ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Εμφανίζουν μικρή αυτοεκτίμηση
- Πιστεύουν όλους τους μύθους για τις σχέσεις κακοποίησης
- Αντιμετωπίζουν με τον παραδοσιακό τρόπο το σπίτι τους, πιστεύουν πολύ στην ενότητα της οικογένειας και στα προκαθορισμένα στερεότυπα του γυναικείου ρόλου
- Δέχονται την ευθύνη για τις βίαιες πράξεις των αντρών τους
- Αισθάνονται ενοχή αλλά αρνούνται τον τρόπο και τον θυμό που νιώθουν
- Εμφανίζουν παθητικότητα προς το κοινωνικό περιβάλλον
- Παρουσιάζουν έντονες αντιδράσεις λόγω του στρες, με ψυχοσωματικά συμπτώματα
- Χρησιμοποιούν το σεξ ως μέσο για τη διατήρηση των σχέσεών τους
- Πιστεύουν πως κανένας δεν μπορεί να βοηθήσει να λυθούν τα προβλήματά τους εκτός απ' τον εαυτό τους

Από τα παραπάνω θ' αναπτύξουμε τα πιο χαρακτηριστικά:

i) Μικρή αυτοεκτίμηση

Οι κακοποιημένες γυναίκες εξαιτίας της πολύ χαμηλής αυτοεκτίμησής τους υποτιμούν την ικανότητά τους για να κάνουν οτιδήποτε. Αμφιβάλλουν για την επάρκειά τους και υποβαθμίζουν οτιδήποτε επιτυγχάνουν. Έχουν μια συνεχή αμφιβολία για τις ικανότητές τους ως νοικοκυρές, μαγείρισσες ή ερωμένες. Έτσι η συνεχής κριτική που τους κάνουν οι άντρες τους σ' αυτούς τους τομείς επηρεάζουν άσχημα την κρίση τους. Οι γυναίκες που δεν έχουν μάθει πώς να συνδυάζουν τις δουλειές του σπιτιού με τις εξωτερικές όπως κάνουν οι άντρες, τείνουν ν' αξιολογούν τις επιδόσεις τους στο σπίτι και έξω απ' αυτό σύμφωνα με διαφορετικά κριτήρια. Οι κακοποιημένες γυναίκες σκέφτονται παραδοσιακά για τις δουλειές του σπιτιού.

Οι δραστηριότητές τους έξω από το σπίτι απλώς δεν λαμβάνονται υπόψη στην αξιολόγηση του εαυτού τους. Έτσι όπως τα πράγματα δεν πάνε καλά στο σπίτι οι γυναίκες θεωρούν τον εαυτό τους αποτυχημένο.

ii) Συντηρητισμός και παράδοση

Ο συντηρητικός προσανατολισμός της κακοποιημένης γυναίκας γίνεται φανερός από τον τρόπο που αντιμετωπίζει τον ρόλο της γυναίκας στο γάμο. Δέχεται πρόθυμα

«ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΥΜΑΤΩΝ & ΔΡΑΣΤΩΝ»

την αντίληψη ότι η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι. Ανεξάρτητα από τη σημασία που έχει για εκείνη η καριέρα της, είναι έτοιμη να την παρατήσει αν αυτό θα ευχαριστήσει τον άντρα της. Ακόμα και αυτές που πιστεύουν στο δικαίωμα που έχουν να κάνουν καριέρα, υποψιάζονται πως αυτή η καριέρα θα μπορούσε να είναι η αιτία για τις δυσκολίες της συζυγικής τους ζωής. Εκείνες που δεν μπορούν να παρατήσουν τη δουλειά τους αισθάνονται ενοχή. Ο χρόνος που περνούν στη δουλειά τους, αποτελεί μια μικρή διακοπή της εξουσίας του άντρα τους. Συνήθως αυτοί βασανίζουν τις γυναίκες τους με τις υποψίες τους για την υποτιθέμενη συμπεριφορά τους στη δουλειά.

Η κακοποιημένη γυναίκα βλέπει τον άντρα της ως κεφαλή της οικογένειας, ακόμα κι αν συχνά, αυτή είναι που στηρίζει την οικογένεια. Κάνει οτιδήποτε για να βεβαιωθεί πως ο άντρας της αισθάνεται ότι είναι ο αρχηγός της οικογένειας. Μερικές από τις γυναίκες εκμυστηρεύθηκαν περίπλοκα τεχνάσματα που έκαναν για να εξοικονομήσουν κάποια χρήματα – χρήματα που φύλαγαν μυστικά για να καταφέρουν να ξεφύγουν από το γάμο τους.

iii) Διαφύλαξη της ειρήνης και προσήλωση στα στερεότυπα

Μια άλλη κοινή συμπεριφορά των κακοποιημένων γυναικών είναι η προσπάθειά τους να ελέγξουν τη συμπεριφορά των άλλων γύρω τους, ώστε να μην συμβαίνουν πράγματα που θα μπορούσαν να κάνουν τους άντρες τους να θυμώσουν και να ξεσπάσουν σ' αυτές.

Επίσης πιστεύουν πως αν θα μπορούσαν να ελέγξουν όλους τους παράγοντες, θ' αποφύγουν τον θυμό του άντρα τους. Θεωρούν τους εαυτούς τους υπεύθυνο για τη δημιουργία σωστού περιβάλλοντος για το καθένα μέλος της οικογένειας.

Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί ότι σε πολλές περιπτώσεις οι κακοποιημένες έχουν ήδη υποστεί κακοποίηση απ' τους γονείς τους. Περιγράφουν παραδοσιακό τον πατέρα ο οποίος μεταχειριζόταν τα κορίτσια σαν εύθραυστες κούκλες. Προσδοκούσαν οι κόρες τους να μεγάλωναν σαν κυρίες και να παντρεύονταν συμπαθητικούς νέους, οι οποίοι να τις φρόντιζαν. Αυτό το «παραχαϊδεμένα» συνδυασμένο με τα φυλετικά στερεότυπα τις οδήγησε να είναι ανίκανες να φροντίζουν τον εαυτό τους και να πρέπει να εξαρτιούνται από τους άντρες τους.

iv) Έντονες αντιδράσεις λόγω στρες

«ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΥΜΑΤΩΝ & ΔΡΑΣΤΩΝ»

Οι γυναίκες που κακοποιούνται ζουν κάτω από συνεχές στρες και φόβο. Η κατάσταση αυτή τους δημιουργεί ψυχοσωματικά προβλήματα. Πολλές φορές αντέχουν τους ισχυρότατους πόνους της κακοποίησης και άλλες πηγαίνουν στο γιατρό τους για διάφορες μικρές αδιαθεσίες.

Πολλές κακοποιημένες γυναίκες κάνουν μακρινές διαδρομές για να βρουν λίγα λεπτά απομόνωσης από τη μεγάλη αδιακρισία των αντρών τους. Συχνά κρύβουν απ' τους άντρες τους πράγματα που φοβούνται πως θα μπορούσαν να προξενήσουν άλλον έναν καυγά.

β) Κοινά χαρακτηριστικά των αντρών που κακοποιούν τις γυναίκες τους

Οι άντρες που κακοποιούν τις γυναίκες τους είναι διαφόρων ηλικιών και ανήκουν σε διάφορες φυλές, θρησκευτικά δόγματα, εκπαιδευτικά και πολιτιστικά επίπεδα και κοινωνικοοικονομικές τάξεις.

Παρουσιάζουν τα ακόλουθα κοινά χαρακτηριστικά:

- ο Εμφανίζουν μικρή αυτοεκτίμηση
- ο Πιστεύουν σε μύθους που είναι σχετικοί με τις σχέσεις κακοποίησης
- ο Πιστεύουν στην παραδοσιακή υπεροχή των αντρών και στο στερεότυπο αντρικό ρόλο μέσα στην οικογένεια
- ο Ζηλεύουν παθολογικά
- ο Παρουσιάζουν μια διπλή προσωπικότητα
- ο Έχουν έντονες αντιδράσεις στρες που προσπαθούν να τις αντιμετωπίσουν πίνοντας και κακοποιώντας τις γυναίκες τους
- ο Συχνά χρησιμοποιούν το σεξ σαν μια βίαιη πράξη για ν' αυξήσουν την αυτοεκτίμησή τους και το χλωμό ανδρισμό τους
- ο Δεν πιστεύουν πως η βίαιη συμπεριφορά τους έχει αρνητικές επιπτώσεις
- ο Κατηγορούν άλλους για τις πράξεις τους

Τα πρώτα τρία χαρακτηριστικά των δραστών είναι πανομοιότυπα με τα αντίστοιχα των κακοποιημένων γυναικών. Οι δράστες πάντοτε αρνούνται ότι έχουν κάποιο πρόβλημα, μολονότι γνωρίζουν ότι έχουν και εξαγριώνονται αν οι γυναίκες τους αποκαλύψουν την αλήθεια. Αυτοί οι άντρες δεν δέχονται να συζητήσουν το πρόβλημα και οι προσπάθειες που έγιναν για να μάθουμε περισσότερα γι' αυτούς απέτυχαν.

Στη συμπεριφορά τους επίσης διαπιστώνεται έντονο το στοιχείο της υπερβολής, δεν σκοπεύει να κάνει κακό στη γυναίκα του παρά μόνο να της «δώσει ένα μάθημα».

«ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΥΜΑΤΩΝ & ΔΡΑΣΤΩΝ»

Αρχίζει μ' ένα, δύο χαστούκια, συνεχίζει με γροθιές και κλωτσιές. Ακόμα και όταν η γυναίκα είναι άσχημα τραυματισμένη, ο δράστης συχνά συνεχίζει ανεξέλεγκτα την κτηνώδη επίθεση.

Η ίδια υπερβολή χαρακτηρίζει και τη γενναιοδωρία του. Στις περιόδους αγάπης γεμίζει τη γυναίκα του με στοργή, ενδιαφέρον και δώρα.

Αναπτύσσουμε στη συνέχεια τα πιο χαρακτηριστικά γνωρίσματα:

i) Ζηλοτυπία

Η ζηλοτυπία είναι ένα χαρακτηριστικό του δράστη για να αισθάνεται ασφαλής, ανακατεύεται σ' όλες τις λεπτομέρειες της ζωής της γυναίκας του. Σε κάποιες περιπτώσεις για ν' ασκείται πλήρους έλεγχος την πηγαίνει εκείνος στη δουλειά και τη γυρίζει πίσω. Παρά την αυστηρή επιτήρηση κάθε δραστηριότητας αυτός εξακολουθεί να υποψιάζεται τις σχέσεις της γυναίκας του με άλλους άντρες ή γυναίκες. Η πιο συνηθισμένη αφορμή για ν' αρχίσει ένας καυγάς είναι οι υποψίες του άντρα ότι η γυναίκα τον απατά.

ii) Οι σχέσεις των δραστών με τις μητέρες τους

Σε πολλές περιπτώσεις κακοποιημένων γυναικών, οι άντρες τους έχουν ιδιαίτερη σχέση με τη μητέρα τους. Η μητέρα του δράστη φαίνεται να έχει μια σοβαρή επιβολή στη συμπεριφορά του και ότι μια επίσκεψή της στο σπίτι τους μπορεί να είναι το έναυσμα μιας σειράς επεισοδίων κακοποίησης.

iii) Διανοητική κατάσταση των δραστών

Πολλές φορές οι δράστες αντιμετωπίζουν ψυχολογική κατάθλιψη, ιδιαίτερα μετά από κάποιο επεισόδιο κακοποίησης. Συχνά οι δράστες χρησιμοποιούν αλκοόλ και άλλα ναρκωτικά για να καλμάρουν τα νεύρα τους. Οι δράστες έχουν διαταραχές στην προσωπικότητά τους, είναι μοναχικοί τύποι και οι κοινωνικές τους σχέσεις έχουν επιφανειακό χαρακτήρα. Θέλουν να πετύχουν κατορθώματα που δεν μπορούσαν οι άλλοι, ώστε να προκαλέσουν έτσι εντύπωση στις γυναίκες τους.

Οι άντρες αυτοί είναι άτομα υπερευαίσθητα και όταν βρίσκονται κάτω από το στρες η συμπεριφορά τους χαρακτηρίζεται παρανοϊκή που μπορεί να οδηγήσει σε δολοφονική ή αυτοκαταστροφική τάση.^{4, 30}

«ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΥΜΑΤΩΝ & ΔΡΑΣΤΩΝ»

γ) Το σύνδρομο του χτυπημένου συζύγου

Πέρα όμως απ' την κακοποίηση της γυναίκας, έχουν αναφερθεί και περιπτώσεις που ο άντρας έχει πέσει θύμα κακοποίησης από γυναίκα τόσο στον οικογενειακό χώρο όσο και στον επαγγελματικό.

Πραγματικά περιστατικά χτυπημένου συζύγου απ' τη γυναίκα του, τουλάχιστο από αυτά που φθάνουν μέχρι τη δικαιοσύνη είναι πολύ λίγα και αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στο ότι αυτό το φαινόμενο δεν είναι συνηθισμένο στην ελληνική οικογένεια, αλλά και εν μέρει στο γεγονός ότι πολλοί σύζυγοι δεν θέλουν να ομολογήσουν και να κοινολογήσουν το γεγονός αυτό για λόγους γοήτρου.

Τα περισσότερα περιστατικά συζύγων με κακώσεις που εξετάζονται ανήκουν σε περιπτώσεις αμοιβαίας πρόκλησης κακώσεων και από τις δύο πλευρές. Οι χτυπημένοι σύζυγοι φέρουν συνήθως ελαφρές κακώσεις κυρίως στο κεφάλι (εκχυμώσεις, εκδορές, τραύματα) και κατά δεύτερο στα χέρια, το λαιμό και τα πόδια.

Το σύνδρομο του χτυπημένου συζύγου παρατηρείται κυρίως σε οικογένειες όπου ο σύζυγος είναι άνεργος, αλκοολικός, σωματικά ή ψυχικά άρρωστος ή και μειωμένης σωματικής δύναμης.

Οι γυναίκες που χτυπούν το σύζυγό τους και έχουν παιδιά, είναι συνήθως με χαμηλό πνευματικό επίπεδο και τις περισσότερες φορές οικονομικά ανεξάρτητες, συνεισφέρουν ή συντηρούν την οικογένεια δουλεύοντας. Θα πρέπει ν' αναφερθεί ότι συνήθως σ' αυτές τις οικογένειες παρατηρούνται συχνότερα περιστατικά παιδιών με ομοφυλοφιλικές τάσεις.⁵

**ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ
ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ**

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

Όσο οι δράστες της βίας κατά των γυναικών μπορούν να διαπράττουν τα εγκλήματά τους χωρίς το φόβο της ποινικής δίωξης ή της τιμωρίας, ο κύκλος της βίας δεν θα σπάσει ποτέ.

Σε μερικές χώρες, οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών είναι ενσωματωμένες στη νομοθεσία. Ακόμα και όπου η νομοθεσία δεν κάνει διακρίσεις, οι πραγματικές πρακτικές των κυβερνητικών υπηρεσιών, της αστυνομίας και των εισαγγελέων συχνά υποθάλλουν τις διακρίσεις και τη βία κατά των γυναικών. Σε πολλές χώρες, οι νόμοι είναι ανεπαρκείς, η αστυνομία αδιαφορεί και το σύστημα απονομής δικαιοσύνης είναι δυσπρόσιτο, δαπανηρό και προκατειλημμένο κατά των γυναικών. Εάν μια γυναίκα δεν μπορεί να παρουσιάσει απτές αποδείξεις -πάνω στο σώμα της- της βίας που της ασκήθηκε, η αστυνομία και οι λοιπές αρχές επιβολής του νόμου είναι συχνά απρόθυμες να την πιστέψουν και να τη βοηθήσουν. Πολλές τοπικές κοινωνίες συνεργούν στη δικαιολόγηση και την παράβλεψη της βίας κατά των γυναικών και επιδοκιμάζουν σιωπηλά τις παραλείψεις της πολιτείας να οδηγήσει τους δράστες ενώπιον της δικαιοσύνης.

Το ζήτημα της ατιμωρησίας για τη βία κατά των γυναικών είναι σύνθετο. Πολλές γυναίκες είναι απρόθυμες να στραφούν εναντίον συγγενών τους μέσω του νομικού συστήματος, εξαιτίας συναισθηματικών δεσμών και του φόβου μήπως χάσουν την κηδεμονία των παιδιών τους. Οι γυναίκες αποθαρρύνονται επίσης απ' την αναζήτηση δικαιοσύνης μέσω των δικαστηρίων, επειδή τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης, πάρα πολύ συχνά, τις καθιστούν υπεύθυνες για τη βία, υποστηρίζοντας ότι αυτή «ενθαρρύνθηκε» ή «υποκινήθηκε» από τη συμπεριφορά της ίδιας της γυναίκας. Από τη στιγμή που οι γυναίκες συχνά στερούνται την ίση πρόσβαση στα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα, πολλές δεν έχουν την οικονομική ή άλλη δυνατότητα να προσφύγουν στο νομικό σύστημα.²¹

Η Ελληνική Νομοθεσία μέχρι το 1983, όριζε τον άντρα υπεύθυνο για τα οικονομικά της οικογένειας και ανέθετε στην γυναίκα τις οικιακές υποχρεώσεις. Ίσχυε δηλαδή, η άποψη, οι άντρες στην παραγωγή και οι γυναίκες στην αναπαραγωγή.

Παρόλα αυτά τα τελευταία 50 κυρίως χρόνια, η θέση της γυναίκας όσον αφορά τον ευρύτερο κοινωνικό της ρόλο, άλλαξε. Όροι όπως, δικαιώματα των γυναικών, ισότητα, ίσες ευκαιρίες, συμμετοχή στην πολιτική ζωή και στα κέντρα λήψης αποφάσεων, ίση μεταχείριση, ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές, αποτελούν πια σημαντικό σημείο της ημερήσιας διάταξης και συνιστούν κρίσιμο τμήμα της Εθνικής και Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας.

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

Ο Νόμος 1329, αλλάζει ριζικά τόσο τις σχέσεις των συζύγων μεταξύ τους όσο και τις σχέσεις των παιδιών με τους γονείς τους. Είναι τότε που αναγνωρίζεται η ελευθερία επαγγελματικής δραστηριότητας των γυναικών και ιδιαίτερα των εγγάμων, χωρίς την συναίνεση του συζύγου. Ακολουθεί μια σειρά νόμων και ρυθμίσεων που:

- ✓ προστατεύουν την μητρότητα
- ✓ απαγορεύουν την νυχτερινή εργασία στην γυναίκα
- ✓ παρέχουν το δικαίωμα γονικής η οικογενειακής άδειας στην μητέρα αλλά και στον πατέρα, σε μια προσπάθεια αλλαγής της αντίληψης που ταυτίζει μόνο την γυναίκα με την φροντίδα της οικογένειας¹³

Η ελληνική νομοθεσία ρυθμίζει και αντιμετωπίζει τη βία κατά των γυναικών με τους παρακάτω νόμους:

α) * Νόμος 1419/1984 βάσει του οποίου ορίζεται ως κακούργημα το έγκλημα του βιασμού. Με το νόμο αυτό καθιερώθηκε η αυτεπάγγελτη δίωξη για το έγκλημα του βιασμού.

Το 2002 ψηφίστηκε στη χώρα μας ο **Νόμος 3064**, «Για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών». Το άρθρο 8 του νόμου αυτού ποινικοποιεί τη σωματεμπορία, ενώ το άρθρο 12 παρ. 1, προβλέπει τη σύσταση Προεδρικού Διατάγματος για τη ρύθμιση των θεμάτων που αφορούν την αρωγή προς τα θύματα.

Επίσης, υπάρχει από 27/11/91 η Σύσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία γυναικών και ανδρών κατά την εργασία και η νομολογία που έχει διαμορφωθεί μετά τις καταδικαστικές αποφάσεις δικαστηρίων σε βάρος εργοδοτών που παρενόχλησαν σεξουαλικά υπαλλήλους τους.

β) Υπάρχει ο Νόμος 3488/2006 - ΦΕΚ 191/Α'/11.9.2006 που προβλέπει την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όσον αφορά στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και ανέλιξη, στους όρους και στις συνθήκες εργασίας και άλλες συναφείς διατάξεις.⁹

γ) Νομοσχέδιο Παπαληγούρα

Η νομοθετική πρωτοβουλία για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας θέτει τον δάκτυλο επί τον τύπο τον ήλων ενός προβλήματος το οποίο αποτελεί, ουσιαστικά, ακόμη κοινωνικό ταμπού», τόνισε ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Αναστάσης Παπαληγούρας, παρουσιάζοντας το νομοσχέδιο για την ενδοοικογενειακή βία.

Στην συνέχεια υπογράμμισε ότι «η βία μέσα στην οικογένεια δεν αποτελεί ιδιωτική υπόθεση, αλλά σοβαρή κοινωνική παθολογία. Παραβιάζονται τα ατομικά δικαιώματα και βιάζεται η ανθρώπινη αξιοπρέπεια αδιανόητα μεγάλου αριθμού γυναικών, παιδιών και υπερηλίκων μέσα στην ίδια την οικογενειακή τους καθημερινότητα μέσα στο ίδιο τους το σπίτι! Κι αυτό είναι κάτι που μια σύγχρονη Πολιτεία δεν μπορεί να ανεχθεί, κάτι που σε μια σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία δεν έχει θέση».

i) Για πρώτη φορά, καθιερώνεται ο πρωτοπόρος θεσμός της δικαστικής διαμεσολάβησης, που υλοποιεί την απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της Ε.Ε. του Μαρτίου 2001, προκειμένου για εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας πλημμεληματικού χαρακτήρα – όχι για βαριά εγκλήματα, δηλαδή για κακουργήματα. Ο νέος αυτός θεσμός αποτελεί έκφραση της συνταγματικής υποχρέωσης της Πολιτείας για προστασία της οικογένειας. Δράστης και θύμα καλούνται ενώπιον του αρμόδιου εισαγγελέα ή του δικαστηρίου προκειμένου να καταβληθούν όλες οι δυνατές προσπάθειες για την αποκατάσταση της αρμονικής συμβίωσης και της οικογενειακής ειρήνης.

ii) Για πρώτη φορά, αντιμετωπίζεται πλέον ως έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας ο εξαναγκασμός σε συνουσία χωρίς την ελεύθερη βούληση και των δύο συζύγων, σύμφωνα με τα ισχύοντα στα κράτη-μέλη της Ε.Ε.

iii) Για πρώτη φορά, απαγορεύεται ρητά η σωματική βία σε βάρος ανηλίκων ως μέσο σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής τους. Η χώρα μας εναρμονίζεται έτσι με τις συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, καθώς και με τη δημόσια θέση του Συνηγούρου του Πολίτη.

iv) Για πρώτη φορά, όλο το πλέγμα των μέτρων εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις σταθερής συμβίωσης μεταξύ ανδρός και γυναικός χωρίς γάμο. Εξάλλου, με το νομοσχέδιο θεσπίζονται 6 νέες εγκληματικές συμπεριφορές που μέχρι σήμερα δεν θεωρούνταν καν αξιόποινες πράξεις σε ενδοοικογενειακό επίπεδο.

Συγκεκριμένα:

v) Τιμωρούνται με ιδιαίτερη αυστηρότητα πράξεις ενδοοικογενειακής βίας που

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

τελούνται ενώπιον ανηλίκου σε βάρος άλλου μέλους της οικογένειάς του, καθώς είναι επιστημονικά αποδεδειγμένο ότι παρόμοιες πράξεις σφραγίζουν ανεξίτηλα τα παιδιά, που εν συνεχεία ως ενήλικες αναπαράγουν στη μεγάλη πλειονότητά τους τα ίδια βίαια πρότυπα στις δικές τους οικογένειες.

vi) Με ιδιαίτερη αυστηρότητα επίσης τιμωρούνται οι πράξεις ενδοοικογενειακής βίας σε βάρος εγκύου.

vii) Αντίστοιχη αυστηρότητα προβλέπεται σε περιπτώσεις πράξεων ενδοοικογενειακής βίας σε βάρος μέλους της οικογένειας που δεν μπορεί να υπερασπισθεί τον εαυτό του (υπερήλικες, ανάπηροι, ασθενείς κ.λ.π.).

viii) Επιβάλλεται βαριά ποινή αν το θύμα είναι ανήλικος – στην περίπτωση μεθοδευμένης πρόκλησης έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης επικίνδυνης για την υγεία.

ix) Αντίστοιχη ποινή προβλέπεται σε περίπτωση πρόκλησης ψυχικού πόνου ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, ιδίως με την παρατεταμένη απομόνωση του θύματος.

x) Επισύρει, ακόμη, ποινικές κυρώσεις κάθε προσπάθεια εκφοβισμού ή δωροδοκίας μαρτύρων, οι οποίοι εξετάζονται στο πλαίσιο αστικής ή ποινικής δίκης για υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας, ώστε να παρέχεται ουσιαστική δικαστική προστασία στο θύμα.

xi) Η άσκηση ενδοοικογενειακής βίας συνιστά πλέον μαχητό τεκμήριο κλονισμού του γάμου, όπως η περίπτωση της μοιχείας, διγαμίας και επιβουλής της ζωής. Βασικός στόχος είναι, όμως, και η ενεργή κοινωνική προστασία, στήριξη και συμπαράσταση στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας.

xii) Προβλέπεται η υποχρέωση της αστυνομίας να ενημερώνει το θύμα για τις δυνατότητες παροχής πλήρους ηθικής και της αναγκαίας υλικής συμπαράστασης από τους υφιστάμενους Προνοιακούς και Κοινωνικούς φορείς της Πολιτείας, που αναλαμβάνουν την κοινωνική στήριξη των κακοποιηθέντων μέσα στην οικογένεια με τηλεφωνική γραμμή άμεσης κοινωνικής βοήθειας (αριθμός τηλ. 197), κέντρα κοινωνικής στήριξης, συμβουλευτικούς σταθμούς, ξενώνες φιλοξενίας, υπηρεσία διαχείρισης κρίσεων [όπως ενδεικτικά: Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας (ΕΚΑΚΒ), 2 Συμβουλευτικοί Σταθμοί Κακοποιημένων Γυναικών της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, Γραφείο Ισότητας του Δήμου Αθηναίων, Κέντρο Στήριξης Οικογένειας Αρχιεπισκοπής, Ξενώνας Δήμου Αθηναίων, Ξενώνας Αρχιεπισκοπής,

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

Ιατροπαιδαγωγικοί Σταθμοί, Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων, Εισαγγελία Ανηλίκων, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, διάφορα Σωματεία και Εστίες κ.ά.].

xiii) Υποχρεούνται οι δάσκαλοι και καθηγητές των δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων, καθώς και οι υπεύθυνοι των Μονάδων Προσχολικής Αγωγής, να ενημερώνουν αμέσως τις εισαγγελικές και αστυνομικές αρχές, όταν διαπιστώνουν σωματική κακοποίηση μαθητή τους από μέλος της οικογένειάς του.

xiv) Προβλέπεται η αυτεπάγγελτη ποινική δίωξη του δράστη και η υποχρεωτική εφαρμογή της αυτόφωρης διαδικασίας.

xv) Προβλέπεται επίσης η δυνατότητα επιβολής από το δικαστήριο συγκεκριμένων περιοριστικών όρων με σκοπό την προστασία του θύματος και των άλλων μελών της οικογένειας.

xvi) Απαγορεύεται η δημοσιοποίηση των στοιχείων του δράστη και του θύματος κατά το στάδιο της προδικασίας, ώστε να αποτραπεί ο στιγματισμός της οικογένειας – και ιδιαίτερα των παιδιών – στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

xvii) Προβλέπεται επιμήκυνση του χρόνου παραγραφής των εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας σε βάρος ανηλίκου, έτσι ώστε να αποτρέπεται το ενδεχόμενο ατιμωρησίας του δράστη.

xviii) Παρέχεται απαλλαγή από τα δικαστικά έξοδα για τις άμεσα απαιτούμενες νομικές διαδικασίες στο θύμα ενδοοικογενειακής βίας, εφόσον βρίσκεται σε προσωρινή αδυναμία να κινήσει τις προβλεπόμενες νομικές διαδικασίες για την προστασία του.

Επιπλέον, αυστηροποιούνται οι ποινές για ορισμένες ήδη ποινικά κολάσιμες συμπεριφορές στο ενδοοικογενειακό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, τιμωρούνται βαρύτερα:

xix) Η πρόκληση βαριάς σωματικής βλάβης και η πρόκληση βαριάς σωματικής ή διανοητικής πάθησης από βάνουση συμπεριφορά.

xx) Η πρόκληση σωματικής κάκωσης ή βλάβης της υγείας ενός μέλους της οικογένειας από άλλο μέλος.

xxi) Η ενδοοικογενειακή παράνομη βία ή απειλή με στόχο τον εξαναγκασμό του θύματος σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή.

Συνεπώς, οι μεταβολές στις ποινές έχουν ως εξής:

- η απλή σωματική βλάβη τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 1 έτους
- η επικίνδυνη ή βαριά σωματική βλάβη τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 2 ετών
- αν επακολουθήσει βαριά πάθηση σωματική ή διανοητική επιβάλλεται κάθειρξη

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

μέχρι 10 ετών

Στο πλαίσιο αυτό, το νομοσχέδιο αποβλέπει:

- στην περιφρούρηση της ελευθερίας, της αξιοπρέπειας και της αυτοδιάθεσης του ατόμου εντός των οικογενειακών τειχών
- στην προστασία της σωματικής αλλά και ψυχικής υγείας του παιδιού
- στην οριοθέτηση ενός υγιούς οικογενειακού περιβάλλοντος

Οι ρυθμίσεις του νομοσχεδίου αυτού αντανακλούν μια συγκεκριμένη φιλοσοφία και συγκλίνουν σ' ένα θεμελιώδη στόχο: την καταπολέμηση των ακραίων φαινομένων αυθαιρεσίας και αυταρχισμού μέσα στην οικογένεια – και την ελληνική οικογένεια. Φαινομένων που μοιραία, αναπαράγονται στην κοινωνία – και την ελληνική κοινωνία.

Ο πραγματικός πολιτισμός σε μια σύγχρονη χώρα προϋποθέτει σχέσεις αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ των μελών του κοινωνικού συνόλου, σχέσεις βασισμένες στην ατομική αξιοπρέπεια και την αυτοεκτίμηση. Αλλά ένας τέτοιος, επί της ουσίας δημοκρατικός πολιτισμός δεν μπορεί να χτισθεί στην κοινωνία αν δεν θεμελιωθεί πρώτα στην οικογένεια.¹¹

δ) * Νόμος 3500/2006 για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Για τον παρόντα νόμο θεωρείται:

- i) ενδοοικογενειακή βία, η τέλεση αξιόποινης πράξης, σε βάρος μέλους της οικογένειας, σύμφωνα με τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος και τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα
- ii) α) οικογένεια ή κοινότητα που αποτελείται από συζύγους ή γονείς και συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους
β) στην οικογένεια περιλαμβάνονται, εφόσον συνοικούν, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τετάρτου βαθμού και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός παραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει ορισθεί μέλος της οικογένειας, καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο που συνοικεί στην οικογένεια
γ) οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στην μόνιμη σύντροφο του άνδρα ή στον μόνιμο σύντροφο της γυναίκας και στα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνοικούν, ως και στους τέως συζύγους.

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

iii) θύμα ενδοοικογενειακής βίας κάθε πρόσωπο της προηγούμενης παραγράφου σε βάρος του οποίου τελείται αξιόποινη πράξη κατά τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος. Θύμα είναι και το μέλος, στην οικογένεια του οποίου τελέσθηκε αξιόποινη πράξη, κατά τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα, καθώς και ο ανήλικος κατά την παράγραφο 2, ενώπιον του οποίου τελείται μια από τις αξιόποινες πράξεις της παρούσας.

Άρθρο 2

Απαγόρευση χρήσης βίας.

Η άσκηση βίας κάθε μορφής μεταξύ των μελών της οικογένειας απαγορεύεται.

Άρθρο 3

Η ενδοοικογενειακή βία ως τεκμήριο κλονισμού του γάμου.

ΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1439 του Αστικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Εφόσον ο εναγόμενος δεν αποδεικνύει το αντίθετο, ο κλονισμός τεκμαίρεται σε περίπτωση διγαμίας ή μοιχείας αυτού, εγκατάλειψης του ενάγοντος ή επιβουλής της ζωής του από τον εναγόμενο, καθώς και σε περίπτωση άσκησης από τον εναγόμενο ενδοοικογενειακής βίας εναντίον του ενάγοντος.»

Άρθρο 4

Σωματική βία σε βάρος ανηλίκων.

Επί ασκήσεως σωματικής βίας σε βάρος ανηλίκου, ως μέσου σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής του, εφαρμόζεται το άρθρο 1532 του Αστικού Κώδικα.

Άρθρο 5

Χρηματική ικανοποίηση.

Η κατά το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης του παθόντος για μια από τις πράξεις του παρόντος νόμου, δεν μπορεί να είναι κατώτερη των χιλίων (1.000) ευρώ, εκτός αν ο ίδιος ο παθών ζήτησε μικρότερο ποσό.

Άρθρο 6

Ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη.

ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προξενεί σε άλλο μέλος αυτής σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του, υπό την έννοια του εδαφίου α' της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα, ή με συνεχή συμπεριφορά προξενεί εντελώς ελαφρά κάκωση ή βλάβη της υγείας του, με την έννοια του εδαφίου β' της παραπάνω διάταξης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.

2. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου είναι δυνατόν να προκαλέσει στο θύμα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Αν επακολογήσει βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο υπαίτιος επεδίωκε ή γνώριζε και αποδέχθηκε το αποτέλεσμα της πράξης του, τιμωρείται με κάθειρξη.

3. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου τελέσθηκε σε βάρος εγκύου ή σε βάρος μέλους της οικογένειας το οποίο, από οποιαδήποτε αιτία, είναι ανίκανο να αντισταθεί, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και αν η πράξη τελέσθηκε ενώπιον ανήλικου μέλους της οικογένειας, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

4. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου συνιστά μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης επικίνδυνης για την υγεία, ή ψυχικού πόνου ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη ιδίως με την παρατεταμένη απομόνωση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη. Αν το θύμα είναι ανήλικος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 7

Ενδοοικογενειακή παράνομη βία και απειλή.

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο εξαναγκάζει άλλο μέλος χρησιμοποιώντας βία ή απειλή με σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή χωρίς το θύμα να υποχρεούται προς τούτο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών, ανεξάρτητα από το αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον του ίδιου του θύματος ή κάποιου από τους οικείους του υπό την έννοια της περίπτωσης β' του άρθρου 13 του Ποινικού Κώδικα.

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

2. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προκαλεί τρόμο ή ανησυχία σε άλλο μέλος της οικογένειας, απειλώντας το με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη, τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρο 8

Βιασμός και κατάχρηση σε ασέλγεια.

1. Η παρ. 1 του άρθρου 336 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη ασελγή πράξη ή σε ανοχή της, τιμωρείται με κάθειρξη.»

2. Η παρ. 1 του άρθρου 338 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενης ανικανότητάς του ν' αντισταθεί, ενεργεί επί αυτού συνουσία ή άλλη ασελγή πράξη, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών».

Άρθρο 9

Ενδοοικογενειακή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας.

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου μέλους της, με ιδιαίτερα ταπεινωτικό λόγο ή έργο που ανάγεται στη γενετήσια ζωή του, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

1. Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών μέχρι τριών ετών τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι ανήλικος.

2. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 10

Παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης.

Όποιος σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας απειλεί μάρτυρα ή μέλος της οικογένειας του ή ασκεί βία εναντίον του ή τον δωροδοκεί, με σκοπό την παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών μέχρι τριών ετών.

Άρθρο 11

Προϋποθέσεις.

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

1. Στα πλημμελήματα ενδοοικογενειακής βίας ο αρμόδιος για την άσκηση ποινικής δίωξης εισαγγελέας διερευνά τη δυνατότητα διαμεσολάβησης κατά τη διαδικασία των επόμενων άρθρων.

2. Προϋπόθεση για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης είναι η υποβολή ανεπιφύλακτης δήλωσης εκ μέρους του προσώπου στο οποίο αποδίδεται η τέλεση του εγκλήματος, ότι είναι πρόθυμο σωρευτικά:

α) να υποσχεθεί ότι δεν θα τελέσει στο μέλλον οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας (λόγος τιμής) και ότι σε περίπτωση συνοίκησης δέχεται να μείνει εκτός οικογενειακής κατοικίας για εύλογο χρονικό διάστημα, εάν το προτείνει το θύμα. Για την υπόσχεση αυτή συντάσσεται έκθεση κατά τα άρθρα 148 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

β) να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό - θεραπευτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε δημόσιο φορέα, σε όποιον τόπο και για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται τούτο αναγκαίο από τους αρμόδιους θεραπευτές. Ο υπεύθυνος του προγράμματος πιστοποιεί την ολοκλήρωση της παρακολούθησης του. Το σχετικό πιστοποιητικό επισυνάπτεται στο φάκελο της δικογραφίας. Αναφέρονται δε σ' αυτό αναλυτικά, το αντικείμενο του συμβουλευτικού - θεραπευτικού προγράμματος και ο αριθμός των συνεδριών που παρακολούθησε ο ενδιαφερόμενος.

γ) να άρει ή να αποκαταστήσει εφόσον είναι δυνατόν αμέσως τις συνέπειες που προκλήθηκαν απ' την πράξη και να καταβάλει εύλογη χρηματική ικανοποίηση στον παθόντα.

3. Αν το θύμα της ενδοοικογενειακής βίας είναι ανήλικος, η ποινική διαμεσολάβηση ενεργείται υπέρ αυτού και από κοινού από τον κατά τόπον αρμόδιο εισαγγελέα ανηλίκων και τον ασκούντα την επιμέλεια, εφόσον αυτός δεν είναι το ίδιο πρόσωπο με τον φερόμενο ως δράστη του εγκλήματος. Αν δεν υπάρξει ομοφωνία, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή. Ο ανήλικος που έχει συμπληρώσει το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας του, μπορεί εφόσον το επιθυμεί να παρίσταται κατ' αυτήν και να ακούγεται. Τα πρόσωπα του πρώτου εδαφίου

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

αντιπροσωπεύουν τον ανήλικο στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης και για τις αστικές αξιώσεις.

4. Οι σχετικές με την ποινική διαμεσολάβηση διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται, αν ο φερόμενος ως δράστης της πράξεως ενδοοικογενειακής βίας είναι επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας του ανηλίκου.

5. Αν την πράξη ενδοοικογενειακής βίας σε βαθμό πλημμελήματος φέρεται να έχει τελέσει ανήλικος, εφαρμόζεται το άρθρο 45Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 12

Διαδικασία.

1. Αν σε βάρος του υπαιτίου κινηθεί η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ποινική διαμεσολάβηση επιτρέπεται μόνον εφόσον το δικαστήριο αναβάλει την εκδίκαση της υπόθεσης κατά τις διατάξεις του άρθρου 423 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Στην περίπτωση αυτή, η σχετική διαδικασία χωρεί κατά τις παραγράφους 3 έως 6 του παρόντος άρθρου. Το δικαστήριο που αναβάλλει την εκδίκαση της υπόθεσης κατά το πρώτο εδάφιο, εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν συντρέχει περίπτωση να επιβληθούν στον υπαίτιο περιοριστικοί όροι κατά το άρθρο 18 του παρόντος νόμου.

2. Αν σε βάρος του φερόμενου ως δράστη ενεργείται προκαταρκτική εξέταση, ο εισαγγελέας πριν από κάθε άλλη ενέργεια:

α) μπορεί να διατάσσει τη διενέργεια ιατρικής πραγματογνωμοσύνης στο φερόμενο ως θύμα, προκειμένου να ερευνηθεί η βασιμότητα της καταγγελίας για την σε βάρος του τέλεση της πράξεως,

β) εξετάζει ο ίδιος κάθε μάρτυρα που προτείνεται, καθώς και τα πρόσωπα της οικογένειας ή παραγγέλλει την εξέταση αυτών από τους αρμόδιους ανακριτικούς υπαλλήλους, και

γ) καλεί το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η τέλεση της πράξεως να παράσχει στον ίδιο ή στον αρμόδιο ανακριτικό υπάλληλο εξηγήσεις υπό τους όρους του άρθρου 31 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

3. Αν ο παρέχων εξηγήσεις δεν υποβάλει ο ίδιος, ή μέσω του συνηγόρου του, την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 δήλωση περί ποινικής διαμεσολάβησης, καλείται, προς τούτο, από τον αρμόδιο εισαγγελέα. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να λάβει προθεσμία τριών ημερών για να απαντήσει.

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

4. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι θετική, ο εισαγγελέας ενημερώνει τον παθόντα ή τον συνήγορο του για την κατά τα ανωτέρω δήλωση του ενδιαφερομένου και, αν υποβληθεί σχετικό αίτημα, παρέχεται στον παθόντα προθεσμία, το πολύ τριών ημερών, για να δηλώσει αν δέχεται τη διαμεσολάβηση.

5. Αν η απάντηση του παθόντος είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει ή δεν επέλθει συμφωνία ως προς τους όρους της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 11, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παθόντος είναι θετική, ο εισαγγελέας με διάταξη του θέτει τη δικογραφία σε ειδικό αρχείο της εισαγγελίας. Κατά της διατάξεως αυτής δεν χωρεί προσφυγή.

6. Αν τα πρόσωπα στα οποία αποδίδεται η τέλεση της πράξης είναι περισσότερα, για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης απαιτείται μεταξύ τους συμφωνία. Το ίδιο ισχύει και αν η φερόμενη ως τελεσθείσα πράξη αφορά περισσότερα θύματα. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία κατά τα προηγούμενα εδάφια, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή.

7. Η συμφωνία των διαδίκων μερών για την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 του παρόντος έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης μπορεί να υποβληθεί στον αρμόδιο εισαγγελέα και με σχετικό πρακτικό εκ μέρους των συνηγώρων τους.

Άρθρο 13

Ποινικές συνέπειες.

1. Η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης καταχωρίζεται σε ειδική μερίδα στο δελτίο ποινικού μητρώου και τηρείται για χρονικό διάστημα ίσο προς τον εκ του νόμου προβλεπόμενο χρόνο παραγραφής του εγκλήματος στο οποίο αφορά.

2. Αν ο ενδιαφερόμενος συμμορφωθεί προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης για χρονικό διάστημα τριών ετών, τότε η σχετική διαδικασία ολοκληρώνεται και εξαλείφεται η ποινική αξίωση της πολιτείας για το έγκλημα που αφορά.

3. Η διαπιστούμενη από τον εισαγγελέα υπαίτια μη ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης διακόπτει τη διαδικασία και προκαλεί την αναδρομική άρση των

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

επελθόντων αποτελεσμάτων. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ανασύρει τη δικογραφία από το αρχείο, η δε ποινική διαδικασία συνεχίζεται κατά τις οικείες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, χωρίς να επιτρέπεται πλέον η υποβολή νέου αιτήματος για ποινική διαμεσολάβηση.

4. Ενόσω διαρκεί η διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης, τελεί σε εκκρεμοδικία η πράξη στην οποία αυτή αφορά. Η άσκηση ποινικής δίωξης για πράξη για την οποία εξαλείφθηκε η ποινική αξίωση της πολιτείας, λόγω ολοκλήρωσεως της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης, είναι απαράδεκτη. Η παραγραφή της πράξης αναστέλλεται μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης.

5. Η άρνηση ενός εκ των διαδίκων μερών να δεχθεί τη διαμεσολάβηση ή η αποτυχία ολοκλήρωσεώς της, για οποιαδήποτε αιτία, δεν επάγονται σε βάρος αυτών καμία αρνητική ουσιαστική ή δικονομική συνέπεια στην ποινική δίκη που επακολουθεί.

6. Στην παρ. 3 του άρθρου 574 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται στοιχείο γ', το οποίο έχει ως εξής:

«γ) η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας.»

Άρθρο 14

Αστικές συνέπειες.

1. Η συμφωνία των διαδίκων για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης ισχύει ως συμβιβασμός ως προς τις χρηματικές αξιώσεις από το έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας. Μόνη η συμφωνία του παθόντος συζύγου για την έναρξη της διαδικασίας δεν εμποδίζει την άσκηση αγωγής διαζυγίου ή την υποβολή αιτήσεως συναινετικής λύσεως του γάμου, την πρόοδο της δίκης και τη λύση του γάμου.

2. Η εντός τριετίας από την αρχειοθέτηση της υπόθεσης μη συμμόρφωση του φερόμενου ως δράστη προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης παρέχει στο θύμα του εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας το δικαίωμα να ζητήσει, με αγωγή του, την ανατροπή της συμφωνίας, όσον αφορά στις χρηματικές αξιώσεις. Με την άσκηση της αγωγής ανατροπής αναβιώνουν οι χρηματικές αξιώσεις του παθόντος, τα δε καταβληθέντα λόγω της συμφωνίας αναζητούνται κατά τις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού.

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

3. Μετά την ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης αποκλείεται η ανατροπή της συμφωνίας, εξ οιαδήποτε λόγου και η αναζήτηση των καταβληθέντων σε συμμόρφωση αυτής. Τα ίδια αποτελέσματα επιφέρει και η λύση του γάμου μεταξύ των συζύγων εντός της τριετίας.

Άρθρο 15

Προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης.

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Στο τέλος του άρθρου 735 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προστίθεται εδάφιο, το οποίο έχει ως εξής:

«Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να διατάσσεται ιδίως η απομάκρυνση του καθ' ου από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκηση του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του αιτούντος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας.»

Άρθρο 16

Παραγραφή.

Αν οι πράξεις των άρθρων 6, 7 και 9 του παρόντος στρέφονται κατά ανηλίκου, η έναρξη της προθεσμίας παραγραφής αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωση του.

Άρθρο 17

Ποινική δίωξη.

1. Η ποινική δίωξη για τα εγκλήματα των άρθρων 6, 7, 9 και 10 ασκείται αυτεπαγγέλτως.

2. Σε βάρος του υπαιτίου εφαρμόζεται η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 18

Περιοριστικοί όροι.

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας είναι δυνατόν, αν υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες κρίνεται απαραίτητο για την προστασία της σωματικής και ψυχικής υγείας του θύματος, να επιβληθεί στον κατηγορούμενο από το αρμόδιο ποινικό δικαστήριο στο οποίο παραπέμπεται να

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

δικαστεί ή από τον αρμόδιο ανακριτή ή από το δικαστικό συμβούλιο και για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται, ο περιοριστικός όρος της απομάκρυνσής του από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκησή του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του θύματος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας. Η ισχύς του παραπάνω περιοριστικού όρου παύει αυτοδικαίως μετά την έκδοση οριστικής αποφάσεως ή της διατάξεως του εισαγγελέα με την οποία αρχειοθετείται η υπόθεση λόγω ποινικής διαμεσολάβησης.

2. Ο περιοριστικός όρος που έχει επιβληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου είναι δυνατόν να ανακληθεί, αντικατασταθεί ή τροποποιηθεί από το αρμόδιο δικαστικό όργανο που τον επέβαλε, με αίτηση του κατηγορουμένου, στην οποία αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους επιβάλλεται η ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίηση του. Για τη συζήτηση της αιτήσεως κλητεύετε υποχρεωτικά ο παθών, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά.

3. Το δικαστικό όργανο που είναι αρμόδιο κατά την παράγραφο 1 για την επιβολή, ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίηση των περιοριστικών όρων, μπορεί να ζητήσει συμβουλευτικά τη γνώμη ψυχιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και άλλων επιστημόνων με ειδικές γνώσεις σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας, εφόσον τα πρόσωπα αυτά εργάζονται σε δημόσιο φορέα υγείας.

Άρθρο 19

Εξέταση μαρτύρων.

1. Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, μέλη της οικογένειας εξετάζονται ως μάρτυρες χωρίς όρκο.

2. Οι ανήλικοι κατά την εκδίκαση των υποθέσεων της προηγούμενης παραγράφου δεν κλητεύονται ως μάρτυρες στο ακροατήριο, αλλά αναγιγνώσκεται η κατάθεση τους, εφόσον υπάρχει, εκτός εάν η εξέτασή τους κρίνεται αναγκαία από το δικαστήριο.

Άρθρο 20

Υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας.

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας, οι αρμόδιες

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

αστυνομικές αρχές που διενεργούν προανάκριση, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 243 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, απαγορεύεται να ανακοινώνουν με οποιονδήποτε τρόπο το ονοματεπώνυμο του θύματος και του κατηγορουμένου, τη διεύθυνση κατοικίας τους, καθώς και οποιαδήποτε άλλα στοιχεία είναι δυνατόν να αποκαλύψουν την ταυτότητα τους.

2. Οι παραβάτες της διατάξεως αυτής τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

Άρθρο 21

Κοινωνική συμπαράσταση.

ΑΡΩΓΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

1. Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δικαιούνται ηθικής συμπαράστασης και της αναγκαίας υλικής συνδρομής από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που λειτουργούν ειδικά για τους σκοπούς αυτούς υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και από κοινωνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

2. Οι αστυνομικές αρχές που επιλαμβάνονται, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας υποχρεούνται, εφόσον το ζητήσει το θύμα, να ενημερώσουν αυτό και τους παραπάνω φορείς, ώστε να παρασχεθεί αμέσως η απαραίτητη, κατά περίπτωση, αρωγή.

Άρθρο 22

Ευεργέτημα πενίας.

Στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης, εξαιτίας του συγκεκριμένου περιστατικού, παρέχεται το ευεργέτημα της πενίας με μόνη την απόδειξη του περιστατικού βίας, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 194 επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αν αδυνατούν να καταβάλουν έστω και προσωρινά τις απαιτούμενες δικαστικές δαπάνες.¹²

Σε περίπτωση που η γυναίκα υποστεί κακοποίηση μπορεί:

1. Να υποβάλει μήνυση κατά του δράστη(προφορική ή γραπτή) σε οποιοδήποτε αστυνομικό τμήμα, να ζητήσει την καταγραφή του περιστατικού κακοποίησης στο βιβλίο συμβάντων του αστυνομικού τμήματος και να ζητήσει αντίγραφο.

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

2. Να ζητήσει από τον εισαγγελέα υπηρεσίας να δώσει έγγραφη εντολή στο αρμόδιο αστυνομικό τμήμα να καλέσουν τον δράστη προκειμένου να του γίνουν "συστάσεις" (εάν δεν θέλει να υποβάλει μήνυση εναντίον του).

3. Να ζητήσει από τον εισαγγελέα να δώσει εντολή στον αρμόδιο ιατροδικαστή να υποβληθεί σε ιατροδικαστική εξέταση. Αφού μεταβεί στην ιατροδικαστική υπηρεσία και υποβληθεί σε ιατρικές εξετάσεις μπορεί να ζητήσει να λάβει αντίγραφο της ιατροδικαστικής εξέτασης.

4. Αν πάει σε νοσοκομείο μπορεί να ζητήσει να καταγραφεί το περιστατικό στο βιβλίο συμβάντων ως κακοποίηση και να κρατήσει αντίγραφο. Μπορεί ακόμα, να ζητήσει την κοινωνική υπηρεσία του νοσοκομείου, η οποία μπορεί να την στηρίξει σ' ένα πρώτο επίπεδο, καθώς και να την ενημερώσει ή και να τη παραπέμψει στους κατάλληλους φορείς.

5. Εάν δεν επιθυμεί να επιστρέψει στη συζυγική στέγη μπορεί να μετακομίσει προσωρινά με τα ανήλικα της. Καλό όμως είναι να έχει ζητήσει προηγουμένως την καταγραφή του γεγονότος της κακοποίησης στο βιβλίο συμβάντων της αστυνομίας ή να στείλει μια εξώδικο δήλωση που να ανακοινώνει στο σύζυγο τη μετοίκιση τη δικής της ή και των παιδιών της.²⁶

ε) Νομικά δικαιώματα θύματος

Εγγυείστε:

1. Το δικαίωμα να ενημερώνεστε, να είστε παρών και να εισακουστείτε για οτιδήποτε σχετικό με τις νομικές διαδικασίες απόδοσης δικαιοσύνης κατά τη διάρκεια όλων των κρίσιμων σταδίων καθώς και να ξέρετε πως μπορείτε να συμμετέχετε στις διαδικασίες αυτές.

2. Έχετε το δικαίωμα να ενημερώνεστε για το ρόλο σας στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης συμπεριλαμβανομένου τι μπορείτε να περιμένετε από το σύστημα και τι το σύστημα περιμένει από εσάς.

3. Έχετε το δικαίωμα να ζητήσετε αποζημίωση μέσα από το Πρόγραμμα Αποζημίωσης Θύματος.

4. Έχετε το δικαίωμα να προστατεύεστε από τον εκφοβισμό.

5. Έχετε το δικαίωμα να ενημερωθείτε για την σύλληψη του κατηγορουμένου.

6. Έχετε το δικαίωμα να πληροφορηθείτε τυχόν αλλαγές στο Πρόγραμμα.

7. Έχετε το δικαίωμα να υποβάλετε Μηνυτήρια Αναφορά στο δικαστήριο και να επιδιώξετε δικαστική αποκατάσταση από τον προσβάλλον.²³

«ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

8. Έχετε το δικαίωμα στην άμεση και έγκαιρη κατάθεση της υπόθεσης.
9. Έχετε το δικαίωμα στην εκ των προτέρων γνωστοποίηση σχετικά με την απελευθέρωση του κατηγορουμένου ή οποιαδήποτε αλλαγή στους περιοριστικούς όρους, συμπεριλαμβανομένου την απόδραση του κατηγορουμένου.
10. Έχετε το δικαίωμα να απαιτήσετε βοήθεια στο να εξηγήσετε σε εργοδότες και πιστωτικές για το χαμένο χρόνο και/ή για σοβαρή χρηματική απώλεια που συνέβη ως άμεσο αποτέλεσμα του εγκλήματος ή της συνεργασίας σας στην υπόθεση.
11. Έχετε το δικαίωμα να απαιτήσετε την παρουσία Συνηγόρου θύματος κατά τη διάρκεια των σταδίων των νομικών δράσεων.

Αν σκέφτεστε να πάρετε διαζύγιο:

1. Μπορείτε να επιδιώξετε την έκδοση συναινετικού διαζυγίου εάν συμφωνεί και ο σύζυγός σας.
2. Μπορείτε να επιδιώξετε την έκδοση διαζυγίου ανεξάρτητα με το αν επιθυμεί ο σύζυγός σας.

Είτε έχετε υποστεί κακοποίηση είτε όχι:

1. Δικαιούστε να ζητήσετε διατροφή η οποία μπορεί να αναπροσαρμόζεται ανά δυο χρόνια με δικαστική απόφαση για τα παιδιά σας εάν είναι ανήλικα ή σπουδάζουν ή για εσάς εάν δεν μπορείτε να εργαστείτε.
2. Δικαιούστε να ζητήσετε τη ρύθμιση της χρήσης της οικογενειακής στέγης, δηλαδή το δικαίωμα να συνεχίζετε να διαμένετε στο χώρο που χρησιμοποιούσατε ως οικογενειακή στέγη ακόμα και αν ανήκει στο σύζυγο σας.
3. Δικαιούστε να ζητήσετε την επιμέλεια των παιδιών σας. Για την άμεση ικανοποίηση των παραπάνω δικαιωμάτων μπορείτε να ασκήσετε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων με την οποία θα ρυθμιστούν τα παραπάνω ζητήματα.
4. Εάν τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν μετά το γάμο ανήκουν στο σύζυγο μπορείτε να διεκδικήσετε μετά από τρία χρόνια διάστασης, ή μετά την έκδοση του διαζυγίου το 1/3 τουλάχιστον από αυτά.
5. Εάν ο σύζυγος δεν υπακούσει σε οποιαδήποτε δικαστική απόφαση (μη καταβολή διατροφής, παραβίαση διατάξεων για την επικοινωνία με τα παιδιά κ.ά.) διαπράττει ποινικό αδίκημα που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης.²⁶

Οδηγός επιβίωσης

Μόνο οι κακοποιημένες γυναίκες μπορούν ν' αποφασίσουν τι θα κάνουν με τη σχέση τους. Το αν θα μείνουν ή αν θα φύγουν είναι αποκλειστικά δική τους απόφαση. Είναι όμως σημαντικό να έχουν έτοιμο ένα σχέδιο «απόδρασης» αν αισθάνονται ότι ο κίνδυνος είναι μεγάλος. Η βρετανική οργάνωση Women's Aid (Βοήθεια Γυναικών), η οποία παρέχει υπηρεσίες σε θύματα οικογενειακής βίας, στο πλαίσιο εκστρατείας ενημέρωσης με την υποστήριξη της εταιρείας The Body Shop συνέταξε ένα χρήσιμο εγχειρίδιο επιβίωσης σε περίπτωση φυγής. Οι συντάκτες του οδηγού δίνουν πρακτικές συμβουλές για την ώρα της κρίσης.

Τι να πάρετε μαζί σας αν χρειαστεί να εγκαταλείψετε τον σύντροφό σας:

- Ταυτότητα
- Πιστοποιητικό γέννησης (και των παιδιών)
- Διαβατήριο, άδεια εργασίας ή άσκησης επαγγέλματος
- Χρήματα, βιβλιάρια καταθέσεων, βιβλιάρια επιταγών, πιστωτικές κάρτες.
- Κλειδιά (σπιτιού, αυτοκινήτου, γραφείου)
- Φάρμακα
- Ατζέντα με διευθύνσεις
- Ρουχισμό και είδη ατομικής καθαριότητας
- Επίσης, πάρτε μαζί σας όλα τα έγγραφα που έχουν σχέση με τις επιθέσεις βίας που έχετε δεχτεί, όπως εκθέσεις από την αστυνομία, διατάγματα δικαστηρίου, αντίγραφα ιατρικών αναφορών και ιατροδικαστικές εκθέσεις ¹⁹

**ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ
ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ**

α) Μια μικρή ιστορική αναδρομή

Είναι χρήσιμο να καταγράψουμε τις αξιόλογες δράσεις και πρωτοβουλίες που αναπτύχθηκαν στο παρελθόν. Το «Σπίτι των Γυναικών», το «Βιβλιοπωλείο των Γυναικών» καθώς και αυτόνομες φεμινιστικές ομάδες και κινήσεις αναπτύσσουν πλούσιο προβληματισμό και δράσεις ενάντια στη σεξιστική βία τις δεκαετίες του '70 και του '80. Διοργανώνουν πλήθος κινητοποιήσεων ενάντια στο βιασμό και διαδηλώσεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των γυναικών τη νύχτα. Διαμαρτύρονται και καταγγέλλουν τη βία κατά των γυναικών καθώς και το ρόλο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Οι γυναικείες οργανώσεις όπως ο «Σύνδεσμος για τα δικαιώματα της Γυναίκας», η «Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών», η «Ένωση Γυναικών Ελλάδας» κλπ. συνέβαλλαν στη διαμόρφωση του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών και γενικότερα την θεσμική κατοχύρωση της ισότητας των φύλων, συμμετέχοντας και παρεμβαίνοντας στις ανάλογες νομοπαρασκευαστικές επιτροπές.

Η «Φεμινιστική Ομάδα Καισαριανής» λειτουργούσε επί σειρά ετών τηλεφωνική γραμμή S.O.S. σε καθαρά εθελοντική βάση. Ακόμα, είχαμε τη λειτουργία κοινωνικού γραφείου καταγγελιών με τηλεφωνική γραμμή S.O.S. από το «Παρατηρητήριο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας». Τηλεφωνική γραμμή S.O.S. λειτούργησε επί σειρά ετών και στη Θεσσαλονίκη.

Στα πλαίσια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας «ΔΑΦΝΗ», γυναικείες οργανώσεις και συγκεκριμένα η «Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών» σε συνεργασία με την «Επιτροπή για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των Γυναικών» και η «Αδέσμευτη Κίνηση Γυναικών» υλοποιούν προγράμματα που περιλαμβάνουν: α) Δημοσιοποίηση του προβλήματος και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, β) Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση αστυνομικών και δικαστών, γ) Έρευνα σχετικά με τη στάση του πληθυσμού για τις γυναίκες πρόσφυγες και τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση, δ) Ενημέρωση και πληροφόρηση των προσφύγων γυναικών, ε) Δημιουργία δικτύου γυναικείων οργανώσεων με σκοπό την ανάπτυξη πολιτικών για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

Στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος «ΑΡΙΑΔΝΗ», το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης συνεργάστηκε με γυναικείες οργανώσεις για την οργάνωση σεμιναρίου ευαισθητοποίησης αστυνομικών σε θέματα βίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης γυναικών. Ακόμα, είχαμε το σεμινάριο που διοργάνωσε η «Παναθηναϊκή», με στόχο

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

την ευαισθητοποίηση των φοιτητών της αστυνομίας σε θέματα βίας κατά των γυναικών.

Το «Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας» ανέπτυξε καμπάνια με θέμα: «ΣΠΑΖΟΝΤΑΣ ΤΗ ΣΙΩΠΗ, Βία στην Οικογένεια « Ένα έγκλημα πίσω από κλειστά παράθυρα», κατά το 2000.

Το «Δίκτυο για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των Γυναικών» δραστηριοποιήθηκε στην κατεύθυνση της δημοσιοποίησης του προβλήματος, της συμπαράστασης προς τις γυναίκες θύματα βίας και της διευκόλυνσης στην παροχή βοήθειας. Ακόμα, συμμετείχε σε διεθνείς εκστρατείες συμπαράστασης και αλληλεγγύης, όπως η καταδίκη βιασμών σε εμπόλεμες συρράξεις.

Το «Ινστιτούτο Ισότητας» έχει δραστηριοποιηθεί κυρίως στην ενημέρωση και δημοσιοποίηση του προβλήματος του Ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων αλλά και άλλων προβλημάτων όπως η πορνεία και προβλήματα υγείας των γυναικών.

Τέλος, το «Φεμινιστικό Κέντρο Αθήνας» εκφράζοντας την αλληλεγγύη του προς γυναίκες της Νιγηρίας καταδικασμένες σε θάνατο με λιθοβολισμό βάσει του νόμου της Σαρία, έχει διοργανώσει κινητοποιήσεις στην πρεσβεία της Νιγηρίας στην Αθήνα.⁹

β) Κοινωνική Υποδομή

Στην Ελλάδα, η Γενική Γραμματεία Ισότητας λειτουργεί 2 Κέντρα Κακοποιημένων Γυναικών στην Αθήνα και στον Πειραιά και έναν ξενώνα - καταφύγιο κακοποιημένων γυναικών στην Αθήνα, σε συνεργασία με το Δήμο Αθηναίων. Τα παραρτήματα του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας σε 5 μεγάλες πόλεις της χώρας είναι στελεχωμένα με ειδικό προσωπικό που ασχολείται με τη στήριξη και την προστασία γυναικών θυμάτων βίας.

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) (πρώην ΕΚΑΚΒ), είναι ο καθ' ύλην αρμόδιος κρατικός φορέας για την υποστήριξη και φιλοξενία θυμάτων κακοποίησης, ο οποίος λειτουργεί 4 ξενώνες φιλοξενίας, 9 Κέντρα Κοινωνικής Στήριξης σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και την Τηλεφωνική Γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας 197, η οποία λειτουργεί 24 ώρες και παρέχει ψυχολογική υποστήριξη, συμβουλευτική πληροφόρηση και ενημέρωση για θέματα πρόνοιας.

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

Το φθινόπωρο του 2004 είχαμε τη δημιουργία Κέντρου υποστήριξης και φιλοξενίας για θύματα σωματεμπορίας από το Υπουργείο Μακεδονίας & Θράκης στη Βόρεια Ελλάδα. Σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη οι «Γιατροί του Κόσμου» λειτουργούν ξενώνα για γυναίκες θύματα σωματεμπορίας και στην πόλη των Ιωαννίνων οι γυναικείες οργανώσεις λειτουργούν μονάδα υποδοχής γυναικών θυμάτων βίας. Στήριξη σε γυναίκες που υφίστανται βία προσφέρει το Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας, σε μια προσπάθεια να απαλύνει τον πόνο των ατόμων αυτών που δεν έχουν τη δυνατότητα να ξεφύγουν από την καθημερινότητα που τις ταλαιπωρεί.

Ο «Σύνδεσμος για τα δικαιώματα της Γυναίκας» επί σειρά ετών παρέχει δωρεάν νομικές συμβουλές για τη βία στην οικογένεια και έχει δραστηριοποιηθεί στην κατεύθυνση της αντιμετώπισης του προβλήματος της σωματεμπορίας.

Το «Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης» λειτουργεί τη γραμμή S.O.S. «δίπλα σου» για θύματα οικογενειακής βίας και γραμμή S.O.S. για θύματα σωματεμπορίας. Επίσης, λειτουργεί καταφύγιο για θύματα ενδοοικογενειακής βίας και σωματεμπορίας.

Στην Αθήνα λειτουργεί από το 1987 η «Γυναικεία Ομάδα Αυτοάμυνας» με εβδομαδιαίες προπονήσεις και λεκτική αυτοάμυνα. Διοργανώνει ανοικτά σεμινάρια αυτοάμυνας στην περιοχή της πρωτεύουσας και στην επαρχία. Ακόμα, έχει διαμορφώσει ειδική κατάσταση συμβουλών αυτοάμυνας που διακινεί δωρεάν στις γυναίκες.

Θα πρέπει ακόμα να τονίσουμε και τις δράσεις που αναπτύσσει η «Αδέσμευτη Κίνηση Γυναικών», η οποία δραστηριοποιείται για το πρόβλημα της πορνείας επί σειρά ετών, ερευνώντας και δημοσιοποιώντας το, καταγγέλλοντας τη λειτουργία των παράνομων κυκλωμάτων, ασκώντας πίεση για τη λήψη σοβαρών μέτρων αντιμετώπισης του προβλήματος αυτού και διαμορφώνοντας δομές συμπαράστασης και αλληλεγγύης προς τις γυναίκες θύματα αυτής της μορφής βίας.

Ανάλογες δράσεις αναπτύσσει τα τελευταία χρόνια η «Φεμινιστική Πρωτοβουλία για την καταναγκαστική πορνεία των αλλοδαπών γυναικών», με στόχο τη συμπαράσταση και πληροφόρηση των προσφύγων γυναικών, την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, την άσκηση πίεσης προς την πολιτική εξουσία για τη λήψη μέτρων αντιμετώπισης του προβλήματος της σωματεμπορίας και τις κινητοποιήσεις στα δικαστήρια με σκοπό την παραδειγματική τιμωρία των μαστροπών.

Το «Stop Now against trafficking» είναι ένα από τα προγράμματα του «Κέντρου Έρευνας και Δράσης για την Ειρήνη». Υπό το συντονισμό του προγράμματος αυτού

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

συστάθηκε η «Ομάδα Γαλατσίου» αποτελούμενη από διάφορες οργανώσεις, η οποία επεξεργάστηκε το θεσμικό πλαίσιο για τη σωματεμπορία.

Το 2003 η Ομάδα Γυναικών Θεσσαλονίκης ξεκίνησε καμπάνια για την καταναγκαστική πορνεία. Επίσης, θα πρέπει να σημειώσουμε τις ποικίλες πρωτοβουλίες και κινητοποιήσεις της Ομάδας και του Δικτύου Γυναικών Θεσσαλονίκης για την αντιμετώπιση της βίας.

Σε επίπεδο ηλεκτρονικής ενημέρωσης είναι σημαντική η δράση του Φεμινιστικού Δικτύου και του ηλεκτρονικού περιοδικού Infofemina. Κινώντας την πληροφόρηση και τις καμπάνιες ασκούν πίεση τόσο προς την ελληνική όσο και προς ξένες κυβερνήσεις για την καταπολέμηση του προβλήματος της βίας κατά των γυναικών και συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης.

Στις 31 Μαΐου 2003 συστάθηκε το Εθνικό Παρατηρητήριο για τη βία κατά των γυναικών, με βασικούς φορείς το «Ευρωπαϊκό Λόμπι Γυναικών» και το «Δίκτυο για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών» από την πλευρά των μη κυβερνητικών οργανώσεων και τη «Γενική Γραμματεία Ισότητας» από την πλευρά των κυβερνητικών οργανώσεων.

Το φεμινιστικό και γυναικείο κίνημα ενεργοποιείται, επίσης, στην κατεύθυνση της δημοσιοποίησης του προβλήματος και της ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, της συμπαραστάσης σε γυναίκες θύματα βίας σε δικαστήρια και φορείς, συμβάλλοντας έτσι στην παραδειγματική τιμωρία των δραστών.

Τέλος, στήριξη και βοήθεια παρέχεται και από άλλες υπηρεσίες κυβερνητικών φορέων, όπως ιατροδικαστικές υπηρεσίες, νοσοκομεία, αστυνομία, Δικηγορικοί Σύλλογοι και μη κυβερνητικών φορέων, όπως οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κοινωνικής αρωγής, το «Κέντρο Στήριξης Οικογένειας» της «Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών», συνδικαλιστικά σωματεία κλπ.⁹

γ) Που ν' απευθυνθούν οι κακοποιημένες γυναίκες

Τα κέντρα υποδοχής κακοποιημένων γυναικών στην πόλη της **Αθήνας** είναι:

- **Γραμμή SOS της Γενικής Γραμματείας Ισότητας** 2103220900
- **Κέντρα Υποδοχής Κακοποιημένων Γυναικών (Γ.Γ.Ι.)** Αθήνα: 2105235318 και 2105235250 / Πειραιάς: 2104112091 και 2104129101
- **Δίκτυο για την Καταπολέμηση της Ανδρικής Βίας κατά των Γυναικών** 2103828126

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

- Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας / Βοήθεια για τη βία μέσα στην οικογένεια 2103616232
- Γυναικεία Ομάδα Αυτοάμυνας 2105221101 και 2105316467
- Ιατροδικαστική Υπηρεσία Αθήνας Ακαδημίας 60, 2103613340
- Ιατροδικαστική Υπηρεσία Πειραιά Γούναρη 31, 2104177876

Κέντρα στην πόλη της **Θεσσαλονίκης** είναι:

- **Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών MAKINE** Αισώπου 24, τηλεφωνική γραμμή SOS 2310556007 (παρέχει: κοινωνική υπηρεσία, νομική υποστήριξη, ψυχολογική υποστήριξη, συμβουλευτική απασχόληση)
- **Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ)** Συγγρού 30, 2310517959 (παρέχει : μονάδα απασχόλησης, πληροφόρηση για εργασιακά θέματα, νομική συμβουλευτική και πληροφόρησης, ψυχολογική υποστήριξη, κοινωνική υποστήριξη)
- **Γραφείο Γυναικείων θεμάτων Δήμου Θεσσαλονίκης** Δωδεκανήσου 6, 2310555053 και 2310528483 (παρέχει: συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη των γυναικών, νομική πληροφόρηση, παροχή πληροφοριών για θέματα που ενδιαφέρουν τη γυναίκα)

Υπάρχουν επίσης παραρτήματα ΚΕΘΙ στην **Πάτρα** (Κανακάρη 101B, 2610620059), το **Βόλο** (Αναλήψεως 170, 2421078218-9) και το **Ηράκλειο** (Οδός 1866, Αρ. 105, 2810341387).²⁵

δ) Τι πρέπει να κάνει η πολιτεία

Αυτό που πρέπει επειγόντως να βελτιωθεί είναι η συμπεριφορά των αστυνομικών που προτιμούν να μην ασχολούνται με ανάλογες καταγγελίες. Η κλασική αντίδραση του αστυνομικού, στη γυναίκα που περνάει την πόρτα του αστυνομικού τμήματος για να υποβάλλει μήνυση και να ζητήσει βοήθεια και καθοδήγηση είναι «ξέχνα το κυρά μου, ένα χαστουκάκι ήταν, πήγαινε σπιτάκι σου». Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, ας ξαναδεί την τακτική αντιμετώπισης περιστατικών οικογενειακής βίας και ας δοθούν νέες οδηγίες στους αστυνομικούς.

Επίσης, χρειάζεται άμεσα να οργανωθούν και να στελεχωθούν καταφύγια κακοποιημένων γυναικών. Ο στόχος είναι οι κακοποιημένες γυναίκες να μπορούν να φιλοξενηθούν εκεί (μαζί και με τα παιδιά τους) μέχρι να μπορέσουν να σταθούν στα

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

πόδια τους και να ξεκινήσουν από την αρχή. Ένα τέτοιο καταφύγιο θα πρέπει πέρα από στέγη και σίτιση να μπορεί να παρέχει ψυχολογική υποστήριξη, ιατρική φροντίδα, νομικές και κοινωνικές υπηρεσίες που να βοηθούν στην επανένταξη της κακοποιημένης γυναίκας στο κοινωνικό σύνολο, βοηθώντας την να βρει δουλειά και σπίτι ώστε να ξαναρχίσει τη ζωή τη δική της και των παιδιών της από την αρχή.

Και τέλος, χρειάζεται να αλλάξει άμεσα η νομοθεσία περί ασφαλιστικών μέτρων. Όπως είναι σήμερα η κατάσταση, η όλη διαδικασία κοστίζει χρήματα που μπορεί κάποια κακοποιημένη γυναίκα να μην έχει και που επιπλέον παίρνει πολύ χρόνο. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης θα πρέπει άμεσα να ασχοληθεί με αυτό το θέμα.¹⁵

**ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ
ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
& ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ**

«ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ & ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ»

α) Μετά το βιασμό

Το θύμα πρέπει να μεταφερθεί στο πλησιέστερο νοσοκομείο ή κέντρο υγείας της περιοχής του.

Το προσωπικό των εξωτερικών ιατρείων των νοσοκομείων βλέπει τις κακοποιημένες γυναίκες αμέσως μετά το σοβαρό επεισόδιο κακοποίησης της δεύτερης φάσης του κύκλου και την ώρα που περνούν στην τρίτη φάση της μεταμελημένης και τρυφερής συμπεριφοράς. Οι περισσότεροι γιατροί δεν έχουν τον χρόνο να ρωτήσουν την κακοποιημένη γυναίκα για την αιτία των τραυμάτων της. Ακόμα κι όταν ρωτούν, το κάνουν με τόσο αδιάφορο ή δύσπιστο τρόπο, που ωθεί τη γυναίκα να γίνεται αρνητική. Οι γυναίκες υποστηρίζουν ότι αν οι γιατροί δε φαινότανταν τόσο βιαστικοί ίσως να τους έλεγαν την αλήθεια.

Οι νοσηλεύτριες των εξωτερικών ιατρείων θα μπορούσαν να είναι τα πιο κατάλληλα άτομα για να διακρίνουν τις κακοποιημένες γυναίκες αν είχαν την ανάλογη εκπαίδευση. Πολλές νοσηλεύτριες ανέφεραν περιπτώσεις άσχημα τραυματισμένων γυναικών που κάθονταν στην αίθουσα αναμονής εξωτερικών ιατρείων, όταν έρχονταν βιαστικά οι άντρες τους και τις έσερναν έξω απ' το νοσοκομείο.

Η νοσοκομειακή περίθαλψη δε βοηθά μόνο στην ανάρρωση από τα τραύματα, αλλά λειτουργεί και ως προσωρινό καταφύγιο. Στη διάρκεια της νοσηλείας στο νοσοκομείο η κακοποιημένη γυναίκα και ο δράστης αναγκάζονται ν' αντιμετωπίσουν τις συνέπειες της βίας. Δεν μπορούν να ελαχιστοποιήσουν τα τραύματα και να αρνηθούν την πραγματικότητα. Μολονότι οι περισσότερες γυναίκες γυρίζουν σπίτι τους για αποθεραπεία, για μερικές η νοσηλεία αποτελεί το πρώτο βήμα για την κατάκτηση της ανεξαρτησίας τους.³⁰

Τα τραύματα των κακοποιημένων γυναικών που πηγαίνουν τα εξωτερικά ιατρεία είναι πολλαπλών ειδών. Το πρώτο είδος είναι τραύματα με σοβαρή αιμορραγία. Πληγές, ιδιαίτερα στο πρόσωπο και στο κεφάλι, που χρειάζονται ράμματα για να κλείσουν είναι συνηθισμένες.

Το δεύτερο είδος είναι εσωτερικά τραύματα που προκαλούν εσωτερικές αιμορραγίες. Αναφέρονται χαρακτηριστικά τραύματα στη σπλήνα, τα νεφρά ή τους πνεύμονες.

Το τρίτο είδος αφορά τα οστά: σπασμένοι σπόνδυλοι, κρανία και λεκάνες καθώς και σπασμένα σαγόνια, χέρια και πόδια δεν είναι ασυνήθιστα συμβάντα. Γυναίκες με σπασμένα πλευρά ή ώμους συχνά άφηναν να περάσουν αρκετές μέρες για να πάνε

«ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ & ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ»

στα ιατρεία. Μόνο όταν ο πόνος γινόταν αφόρητος πήγαιναν να ζητήσουν ιατρική βοήθεια. Πολλές φορές οι ακτίνες έδειχναν σπασμένα κόκαλα που είχαν συγκολληθεί ακατάλληλα, επειδή οι γυναίκες δεν είχαν ζητήσει ιατρική βοήθεια.

Μια άλλη κατηγορία τραυμάτων είναι τα καψίματα. Στα εξωτερικά ιατρεία έχουν παρατηρηθεί καψίματα από τσιγάρα, από καυτές συσκευές(σίδερα), από ζεματιστά υγρά και από οξέα. Πολλές γυναίκες πηγαίνουν στα ιατρεία με πολλαπλά τραύματα. Ο δράστης δεν σταματά όταν βλέπει τα πρώτα τραύματα, συνεχίζει μέχρι να ξεθυμάνει.

Σε μια άλλη κατηγορία ανήκουν οι γυναίκες που εμφανίζονται με λιγότερο εμφανή τραύματα. Παρουσιάζουν ταχυπαλμίες, υπέρταση κλπ. Μολονότι πολλά εξωτερικά ιατρεία διαθέτουν ψυχιάτρους, συχνά αποτυγχάνουν να διαπιστώσουν τα πραγματικά αίτια ανάλογων ψυχοφυσιολογικών διαταραχών.²⁷

Εάν το θύμα έχει κακοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό και είναι αναίσθητο, το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό θα πρέπει να επαναφέρει την αναπνοή και την καρδιακή λειτουργία εάν είναι αναγκαία.

- Να σταματήσει την αιμορραγία
- Να φροντίσει πιθανό κάταγμα
- Να φροντίσει πιθανό σοκ
- Να ενθαρρύνει το θύμα όσο μπορεί

Το θύμα θα πρέπει να μεταφερθεί σε ιδιαίτερο δωμάτιο. Ειδικευμένα άτομα από τις αρχές και τους γιατρούς θα πρέπει ν' αναλάβουν την φροντίδα. Μπορεί ν' αναζητηθούν περιγραφές του συμβάντος αρκετές φορές.¹⁸

Ο γιατρός θα πρέπει να προτείνει κάποιες εξετάσεις ώστε να διαγνωσθεί κάποια πιθανή ασθένεια ή μόλυνση.

Η διαδικασία που συνήθως ακολουθείται από γιατρούς και αστυνόμους είναι:

- i) Λήψη συγκατάθεσης απ' το άτομο (γυναίκα που πρόκειται ν' εξετασθεί)
- ii) Λήψη λεπτομερούς γενικού ιστορικού
- iii) Λήψη λεπτομερούς γυναικολογικού και μαιευτικού ιστορικού
- iv) Λήψη λεπτομερούς ιστορικού του συμβάντος
- v) Παρατήρηση της συμπεριφοράς και της γενικής εμφάνισης του θύματος
- vi) Εξέταση των ρούχων και εσωρούχων του θύματος, προκειμένου να σταλούν μερικά από αυτά στο εργαστήριο για διάφορες εργαστηριακές εξετάσεις
- vii) Λεπτομερής εξέταση όλου του σώματος του θύματος
- viii) Λεπτομερής εξέταση των γεννητικών οργάνων

**«ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
& ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ»**

- ix) Λήψη υλικών για εργαστηριακές εξετάσεις
- x) Σύνταξη της απαραίτητης ιατροδικαστικής έκθεσης
- xi) Επιπλέον πρέπει να γίνουν τεστ αντισύλληψης και AIDS
- xii) Μετά τις εξετάσεις το θύμα χρειάζεται ηθική υποστήριξη

Κατά την κλινική εξέταση είναι δυνατό να διαπιστωθούν εκχυμώσεις στο πρόσωπο, στον τράχηλο, στους βραχίονες, στην περιγεννητική χώρα, στην έσω κυρίως επιφάνεια των μηρών και στους γλουτούς.

Εκδορές είναι δυνατό να διαπιστωθούν κυρίως στο πρόσωπο και τον τράχηλο, καθώς επίσης στα άνω άκρα και τους μηρούς. Τραύματα με διάφορα όργανα είναι δυνατό να διαπιστωθούν στο πρόσωπο, στο θώρακα, στην περιγεννητική χώρα καθώς και στους μηρούς, ενώ σημεία δαγκώματος κυρίως στους μαστούς, στον τράχηλο, στους ώμους και στα άνω άκρα.

Εκτός από τις ρωγμές και τις μικροεκχυμώσεις κατά την περιοχή του πρωκτού, επίσης από γεννητικά όργανα είναι δυνατό να διαπιστωθούν ρήξεις του παρθενικού υμένα, κακώσεις του βλεννογόνου του κόλπου, αμυχές, εκδορές ή εκχυμώσεις στα μεγάλα ή μικρά χείλη του αιδοίου καθώς και ρωγμές στην περιοχή του περιναίου.

Υλικά που πρέπει να ληφθούν από το θύμα για εργαστηριακές εξετάσεις είναι τα εξής: τρίχες κομμένες ή ξεριζωμένες από το κεφάλι ή διάφορα μέρη του σώματος και ιδιαίτερα από το εφηβαίο. Ξέσματα από την έσω επιφάνεια της άκρης των νυχιών, καθώς και έκπλυμα από τα σημεία δαγκώματος. Σάλιο, ούρα, αίμα και τέλος επίχρισμα από το απευθυσμένο την είσοδο και τον πυθμένα του κόλπου.²³

β) Άντρας ύποπτος δράστης βιασμού

Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει ν' ακολουθηθεί η ακόλουθη διαδικασία:

- i) Λήψη συγκατάθεσης από αυτόν που πρόκειται να εξετασθεί
- ii) Λήψη ενός λεπτομερούς γενικού ιστορικού
- iii) Παρατήρηση της συμπεριφοράς και του ντυσίματος του ατόμου
- iv) Εξέταση των ρούχων και άλλων στοιχείων για πιθανή λήψη υλικών για εργαστηριακή εξέταση
- v) Λεπτομερής γενική εξέταση ολόκληρου του σώματος του ατόμου
- vi) Λεπτομερής εξέταση των γεννητικών οργάνων
- vii) Λήψη υλικών για διενέργεια εργαστηριακών εξετάσεων
- viii) Σύνταξη αντίστοιχης ιατροδικαστικής εξέτασης

«ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ & ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ»

Κατά την γενική κλινική εξέταση του ατόμου είναι δυνατό να διαπιστωθούν γραμμοειδείς εκδορές (νυχιές ή εκχυμώσεις στο πρόσωπο, τραύματα, εκδορές, εκχυμώσεις από κλωτσιές στα κάτω άκρα).

Από τα γεννητικά όργανα είναι δυνατό να διαπιστωθούν εκδορές ή εκχυμώσεις κατά το όσχεο, την πόσθη και την ακροπόσθια καθώς και μικροτραυματισμοί κατά την βάλανο του πέους.

Για εργαστηριακή εξέταση θα πρέπει να ληφθούν τρίχες απ' το τριχωτό της κεφαλής, διάφορα μέρη του σώματος και ιδιαίτερα το εφηβαίο. Σάλιο, ούρα, αίμα, καθώς και έκπλυμα από τα σημεία δαγκώματος, την βάλανο του πέους και την ουρήθρα. ^{4, 5}

γ) Οδηγίες σε γυναίκα που έπεσε θύμα κακοποίησης

Είναι σημαντικό οι ειδικοί να εξηγήσουν στη γυναίκα που έχει βιαστεί ότι η φριχτή εμπειρία που έχει περάσει συνοδεύεται από ποικίλα συναισθήματα. Αυτά τα συναισθήματα είναι φυσιολογικές αντιδράσεις σ' αυτό που έχει συμβεί. Παρόλα αυτά το μοναδικό και πιο σημαντικό πράγμα είναι να τα εξουδετερώσει και να ζητήσει βοήθεια. Οι οδηγίες που συνήθως δίνονται είναι οι εξής:

- ❖ Αν υπάρχει σοβαρή σωματική κακοποίηση και μπορείτε να φύγετε πηγαίνετε σ' ένα εφημερεύον νοσοκομείο ή σε σταθμό Α' Βοηθειών ή καλέστε το 166 για να σας μεταφέρει εκεί

- ❖ Αν δεν μπορείτε να φύγετε γιατί σας εμποδίζει ο άντρας φωνάξτε βοήθεια ή καλέστε το 100

- ❖ Μπορείτε να πάτε στο Αστυνομικό Τμήμα της περιοχής σας για προστασία. Εκεί μπορείτε να υποβάλλετε μήνυση στον άντρα σας ή και όχι, ανάλογα με την κρίση σας. Μπορείτε απλά να ζητήσετε να του γίνουν συστάσεις από τους αστυνομικούς. Πρέπει να υπολογίσετε και το χαρακτήρα του συντρόφου σας που σίγουρα εσείς γνωρίζετε καλύτερα

- ❖ Κρατήστε γραπτές σημειώσεις για οτιδήποτε θυμάστε ή ξέρετε σχετικά με τον προσβάλλον σας, όπως ύψος, βάρος, χρώμα ματιών ή μαλλιών είδος οχήματος και πολλά άλλα.

- ❖ Μπορείτε να καταφύγετε στον εισαγγελέα για να υποβάλλετε μήνυση. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις αν ο σύντροφός σας είναι ιδιαίτερα επικίνδυνος, ο εισαγγελέας μπορεί να εκδώσει ένταλμα σύλληψής του. Επίσης, από τον εισαγγελέα

«ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ & ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ»

μπορείτε να πάρετε σημείωμα για να εξεταστείτε από τον ιατροδικαστή. Μια ιατροδικαστική εξέταση αποτελεί χρήσιμο στοιχείο σε περίπτωση δικαστικών ενεργειών για ποινική δίωξη του δράστη ή διαζύγιο.

- ❖ Μην επιχειρήσετε να κάνετε ντους, μπάνιο ή να καθαρίσετε και να τακτοποιήσετε την περιοχή όπου συνέβη ο βιασμός, γιατί αυτό θα καταστρέψει πολύτιμες αποδείξεις.

- ❖ Ζητήστε ιατρική προσοχή. Αυτό περιλαμβάνει μια εξέταση για το βιασμό αν θέλετε να επιδιώξετε αγωγή κατά του προσβάλλοντός σας. Άσχετα με την απόφασή σας, η ιατρική προσοχή είναι ζωτικής σημασίας για την ανίχνευση σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων, HIV και/ή εγκυμοσύνη. Ένας συνήγορος μπορεί να σας συνοδεύσει κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

- ❖ Είναι σκόπιμο να ζητήσετε να καταγραφεί το γεγονός στο βιβλίο συμβάντων του Τμήματος ή του νοσοκομείου. Ίσως κάποτε χρειάζεστε κάποιο στοιχείο.

- ❖ Αν θέλετε να απομακρυνθείτε από το σπίτι σας, έστω προσωρινά, είναι καλό να προχωρήσετε στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων για μετοίκηση.

- ❖ Αν έχετε πάρει μαζί σας τα παιδιά, πρέπει να προχωρήσετε σε ασφαλιστικά μέτρα για να αποκτήσετε προσωρινή επιμέλεια των παιδιών και προσωρινή διατροφή.

Την σκοπιμότητα ή όχι των παραπάνω μέτρων θα μπορούσε να σας την αναλύσει μια δικηγόρος ή νομικός που βρίσκεται στο Κέντρο για Κακοποιημένες Γυναίκες. ΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΘΑ ΤΗΝ ΠΑΡΕΙ Η ΙΔΙΑ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΟΥ ΚΑΚΟΠΟΙΗΘΗΚΕ. ²³

δ) Ψυχοθεραπεία

Οι κακοποιημένες γυναίκες έχουν πει πολλές φορές ότι τις μεταχειρίστηκαν σα να είχαν μια «τρελή» συμπεριφορά. Έλεγαν σε αυτές ότι το πρόβλημα ήταν δικό τους. Πολλές γυναίκες είχαν νοσηλευτεί παρά τη θέλησή τους. Άλλες έλεγαν πως είχαν πάει οικειοθελώς στο νοσοκομείο για να ξεφύγουν προσωρινά από τις κακοποιήσεις. Σε μερικές περιπτώσεις, οι γυναίκες είχαν δεχτεί τόσα πολλά «θεραπευτικά» σοκ που είχαν χάσει μόνιμα τη μνήμη τους. Άλλες χαρακτηρίστηκαν ως πάσχουσες από σχιζοφρενική παράνοια, εξαιτίας της καχυποψίας τους και της έλλειψης εμπιστοσύνης στους ανθρώπους που φοβούνταν ότι δε θα μιλούσαν σωστά στους δράστες.

«ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ & ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ»

Άλλες γυναίκες είπαν πως είχαν ακολουθήσει θεραπεία για κατάθλιψη βαριάς μορφής, η οποία αναμφίβολα τις προστάτευε από το στρες της απρόβλεπτης ζωής τους. Σε πολλές γυναίκες, είχαν δοθεί πολλές ποσότητες ηρεμιστικών για να μειώσουν το δικαιολογημένο θυμό τους. Οι αντιδράσεις των γυναικών αυτών απέναντι στο στρες ερμηνεύονταν ως σοβαρές συναισθηματικές διαταραχές. Κι αυτό συνέβαινε γιατί οι ψυχοθεραπευτές δεν έπαιρναν στα σοβαρά υπόψη το περιβάλλον των γυναικών.

Πολλές τεχνικές που χρησιμοποιούσαν οι κακοποιημένες γυναίκες για να προστατευτούν από παραπέρα κακοποιήσεις, θεωρήθηκαν ενδείξεις σοβαρών διαταραχών της προσωπικότητας. Αυτές οι γυναίκες υπέφεραν από συναισθηματικά προβλήματα που είχαν προκληθεί από τη μετατροπή τους σε θύματα. Προκλήθηκαν διαταραχές στη συμπεριφορά επειδή ζούσαν μέσα στη βία.

Η ψυχοθεραπεία γενικά έχει δώσει έμφαση στην αξία της οικογένειας και στη συγκράτησή της, οπότε αυτό είναι δυνατό. Αλλά όταν εργάζονται με κακοποιημένες γυναίκες, οι ψυχοθεραπευτές θα πρέπει να τις ενθαρρύνουν να σπάσουν τα δεσμά της οικογένειας. Η μεγαλύτερη δυσκολία στην προσφορά της ψυχοθεραπείας είναι ότι οι περισσότερες κακοποιημένες γυναίκες πηγαίνουν στο θεραπευτή ζητώντας του να κάνει τον δράστη να σταματήσει την κακοποίησή τους, αλλά δε θέλουν να διαλύσουν τη σχέση τους. Οι γυναίκες είναι τόσο εξαρτημένες από τους άντρες τους, όσο και αυτοί είναι εξαρτημένοι από εκείνες. Η σχέση γίνεται συμβιωτική, κανείς δεν μπορεί να κάνει χωρίς τον άλλο. Αυτό δημιουργεί ένα είδος δεσμού ανάμεσα στους δύο, που είναι τρομερά δύσκολο να σπάσει. Ψυχοθεραπευτικές τεχνικές, που κάνουν τη γυναίκα ικανή ν' αντιμετωπίζει τις καταστάσεις ξεπερνώντας την αίσθηση της αδυναμίας της είναι αποτελεσματικές σε αυτό το στάδιο. Πιο αποτελεσματική έχει αποδειχθεί η ψυχοθεραπεία στη διάρκεια του χωρισμού και της έκδοσης διαζυγίου.

Είναι σημαντικό να αποσαφηνίσουμε τα αντιφατικά συναισθήματα των κακοποιημένων γυναικών. Αγάπη και μίσος, θυμός – παθητικότητα, λύσσα και τρόμος, κατάθλιψη και ανησυχία, διάθεση για φυγή και διάθεση για παραμονή, αίσθηση ασφάλειας και αίσθηση πανικού.

Τεχνικές παρέμβασης που χρησιμοποιούν οι ψυχοθεραπευτές στην κρίση είναι συχνά πολύ κατάλληλες μετά από ένα σοβαρό επεισόδιο κακοποίησης, καθώς εστιάζονται σ' ένα συγκεκριμένο κρίσιμο επεισόδιο. Εκείνη τη στιγμή, οι κακοποιημένες γυναίκες και οι δράστες ενδιαφέρονται συνήθως να καταλάβουν πως έχασαν τον έλεγχο των πράξεών τους και προσπάθησαν ν' αλλάξουν τη

«ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ & ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ»

συμπεριφορά τους. Ο στόχος είναι να τους διδάξουμε πως ν' αποφύγουν μελλοντικές κρίσεις προσφέροντας λύσεις στα προβλήματα που οδήγησαν στην παρούσα κρίση, την ώρα που αποδίδουν σ' αυτή τη μεγάλη σημασία. Αυτή είναι η μοναδική στιγμή, κατά την οποία οι κακοποιημένες γυναίκες μπορούν να πείσουν τους δράστες να κάνουν ψυχοθεραπεία. Επίσης, ο δράστης φοβάται τον ίδιο το θυμό του, που δεν μπορεί να ελέγξει.

Στη διάρκεια της θεραπείας, σε στιγμές κρίσης, είναι σημαντικό να συνειδητοποιήσει η γυναίκα πως είναι κακοποιημένη. Η άρνηση αυτού του χαρακτηρισμού από τη γυναίκα είναι ένας τυπικός μηχανισμός ο οποίος την αποτρέπει από το να προχωρήσει σε οποιαδήποτε ενέργεια.

Οι γυναίκες και οι άντρες θα πρέπει να βλέπονται από τον θεραπευτή χωριστά εκτός από ειδικές περιπτώσεις. Ο θεραπευτής δεν μπορεί να περιμένει πως η γυναίκα θα του δείξει μεγάλη εμπιστοσύνη. Θα πρέπει να είναι κανείς πολύ υπομονετικός μέχρι ν' αρχίσει να μιλά η γυναίκα. Από τη στιγμή όμως που αρχίσει να λέει την ιστορία της, χρειάζεται να έχει το χρόνο για να την ολοκληρώσει. Έχει κρατήσει τόσο καιρό το μυστικό της, που μόλις βρει κάποιον, ο οποίος έχει την υπομονή να την ακούσει, θέλει να τα πει όλα. Είναι πιο δύσκολο να κάνουμε τους άντρες ν' αρχίσουν να μιλούν.

Είναι σημαντικό να βοηθήσουμε την κακοποιημένη γυναίκα και τον άντρα της ν' αλλάξουν συμπεριφορά. Αλλά είναι ακόμα πιο σημαντικό να καταλάβουμε και να αποδεχτούμε τις αμφιταλαντεύσεις της κακοποιημένης γυναίκας. Η θεραπεία με παρέμβαση σε κάποια κρίση είναι μικρής χρονικής διάρκειας και η αρχή της ψυχοθεραπευτικής διαδικασίας.

Η ατομική ψυχοθεραπεία που είναι μακράς χρονικής διάρκειας είναι πιο σημαντική για την κακοποιημένη γυναίκα. Το σταμάτημα της κακοποίησης είναι το άμεσο ενδιαφέρον μας αλλά ο μακροπρόθεσμος στόχος είναι ν' αποκτήσει την εσωτερική ανεξαρτησία της.

Στις σχέσεις κακοποίησης, η γυναίκα γίνεται θύμα εξαιτίας της απόλυτης εξάρτησής της από το δράστη. Δεν πιστεύει πως μπορεί να είναι εντελώς ανεξάρτητο άτομο. Το ίδιο όμως, συμβαίνει και με το δράστη. Ανάμεσα στο ζευγάρι υπάρχει ένα δέσιμο που λέει: «Μαζί δεν κάνουμε και χώρια δεν μπορούμε». Είναι πιο δύσκολο για τον δράστη να μάθει να ζει ανεξάρτητα παρά για την κακοποιημένη γυναίκα.

«ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ & ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ»

Αυτές που ζητούν κάποια θεραπεία συχνά το κάνουν με μεγάλο προσωπικό κίνδυνο. Δεν τολμούν να πουν στους άντρες τους ότι κάνουν θεραπεία. Μερικές φορές μάλιστα δίνουν στο θεραπευτή ψεύτικο όνομα.³⁰

ε) Πρόληψη και θεραπεία

Για να μειωθούν τα κρούσματα κακοποίησης χρειάζεται επαγρύπνηση απ' όλους τους επίσημους και ανεπίσημους φορείς της πολιτείας στον τομέα της πρόληψης. Αναλύουμε στη συνέχεια τα τρία στάδια της πρόληψης:

i) Πρωτοβάθμια πρόληψη

Αυτή περιλαμβάνει προγράμματα που έχουν στόχο τον περιορισμό των αιτιών που προκαλούν άμεσα ή έμμεσα το πρόβλημα. Η πληροφόρηση από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης επηρεάζει τη στάση του κοινού απέναντι στις κακοποιημένες γυναίκες. Πάντως, ακόμα έχουν πολλά να γίνουν. Ιδιαίτερα, προέχει:

- Να μειωθεί ο στερεότυπος διαχωρισμός των δύο φύλων. Για παράδειγμα, βιβλία, κινηματογραφικές ταινίες, διαφημίσεις και τηλεοπτικά προγράμματα θα πρέπει να αντανakλούν την ισότητα των δύο φύλων.
- Να μειωθεί η βία στην κοινωνία μας. Η τηλεόραση και η βιομηχανία του κινηματογράφου πρέπει να πεισθούν να ελαττώσουν τη βία στα προγράμματά τους. Η «καλλιτεχνική» βία στις διαφημίσεις πρέπει να σταματήσει.
- Να μειωθεί η σκληρότητα στην πειθάρχηση των παιδιών. Θα πρέπει να μάθουμε να χρησιμοποιούμε θετικά κίνητρα και όχι σωματικές τιμωρίες για την κατάκτηση της πειθαρχίας.
- Να κατανοηθεί η διαδικασία που μετατρέπει την κακοποιημένη γυναίκα σε θύμα. Το κοινό θα πρέπει να γνωρίζει την κυκλική θεωρία της κακοποίησης και τις διάφορες μορφές των τεχνικών κακοποίησης. Θα πρέπει να δώσουμε ίσες ευκαιρίες στους άντρες και στις γυναίκες.

Επιπλέον, θα πρέπει να γίνει ειδική εκπαίδευση των ατόμων που έχουν σχέση με κοινωνικά επαγγέλματα και εργάζονται σε κοινωνικές υπηρεσίες. Όχι μόνο θα πρέπει να ενημερωθούν για το συνολικό πρόβλημα, αλλά θα πρέπει να μάθουν νέες αποτελεσματικές τεχνικές για την αντιμετώπιση των κακοποιημένων γυναικών και των οικογενειών τους.

«ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ & ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ»

Αν η πρωτοβάθμια πρόληψη είναι επιτυχής, θα μειωθεί η βία μέσα στο σπίτι και η κακοποιημένη γυναίκα θ' αποτελέσει μια θλιβερή ανάμνηση. Η πρωτοβάθμια πρόληψη έχει μακροπρόθεσμους στόχους. Αν επιτύχει θ' αλλάξει τις στάσεις και τις αξίες ολόκληρου του πολιτισμού μας. Οι άνθρωποι θα χρησιμοποιούν περισσότερο τη συναίνεση και λιγότερο τον καταναγκασμό στις μεταξύ τους σχέσεις.

Στη συνέχεια παραθέτουμε κάποια μέτρα αυτοπροστασίας για την μείωση του κινδύνου επίθεσης στο σπίτι, στο δρόμο, στο αυτοκίνητο.

- **Στο σπίτι**

- Τοποθέτηση γερών κλειδαριών σ' όλες τις πόρτες και τα παράθυρα
- Τοποθέτηση αλυσίδας ασφαλείας στις εξώπορτες
- Τοποθέτηση στο κουδούνι της πόρτας μόνο τα αρχικά του ονομ/νου
- Να υπάρχει καλός φωτισμός στα ανοίγματα των πόρτων

- **Στο δρόμο**

- Αποφυγή των ερειπωμένων κτηρίων και τους κακοφωτισμένους δρόμους
- Αντίληψη για το τι συμβαίνει γύρω, περπάτημα σταθερό και αποφασιστικό
- Αν κάποιος οδηγός σταματήσει για να ρωτήσει κάτι μέσα στη νύχτα πρέπει ν' αποφεύγει κανείς ν' απαντά, αλλά να συνεχίσει να περπατά και να μην πλησιάζει τ' αυτοκίνητο

- **Στο ταξίδι**

- Η οδήγηση πρέπει να γίνεται με κλειδωμένες πόρτες και ανεβασμένα παράθυρα
- Μελέτες δείχνουν ότι η γυναίκα που δείχνει φοβισμένη έχει περισσότερες πιθανότητες να δεχτεί επίθεση. Η αυτοάμυνα δίνει την δυνατότητα προάσπισης και έναν αέρα αυτοπεποίθησης που ίσως βοηθάει στην αποτροπή των επιθέσεων
- Η γυναίκα θα πρέπει να φωνάζει, να καλέσει βοήθεια και να μην ενδώσει στον εκφοβισμό του βιαστή για απόλυτη σιωπή

ii) Δευτεροβάθμια παρέμβαση

Σ' αυτό το επίπεδο είναι καταλληλότερες οι πιο περιορισμένες παρεμβάσεις. Επισκέψεις στο σπίτι, τηλεφωνήματα, νομικές συμβουλές, οικονομική ενίσχυση και παροχή πληροφοριών. Βασικός στόχος των παρεμβάσεων είναι να κατανοήσει η γυναίκα ότι είναι κακοποιημένη, ότι αυτό που της συμβαίνει δεν είναι φυσιολογικό. Όσο πιο γρήγορα το κατανοήσει η κακοποιημένη γυναίκα, τόσο πιο επιτυχημένη θα

«ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ & ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ»

είναι η παρέμβαση. Σ' αυτό το επίπεδο, τα άτομα που θέλουν να βοηθήσουν τη γυναίκα θα πρέπει να ρωτούν εκείνη για το είδος της βοήθειας που χρειάζεται.

iii) Τριτοβάθμια παρέμβαση

Σ' αυτό το επίπεδο η κακοποιημένη γυναίκα χρειάζεται ένα περιβάλλον που θα τη στηρίξει ολικά μέχρι να καταφέρει να πάρει η ίδια τις αποφάσεις της. Καταφύγιο, άμεση νοσηλεία και μακροχρόνια ψυχοθεραπεία είναι τα απαιτούμενα μέσα. Πολύ συχνά, η τριτοβάθμια παρέμβαση απαιτείται να είναι άμεση για να προσφέρει τη μεγαλύτερη δυνατή ασφάλεια στη γυναίκα. Ο χρόνος που χρειάζεται να περάσει μια γυναίκα σε καταφύγιο – ξενώνα εξαρτάται από το κάθε άτομο. Πολλές γυναίκες τρομοκρατούνται όταν σκέφτονται ότι θα πρέπει ν' αναλάβουν μόνες τους τις ευθύνες για τη ζωή τους και ξαναγυρίζουν στις βίαιες σχέσεις τους. Μετά από λίγο, όμως εγκαταλείπουν πάλι τον δράστη. Αυτό το πήγαινε – έλα συχνά μπορεί να συμβεί τρεις ως πέντε φορές μέχρι ν' αποφασίσουν οριστικά να μείνουν ανεξάρτητες.

Σημειώνουμε εδώ ότι τα τρία επίπεδα παρέμβασης πρέπει να υπάρχουν ταυτόχρονα. Αφού παραμείνει ένα διάστημα σε καταφύγιο, μια γυναίκα θα πρέπει να μετακινηθεί σ' ένα λιγότερο ελεγχόμενο περιβάλλον, όπου θα ξαναφτιάξει τη ζωή της. Αλλά μόνο μια αλλαγή στις στάσεις του κοινού θα επιτρέψει στην κοινωνία να είναι έτοιμη για να δεχτεί τη γυναίκα. Υπάρχουν πολλές γυναίκες που δεν χρειάζεται να πάνε σ' ένα καταφύγιο για να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους και γι' αυτές αρκεί η δευτεροβάθμια πρόληψη.^{1,30}

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

«ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ»

Όπως προκύπτει απ' την εργασία που παρουσιάσαμε, η βία κατά των γυναικών εξακολουθεί ν' αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο – πρόβλημα παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει κατά καιρούς για την απαλοιφή τους.

Το βαθύτερο αίτιο της βίας πηγάζει από το κοινωνικό περιβάλλον στο σύνολό του, δηλαδή την οικογένεια, το σχολείο, το χώρο εργασίας και από κει πρέπει ν' αρχίσουν οι αλλαγές αν θέλουμε να χτυπήσουμε το κακό στη ρίζα του. Το σύνολο των λειτουργιών της κοινωνίας μας έχει δομηθεί με ανδρικά πρότυπα. Δυστυχώς παρά τις αλλαγές, οι θεσμοί και οι κοινωνικές συμβάσεις συνεχίζουν να λειτουργούν περιοριστικά ως προς την επιλογή των γυναικών, στην προσπάθεια να τις υποχρεώσουν να συμμορφωθούν με το συζυγικό και μητρικό τους ρόλο.

Η αύξηση της βίας μέσα στην οικογένεια οφείλεται στην αλλαγή του τρόπου ζωής και στις υπερβολικές απαιτήσεις της εποχής μας. Είναι το άγχος της καθημερινότητας, το στρες, η ακριβή ζωή και η αποξένωση απ' το διπλανό του, που έχουν φέρει τον άνθρωπο σε απόγνωση και τον έχουν οδηγήσει στο να ξεσπά στο εσωτερικό της οικογένειας.

Το πρώτο βήμα για την καταπολέμηση αυτού του προβλήματος είναι να καταφέρουν τα μέλη των οικογενειών να συμμορφωθούν με την «νέα τάξη πραγμάτων» όπου όλοι θα έχουν ισάξιο ενεργό ρόλο. Για να γίνει αυτό, απαιτείται ριζική αλλαγή όλης της μέχρι τώρα νοοτροπίας της οικογένειας και σ' αυτό μπορεί να βοηθήσει η κοινωνία, διοργανώνοντας σεμινάρια και εκστρατείες πληροφόρησης για την αλλαγή στάσεων, συμπεριφορών και κοινωνικών κανόνων. Επίσης μπορεί να παρέχει δωρεάν εκπαίδευση – κατάρτιση για την καλύτερη άσκηση γονεϊκών καθηκόντων και δημοκρατική λειτουργία της οικογένειας. Προσθήκη ειδικού μαθήματος στα σχολεία για την ισότητα των φύλων και τ' ανθρώπινα δικαιώματα. Όλοι οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να καταρτίζονται οι ίδιοι σ' αυτό τον τομέα. Τα προγράμματα αυτά θα μπορούσαν να ενταχθούν στα εκπαιδευτικά ιδρύματα ή να λειτουργήσουν ανεξάρτητα ως κατηγορία συνεχιζόμενης κατάρτισης. Καθ' αυτόν τον τρόπο αυξάνονται οι πιθανότητες για αρμονικές οικογενειακές σχέσεις και μείωση των φαινομένων βίας που εμφανίζονται στο εσωτερικό της οικογένειας, με συνήθη θύματα τις γυναίκες και τα παιδιά.

Σαν δεύτερο βήμα για την εξάλειψη της βίας είναι η συμβολή των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ). Τα ΜΜΕ που αποτελούν το σύνολο της έκφρασης του λαϊκού πολιτισμού μας, από να συμβάλλουν στην αναπαραγωγή των ανισοτήτων και να τροφοδοτούν την ανοχή της βίας κατά των γυναικών προβάλλοντας σκηνές βίας στο

«ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ»

όνομα της τηλεθέασης θα μπορούσαν να παίξουν καθοριστικό ρόλο στην εξάλειψη του φαινομένου με τους εξής τρόπους:

- α) Αποφυγή προβολής βίαιων σκηνών
- β) Εκστρατείες ενημέρωσης για τη βία και την καταπολέμησή της
- γ) Γνωστοποίηση ημερίδων και εκδηλώσεων κατά της βίας
- δ) Προβολή συμβουλευτικών εκπομπών για θέματα βίας
- ε) Ευαισθητοποίηση του κοινού προβάλλοντας γεγονότα και παρότρυνση για συμμετοχή όλων στην καταπολέμηση της βίας

Έχοντας κάνει τα παραπάνω βήματα έχουμε βάλει τα θεμέλια για τη βελτίωση του επιπέδου των διαπροσωπικών σχέσεων, που είναι η αρχή των πάντων, για την ομαλή και υγιή διαβίωση τόσο των οικογενειών όσο και ολόκληρης της κοινωνίας.

Για την ολοκλήρωση όμως αυτού του σκοπού είναι απαραίτητη μια δέσμη επιπλέον παρεμβάσεων όπως:

- Νομικές και δικαστικές μεταρρυθμίσεις
- Συντονισμός των υπηρεσιών, κυρίως αστυνομία και δικαστικού σώματος για την αντιμετώπιση του προβλήματος
- Προτεραιότητα στην έρευνα για τη βία κατά των γυναικών
- Κατάρτιση οδηγού καταγραφής περιστατικών βίας κάθε μορφής κατά των γυναικών, που θα προωθηθεί απ' τα συναρμόδια Υπουργεία Υγείας – Πρόνοιας, Δημοσίας Τάξης και Δικαιοσύνης με δεσμευτικό τρόπο για τις επιμέρους υπηρεσίες
- Διασφάλιση μιας ισόρροπης συμμετοχής των δύο φύλων στους δημοκρατικούς θεσμούς και στα κέντρα λήψης αποφάσεων
- Διοργάνωση ειδικών σεμιναρίων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης ατόμων που ασχολούνται επαγγελματικά με θέματα βίας π.χ. δικαστικοί, αστυνομικοί, νοσηλευτικό προσωπικό κλπ.
- Εκπαιδευτικά και οικονομικά κίνητρα σε λιγότερο ευνοούμενες ομάδες
- Καταπολέμηση της ξеноφοβίας και του ρατσισμού

Είναι επίσης σημαντικό να επεκταθεί η κοινωνική υποδομή με:

- 1) Τη λειτουργία Κέντρων Κακοποιημένων Γυναικών και ξενώνων για γυναίκες θύματα κακοποίησης και βίας σ' όλες τις πρωτεύουσες των νομών της χώρας μας
- 2) Τη λειτουργία Κέντρων για θύματα βιασμού
- 3) Τη διοργάνωση δωρεάν σεμιναρίων αυτοάμυνας για γυναίκες σ' όλους τους δήμους της χώρας.

Και τέλος ας ανοίξουμε όλοι τα μάτια μας και ας κοιτάξουμε δίπλα μας τις γυναίκες αυτές που μας παρακαλούν να δώσουμε ένα τέλος στον εφιάλτη τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

«ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

1. Chayman Charles, «Η υγεία των γυναικών», Ιατρικές Εκδόσεις Μανιατέα, Αθήνα 1993, σελ. 140-141
2. Cheryl Bernard, Edit Schaffer, «Η καθημερινή βία στο γάμο», (Μετάφραση: Αλίκη Δερβισοπούλου – Μπάγιερ), Εκδόσεις Παρατηρήσεις Α.Ε., σελ. 5-28, 50-53, 138-146
3. Δασκαλάκη Ηρώ, Παπαδοπούλου, Δ. Παναγιώτα, Τσαμπαρλή Δήμητρα, Τσιγκάνου Ιωάννα, Φρώνημου Έμμου, «Εγκληματίες και θύματα στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα», Αθήνα 2002, σελ. 130-144, 207-211
4. Διμηνιαία Ενημερωτική Ηλεκτρονική Έκδοση, «Συμβουλευτική στην Οικογένεια & στην Εργασία», Τεύχος 4^ο, Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2006
5. Επιβατιανού Παναγιώτης, «Ιατροδικαστική και τοξικολογία», University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1998
6. <http://homepage.pathfinder.gr>
7. <http://malltiari.gr>
8. <http://news.pathfinder.gr>
9. <http://users.otenet.gr>
10. <http://www.amnesty.org.gr>
11. <http://www.disabled.gr>
12. <http://www.dsanet.gr>
13. <http://www.ekloges.com.cy>
14. <http://www.enow.gr>
15. <http://www.kethi.gr>
16. <http://www.isotita.gr>
17. <http://www.hrw.org>
18. <http://www.medicum.gr>
19. <http://www.myworld.gr>
20. <http://www.pik.org.cy>
21. <http://www.poreiagynaikon.gr>
22. <http://www.unicef.gr>
23. <http://www.womansvillage.gr>
24. Καραμάνου Άννα, Βία & Υγεία, Εκστρατεία για την καταπολέμηση της βίας και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, Πρόεδρος Επιτροπής Δικαιωμάτων των γυναικών & Ίσων Ευκαιριών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Αθήνα 2003

«ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

25. ΚΕΘΙ «Σπάστε τη σιωπή», Μια στις 15 γυναίκες υπήρξε θύμα ξυλοδαρμού τουλάχιστον μια φορά από τον άντρα της, Εκδόσεις ΚΕΘΕ 2000, σελ. 4-6
26. Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών, «Αν κάτι συμβεί.....οδηγός αντιμετώπισης περιστατικών βίας»
27. Κορνηλία Πεφτισέλη – Δημήτρης Μπούτλης, Πρώτες Βοήθειες, Θεσσαλονίκη 1998
28. Κραβαρίτου Γιώτα, «Εργασία και δικαιώματα της γυναίκας», Εκδόσεις Σακκούλου, Θεσσαλονίκη 1991, σελ. 96-99
29. Lang Jack, «Αύριο οι γυναίκες», Εκδόσεις Νέα Σύνορα, Αθήνα 1996, σελ. 205-206, Μακεδονικό Ινστιτούτο Εργασίας
30. Ουόκερ Λένορ, «Η κακοποιημένη γυναίκα», Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1989, σελ. 41-51
31. Πρακτικά Συνεδρίου Ζάππειο, 15-16/6/2000,σελ. 25-31
32. Πρώτες Βοήθειες – Επείγουσα Ιατρική, Εκδόσεις Αλέξανδρος
33. Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων «Σπάζοντας τη σιωπή»
34. Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, Γενική Γραμματεία Ισότητας, Αθήνα 2006